

WILHELM
HAUFF

A SZARVASTALLÉR
LEGENDÁJA

WILHELM HAUFF
A szarvastallér legendája
MESÉK

VÁLOGATTA BOLDIZSÁR ILDIKÓ
MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

© Jékely Zoltán, Majtényi Erik, Rónay György, Szinnai Tivadar
jogutódai

A szarvastallér legendája (Majtényi Erik átdolgozása)

Felső-Svábföldön még ma is állnak egy régi várak falai. Ez a vár, Hohenzollern vára, egykor a legpompásabb volt a környéken. Egy kerek, meredek hegyen épült, amelyről az egész vidéket át lehetett tekinteni. Ameddig csak ebből a várból el lehetett látni, de még annál is sokkal messzebb, mindenki rettegte a Zollernek nemzetségét, és nevük minden német fejedelemségben közismert volt. Sok száz évvel ezelőtt élt e falak között egy Zollern, aki furcsa természetű ember volt. Nem lehet azt mondani róla, hogy alattvalóit kegyetlenül elnyomta, vagy hogy szomszédaival ellenséges viszonyban volt, de sötét szeme, összeráncolt homloka és szófukarsága miatt mindenki óvakodott attól, hogy az útjába kerüljön. A várbelieken kívül csak kevesen hallották rendes ember módjára beszélni, mert amikor a völgyben lovagolt, és találkozott valakivel, aki elébe állván sietve lekapta sapkáját, és így szólt hozzá, hogy: „jó estét, gróf úr, szép időnk van ma”, a gróf csak annyit felelt, hogy „ostobaság” vagy pedig „tudom már”. Ha azonban valaki akár neki, akár a lovának nem cselekedett kedvére, ha egy parasztszekér úgy jött vele szemben a mélyúton, hogy a gróf nem lovagolhatott el elég gyorsan mellette, elfojtott haragja káromkodásban tört ki, noha azt sohasem hallotta senki, hogy ily alkalmakkor megverte volna valamelyik jobbágját. A környéken mégis úgy emlegették csak, hogy „*Zollerni vihar*”.

Zollerni vihar felesége mindenben pontosan az ellentéte volt férjének: olyan kedves és barátságos, mint egy szép májusi nap. Szíves szavával és jóságos tekintetével gyakran békített meg olyanokat, akiket férj ura goromba szavakkal megsértett, a szegényekkel pedig ott tett jót, ahol csak alkalma nyílt rá, és sem a nyári napok forrósága, sem a dühöngő hóviharak nem tarthatták vissza attól, hogy le ne szálljon a meredek hegyről, amikor szegény embereket, beteg gyermekeket ment meglátogatni. Ha ilyen útjain szembetalálkozott a gróffal, ez mogorván csak ennyit mondott: „Tudom már, ostobaság” – és továbblovagolt.

Ez a mogorvaság sok más asszonyt elkésértett vagy megrémített volna. Az egyiknek ilyesmi fordult volna meg a fejében: ugyan mi közöm is van a szegény emberekhez, ha az uram ostobaságnak tartja az egészszet. A másik akár büszkeségből, akár bosszúságból elhidegült volna tőle. Nem úgy azonban Hedvig, Zollern úrnője. Ő tovább is olyan odaadással volt férje iránt, mint annak előtte. Szép fehér kezével igyekezett elsimítani a redőket a férfi barna homlokáról, szerette és tisztelte őt. Akkor sem szerette kevésbé, amikor az ég esztendőnap múltán egy kis grófocskával ajándékozta meg, noha attól fogva az újszülött körül látta el egy gyengéd anya minden kötelességét. Három év telt el, és Zollern grófja csak vasárnaponként, ebéd után látta fiacskáját, akit dajkája hozott el hozzá. Ilyenkor mozdulatlanul nézte a gyermeket, és mormogott valamit a szakállába, majd visszaadta a dajkának, s amikor a csöppség először mondta, hogy „atyám”, a gróf a dajkát egy arannyal ajándékozta meg, de a gyerekekre még akkor sem tekintett barátságosabban.

A gróf a gyermeke harmadik születésnapján ráadta az első nadrágocskát, és selyembe, bársonyba öltöztette, majd parancsot adott, nyergeljék meg fekete paripáját, és vezessenek elő egy másik szép lovat is. Azután karjára vette a gyermeket, és sarkantyúpengetve indult meg lefelé a csigalépcsőn. Hedvig asszony elcsodálkozott, amikor ezt látta. Sohasem volt szokása megkérdezni, hogy a gróf hova megy, és mikor jön vissza lovaglásairól. Most azonban a gyermekéért való féltő aggodás szólásra bírta:

– Ki akar lovagolni, gróf úr? – kérdezte.

A gróf nem válaszolt.

– Miért van szüksége a kicsikére? – érdeklődött tovább. – Hiszen Kunó velem szokott sétálni...

– Tudom már – felelte *Zollerni vihar*, és továbbment. Az udvarba érvén a fiúcskát a nyeregbe emelte, odakötözte egy kendővel, majd maga is felpattant fekete lovára, és fiacskája lovának gyeplőjével a kezében kilovagolt a várkapun.

A kicsinek kezdetben nagy élvezetet szerzett, hogy atyjával együtt aláereszkedik a völgybe. Tapsikolt, kacagott, és megrázta lovának sörényét, hogy gyorsabban fusson. A gróf ennek nagyon örvendett, és többször felkiáltott:

– Derék legény válik belőled!

Amikor azonban a gróf a síkságra érvén ügetésre bírta addig lépésben haladó lovát, a kicsi félteni kezdett. Eleinte egész szerényen arra kérte atyját, hogy lovagoljon lassabban, amikor azonban a vágatás egyre gyorsult, és a metsző szélben még a lélegzete is elakadt, csendesen sírni kezdett, egyre türelmetlenebb lett, s a végén már torkaszakadtából ordított.

– Tudom már, ostobaság! Már az első lovaglásnál így ordít. Elhallgass, mert különben... – De abban a pillanatban, amikor fiát egy kacskaringós káromkodással rendre akarta utasítani, lova felágaskodott, mire a másik ló gyeplője kicsúszott kezéből, neki magának pedig minden erejét latba kellett vetnie, hogy paripáját megfékezze. Amikor végül is sikerült az állatot lecsendesítenie, és aggódva nézett körül a fia után, csak azt látta, hogy a kis Kunó lova a gyermek nélkül vágat vissza a vár irányába.

Akármilyen kemény ember volt is a gróf, ettől a látványtól mégis elszorult a szíve. Arra gondolt, hogy gyermeke összetörve fekszik valahol, és ezért szakállát tépve jajveszékelt. De hiába lovagolt vissza, a gyermeknek még csak nyomát sem látta. Már arra gondolt, hogy a megbokrosodott paripa az egyik útszéli vizesárokba vetette fiát, amikor háta mögül egy gyermekhang nevéen szólította. Tüstént megfordult, és lám, az úttól nem messze az egyik fa tövében egy öregasszonyt pillantott meg, aki térdén ringatta a fiúcskát.

– Hogy kerül hozzád a gyermek, vén boszorkány? – kiáltotta nagy mérgesen a gróf. – Azonnal add ide!

– Ne olyan hevesen., ne olyan hevesen, kegyelmes uram – nevetett a csúf vénasszony –, mert különben téged is baj érhet büszke paripádon. Azt kérde, hogyan került hozzám az úrficska? Hát úgy, hogy a lova megszökött, ő maga pedig már csak az egyik lábánál fogva lógott le róla, és a haja csaknem a földet súrolta, mikor felfogtam a kötényemben.

– Tudom már! – kiáltott Zollern úr hangosan. – Add ide! Én nem bírok leszállni. A ló megbokrosodott, és még megrúghatná.

– Adj nekem, uram, egy szarvastallért! – könyörgött alázatosan az öregasszony.

– Ostobaság! – kiáltott a gróf, és néhány garast vetett neki oda a fa alá.

– Nem! Egy szarvastallérra lenne nagy szükségem – kérlelte tovább az öregasszony.

– Mit? Egy szarvastallért? Hiszen magad sem érsz meg egy szarvas tallért – mondotta a gróf. – Ide szaporán azzal a gyerekekkel, különben rád uszítom a kutyáimat.

– Úgy? Hát nem érek meg egy szarvastallért? – válaszolta amaz gúnyos mosollyal. – Majd elválik, *mi ér meg a hagyatékból egy szarvastallért!* A garasaidat pedig tartsd meg magadnak!

E szavakkal a három apró rézgarast odadobta a grófnak, de olyan ügyesen, hogy mind a három abba a bőrtarsolyba hullott bele, amelyet a gróf még mindig a kezében tartott.

Ennyi ügyesség láttán a gróf néhány pillanatig szóhoz sem jutott. Csodálkozását végül is éktelen düh váltotta fel, puskájához kapott, felhúzta a kakast, és célba vette az öregasszonyt. Ez nyugodtan dédelgette és csókolta tovább a kis gróft, és úgy tartotta maga elé, hogy a gróf golyója előbb őt érte volna.

– Szelíd, jó fiúcska vagy – mondotta –, maradj csak mindig ilyenek, nem fogod kárát vallani.

Elengedte a gyermeket, aztán ujjával megfenyegette a gróft, és odakiáltott neki:

– Zollern, Zollern, a szarvastallérral még adósom vagy! – E szavakkal, ügyet sem vetve a gróf szitkozódására, puszpángbotjára támaszkodva eltűnt az erdő bozótjában.

Konrád, az apród reszketve szállt le lováról, nyeregbe emelte az úrficskát, majd maga is felpattant mögötte a lóra, és parancsoló ja után lovagolt a várhegy irányába.

Először és utoljára történt meg, hogy *Zollerni vihar* sétalovaglásra vitte a fiacskáját, mert – mivel a lovak ügetése alkalmával sírt és sikoltozott – elpuhult fiúnak tartotta, akiből úgysem tud embert faragni. Mindig rosszkedvűen tekintett rá, és valahányszor a gyermek, aki atyját szívből szerette, nyájasan hízelegve átölelte a térdét, intett neki, hogy távozzék, és felkiáltott:

– Tudom már, ostobaság!

Hedvig asszony szívesen tűrte férje minden gonosz szeszélyét, de mélyen elszomorították gorombáskodásai az ártatlan gyermekkel. Több ízben is megbetegedett az ijedségtől, amikor a mogorva gróf valami csekély hibáért keményen megbüntette a gyermeket, végül is

élete virágában meghalt. A várbeliek és az egész környék lakosai egyaránt elsiratták, a legfájdalmasabb könnyeket azonban a fia hullatta érte.

A gróf szíve ettől fogva még inkább elfordult a fiától. Nevelését teljesen dajkájára és a várkáplánra bízta, ő maga pedig édeskeveset törődött vele, különösen azután, hogy nemsokára megint egy gazdag kisasszonyt vett el feleségül, és ez egy esztendőre rá ikrekkel, két ifjú grófocskával ajándékozta meg.

Kunó abban lelte legnagyobb örömét, ha sétája során felkereshette az öregasszonyt, aki annak idején megmentette az életét. Az öregasszony mindig sokat mesélt a fiúcskának elhunyt édesanyjáról, és elmondta azt is, hogy vele mennyi jót tett. A szolgák meg a szolgálányok gyakran intették, hogy ne járjon annyit Feldheimernéhez – így hívták az öregasszonyt –, mert boszorkány. De a kicsi nem félt, mert a várkáplán arra tanította, hogy boszorkányok nincsenek, és otromba hazugság az a monda, hogy egyes öregasszonyok varázslással foglalkoznak, meg hogy seprűnyélen szoktak lovagolni. Igaz ugyan, hogy az öregasszonynál sok olyasmit látott, amit nem tudott megérteni, meg aztán arra is nagyon jól emlékezett, hogy milyen ügyesen dobta bele a három rézgarast atyja tarsolyába, ráadásul az öregasszony mindenféle kenőcsöt és orvosságot készített, amelyekkel embereket és állatokat gyógyított meg. Nem volt azonban igaz, amit elhíreszteltek róla, az tudniillik, hogy van neki egy viharüstje, és ha azt felteszi a tűzre, szörnyű zivatar kerekedik. A kis gróft sok olyan dologra megtanította, aminek komoly hasznát vehette, például különféle szerekre, amelyek beteg lovak kezelésére szolgáltak, egy veszettség elleni orvosságra, egy olyan csalétekre, amelybe minden hal belekap. Nemsokára az öreg Feldheimerné asszony volt a kis gróf egyetlen társasága, mert dajkája időközben meghalt, mostohája pedig nem törődött vele.

Még szomorúbb lett Kunó élete, amikor fivérei lassanként felcseperedtek. Nekik szerencsájük volt, mert első lovaglásuk alkalmával nem estek le a nyeregből, és ezért *Zollerni vihar* egész eszes és talpraesett fiúknak tartotta őket. Csak ezt a két fiát szerette. Naponta kilovagolt velük, és mindenre megtanította őket, amihez maga is értett. Ennélfogva nem sok jót tanultak, mert írni-olvasni

nem tudott, és fiainak sem engedte meg, hogy ilyesmivel fecséreljék el idejüket, viszont már tízesztendős korukban olyan förtelmesen tudtak káromkodni, mint az apjuk. Mindenkibe belekötöttek, és maguk is kutya-macska barátságban éltek. Csak akkor léptek szövetségre, és váltak barátokká, amikor Kunó ellen terveztek valami csínyt.

Anyjuknak nem sok gondot okozott a viselkedésük, mert úgy vélte, hogy egészséges dolog, ha a fiúgyermekek verekszenek egymással, s az ilyesmi csak megerősíti őket. De az egyik szolga jelentette egyszer a dolgot az öreg grófnak, s noha emez szokása szerint rávágta, hogy „tudom már, ostobaság” – magában elhatározta, hogy a jövőre nézve valami olyan módszert ókuhlál ki, amely megakadályozza, hogy fiai agyonüssék egymást, mert még élénken emlékezetében élt a szíve mélyén boszorkánynak tartott öreg Feldheimerné fenyegetése: „Majd elvállik, mi ér meg a hagyatékodból egy szarvastallért.”

Egy alkalommal, amikor vára közelében vadászgatott, két hegyorom vont a magára a figyelmét, amely szinte csalogatta, hogy várat építsen rá, és ő nyomban hozzá is fogott az építkezéshez.

Fel is emeltette az egyiket, amelyet Kópévárnak nevezett el a kisebbik ikertestvérről. Ezt ugyanis gonosz csínytevéseiért már régen „kis kópénak” szólította, a másik várat pedig – az öreg boszorkány bosszantására – Szarvastallérvárnak akarta elnevezni, mert hagyatékát még egy szarvastallérra sem becsülte, de azután megmaradt az egyszerűbb Szarvasvára mellett. A két hegyet a mai napig is így hívják, és aki az Alb-hegységben utazik, most is ott láthatja őket.

Zollerni viharnak eredetileg az volt a szándéka, hogy Zollern várát legidősebb fiára hagyja, a kis kópé kapja Kópévárát, a másiknak pedig Szarvasvára jut. Felesége azonban nem nyugodott addig, amíg a végrendeletét meg nem változtatta.

– Az ostoba Kunó – így nevezte a szegény fiút, mert nem volt olyan vad és szemtelen, mint az ő gyerekei –, az ostoba Kunó így is elég gazdag anyai örökséghez jutott, és még a szép Zollern várát is ő kapja meg birtokostul? Az én fiaim pedig a másik két nyomorult várat, amelyhez csupán erdők tartoznak?

Hiába magyarázta neki a gróf, hogy Kunót nem illik az elsőszülött jogaiból kiforgatni, az asszony addig sírt, addig veszekedett, amíg *Zollerni vihar* a béke kedvéért engedett, és végrendeletében a kis kópénak hagyta Kópévárát, Wolfnak, a nagyobbik ikertestvérnek Zollernt, Kunónak pedig Szarvasvárát Balingend városkával egyetemben. A végrendelezés után nem sokkal súlyosan megbetegedett, és ágynak dőlt. Az orvosnak, aki megmondta neki, hogy meg kell halnia, így felelt:

– Tudom már!

A várkáplán arra intette, hogy halála előtt szálljon magába, és térjen meg, de ő csak ezt válaszolta:

– Ostobaság!

Majd átkozódni, dühöngeni kezdett, és úgy halt meg, ahogy élt; mint egy megátalkodott bűnös.

De még el sem temették, már jött a grófné a végrendelettel, és gúnyosan mondta mostohafiának, Kunónak, hogy most adja bizonyosságát tudományának, és olvassa el maga, hogy a végrendelet értelmében semmi keresnivalója sincs többé Zollernben. Ő pedig együtt örvendett fiaival a szép vagyonnak és a két várnak, amelyet sikerült az elsőszülött elől elkaparintania.

Kunó zúgolódás nélkül törődött bele az elhunyt akarátába, ám könnyes szemmel vett búcsút a vártól, amelyben született, amelyben anyját eltemették, amelyben a jó várkáplán és nem messze tőle egyetlen öreg barátnője, az öreg Feldheimerné lakott. Noha Szarvasvára is csinos, lakályos épület volt, ő mégis túlon túl magánosnak és sivárnak találta, végül csaknem belebetegedett Hohenzollern utáni vágyakozásába.

A grófnő és az ikertestvérek, akik már tizennyolc évesek voltak, egyik este az erkélyen ültek, és lenéztek a várhegyről. Ekkor egy derék lovas tűnt a szemükbe, aki felfelé tartott a hegyen, és akit egy gyaloghintó meg több szolga követett. Sokáig találgatták, hogy ki lehet; ekkor a kis kópé felkiáltott:

– Ejnye, hiszen ez senki más, mint a bátyánk Szarvasvárából.

– Az ostoba Kunó? – kérdezte a grófnő csodálkozva. – Bizonyára azzal akar megtisztelni bennünket, hogy meghívjon magához, és ezt a szép gyaloghintót azért hozta, hogy azzal vitessen fel Szarvasvárába. Ennyi nemességet és jólneveltséget fel sem

tételeztem volna fiamuramról, az ostoba Kunóról. S mivel az udvariasságot udvariassággal illik viszonzni, menjünk le, fogadjuk a várkapuban, és mutassunk neki barátságos arcot, hátha megajándékoz valamivel Szarvas várában. Téged például egy lóval, öcsédet egy vértesszel, jómagam pedig régen áhítozom már anyja ékszereire.

– Nekem nem kell semmi ajándék az ostoba Kunótól – felelte Wolf –, és barátságos képet sem vágok a kedvéért. Tőlem bizony minél hamarabb követhetné boldogult atyánkat, akkor mi örökölnénk Szarvasvárát, és neked, anyám, olcsó áron átengednénk az ékszereket.

– Igen, te gazfickó? – kiáltotta felháborodva az anyja. – Eladnátok nekem az ékszereket? Ez hát a hála azért, hogy Zollernt megszereztem nektek? Ugye, kis kópé, tőled ingyen kapnám meg őket?

– Ingyen csak a halált osztogatják, anyám – felelte a fiú nevetve –, és ha az ékszer valóban megér annyit, mint egy vár, akkor igazán nem leszünk olyan dőrék, hogy a nyakad köré akasszuk. Amint Kunó lehunyta a szemét, odanyargalunk, megosztozunk rajta, én pedig eladom a magam részét. S ha többet adsz érte, mint a zsidó, akkor a tiéd lesz.

Beszélgetés közben elérték a várkaput, és a grófnőnek csak nagy fáradsággal sikerült az ékszerek fölötti mérgét elfojtani, mert Kunó gróf épp akkor lovagolt be a felvonóhídon. Amikor mostohaanyjával és fivérével szembetalálkozott, megállította lovát, leszállt róla, és udvariasan üdvözölte őket. Mert noha sok fájdalmat okoztak neki, arra gondolt, hogy mégiscsak a testvérei, és hogy atyja szerette ezt a gonosz asszonyt.

– Ejnye, igazán szép a mi fiunktól, hogy minket is meglátogat egyszer – mondotta mézesmázos hangon és kegyes mosollyal a grófnő. – Mi újság Szarvasváran? Bele lehet szokni? És egy gyaloghintót is beszereztél? Be szép, be pompás, még egy császárnőnek sem kellene szégyenkeznie vele. Bizonyára az úrnő sem fog már sokáig hiányozni, hogy a vidéket beutazza vele.

– Eddig még nem gondolkoztam rajta, nagyságos asszonyanyám – válaszolta Kunó. – Egyelőre mást akarok vendégül látni. Ezért jöttem gyaloghintóval.

– Milyen jóságos és milyen gondos is vagy te! – szakította félbe a hölgy, miközben mosolyogva hajolt meg.

– Mert a vendégem nemigen járhat lóháton – folytatta Kunó nyugodt hangon –, már tudniillik József páter, a várkáplán. Magamhoz akarom venni, mert ő az én tanítóm, és így beszéltük meg, amikor Zollernt elhagytam. El akarom vinni a hegy tövéből az öreg Feldheimerné asszonyt is. Uramisten! Milyen öreg már, és egykor, amikor boldogult atyámmal először lovagoltam ki, az életemet mentette meg. Hiszen van elég szoba Szarvasvárában, élje le ott az utolsó napjait.

Így szólt, és átsietett a várudvaron, hogy magával vigye a várkáplánt.

Wolf, a nemesúrfi ajkába harapott, a grófnő elsárgult a méregtől, a kis kópé pedig hangosan felkacagott.

– Mit adtok nekem azért a lóért, amelyet tőle kapok ajándékba? – kérdezte. – Ideadod cserébe a vértzetet, Wolf testvér? Lám, a pátert meg a vén boszorkányt akarja magához venni! Ez aztán a szép pár! Mától fogva görög nyelvleckéket vehet délelőttönként a káplántól, délután pedig Feldheimerné asszony oktathatja vajákosságra. Hogy ez az ostoba Kunó milyen csínyeket eszel ki!

– Nyomorult, hitvány ember! – mondotta a grófnő. – Te is jobban tennéd, kis kópé, ha nem nevetnél rajta, hiszen szégyene az egész családnak. Pirulnunk kell az egész környék előtt, hogy Zollern grófja eljött Feldheimernéért, a vén boszorkányért, és ilyen pompás gyaloghintón viteti el. És még magánál is akarja tartani. Ezt az anyjától örökölte. Az is olyan közönséges volt, mindenféle betegekkel és gonosz csőcselékekkel vette magát körül. Ó, ha ezt az apja tudná, megfordulna a sírjában!

És csakugyan itt jön azzal a vénemberrel. Nem szégyelli magát? Karon fogva vezeti! – kiáltotta felháborodva a grófnő. Gyertek, hogy ne is lássam többé.

Eltávoztak, és Kunó a hídig vezette öreg tanítóját, ott maga segítette fel a gyaloghintóba, odalent a hegy lábánál pedig megállt Feldheimerné kunyhója előtt. Az öregasszony már útra készen állt. Egy batyuban magával hozta üvegcséit, tégelyeit, orvosságait és egyéb kellékeit, no meg a puszpángbotját, és beült a hintóba.

Egyébként nem úgy történt, ahogy azt Zollern grófnő rosszindulatúan elképzelte. A környék lakosai egyáltalán nem csodálkoztak Kunó lovagon. Dicséretes cselekedetnek tartotta mindenki, hogy meg akarja szépíteni az öreg Feldheimerné asszony utolsó napjait, és nagyra becsülték jámborságát, amiért József pátert befogadta a várába. Egyedül fivérei és a grófnő rótták ezt fel bűnéül. De ez csak nekik volt kárukra, mert az elfajult fivérek általános megbotránkozást keltettek, és mintegy megtorlásként az a monda kelt szárnyra róluk, hogy rossz a viszony köztük és anyjuk között, meg hogy állandó civakodás közepette élnek, és igyekeznek minél több borsot törni egymás orra alá. A szarvasvári Zollern Kunó gróf több ízben megkísérelte, hogy kibéküljön a fivéreivel, mert fölötte bántotta, hogy gyakran ellovagolnak vára előtt anélkül, hogy oda betérnének, vagy hogy olyankor, amikor az erdőben vagy a mezőn találkoznak, hűvösebben köszöntik, mint egy idegent. Kísérletei azonban célt tévesztettek, mert fivérei ki is gúnyolták értük. Egyik nap eszébe jutott valami, amivel talán megnyerheti fivérei vonzalmát, mert tudta, hogy kapzsik és fukarok. A három vár között volt egy tó, csaknem a középén, de ez még a Kunó birtokához tartozott. Ebben a tóban a környék legszebb pontyai és csukái tenyésztek, a fivéreknek pedig, akik szerettek halászni, nem csekély bosszúságára szolgált, hogy atyjuk elfelejtette ezt a tavat az ő örökrészükhöz írni. Ahhoz túlságosan büszkék voltak, hogy a tóban fivérük előzetes tudomása nélkül halásszanak, de azt is megalázónak tartották, hogy jó szóval az engedélyét kérjék. Kunó viszont ismerte fivéreit, és tudta, hogy mennyire szívügyük ez a tó. Ezért egy nap meghívta őket, hogy a tó partján találkozzanak.

Szép tavaszi reggel volt, és a három fivér a három várból csaknem ugyanabban a pillanatban ért oda.

– No, nézze meg az ember! – kiáltott fel a kis kópé. – Milyen egyszerre érkezünk. Én pontosan akkor indultam el hazulról, amikor hetet ütött az óra.

– Én is... meg én is – felelte a szarvasvári és a zollerni fivér.

– Akkor a tónak pontosan középén kell lennie – folytatta a kicsi. – És milyen szép ez a víz!

– Csakugyan szép, és éppen ezért hívtalak ide benneteket. Tudom, hogy mindkettőtöknek nagy örömötök telik a halászatban, és

noha olykor magam is szívesen horgászom, van a halastóban annyi hal, hogy jusson belőle elegendő mind a három várnak, és partjain is van annyi hely, hogy mindhárman elférjünk, még ha egyszerre jönnénk is horgászni. Ezért úgy gondoltam, hogy a tó legyen mától kezdve közös tulajdonunk, és nektek is ugyanannyi jogotok legyen hozzá, mint nekem.

– Ejnye, a mi fivérünk ma ugyancsak kegyes hangulatban van – mondta gúnyos mosollyal a kis kópé. – Csakugyan megajándékoz bennünket hatholdnyi vízzel és néhány száz halacskával. De ugyan mit kell fizetnünk érte, mert ingyen csak a halált adják?

– Ingyen adom – felelte Kunó –, s teszem ezt főként azért, hogy olykor találkozassunk a tó partján, és elbeszélgessünk. Hiszen mindhárman egy apának vagyunk a fiai.

– Nem! – felelte a kópévári fivér. – Ez nem fog menni. Nincs annál együgyűbb dolog, mint társaságban halászni, amikor is egyik a másik elől elzavarja a halakat. Állapodjunk meg inkább bizonyos napokban, mondjuk, hogy hétfőn és csütörtökön Kunó halászna, kedden és pénteken Wolf, szerdán és szombaton én. Így tökéletesen megfelelne nekem.

– Nekem még így sem – kiáltott fel a mogorva Wolf. – Nincs szükségem az ajándékra, és nem is osztozom senkivel. Neked, Kunó, tökéletesen igazad van, hogy a halastavat felajánlod, hiszen voltaképp mindhármunkat egyformán megillet, de hadd döntsön a kocka, hogy a jövőben kié legyen a tó. Ha én leszek a szerencsésebb, tőlem mindig megkérdezhetitek, hogy mikor szabad halásznatok.

– Én sohasem kockázom – válaszolta Kunó, akit fivérének makacssága elszomorított.

– Hát persze – nevetett a kis kópé –, hiszen tudjuk, hogy a mi bátyánk jámbor és istenfélő ember, aki halálos bűnnek tartja a kockajátékot. Hanem ajánlok nektek valami mást, amin a legájtatosabb remete sem botránkozhat meg. Hozzunk horgászsinórt meg horgokat, és azé legyen a halastó, aki a legtöbb halat fogja, amíg a zollerni toronyban el nem ütik a tizenkettőt.

– Tulajdonképpen oktalanság, hogy harcolok azért, ami jogos örökségem – jegyezte meg Kunó –, de hogy lássátok, mennyire

komolyan gondoltam az osztozkodást, elhozom a horgászszerszámaimat.

Erre ki-ki hazalovagolt a maga várába. Az ikrek nagy sietve kiküldték szolgálkat, hogy a kövek alatt keresgéljenek gilisztát és egyéb csalétket a halaknak. Kunó csak a megszokott horgászszerszámait vette magához, és azt a csalétket, amelynek készítésére egykor Feldheimerné asszony tanította meg. Ő érkezett elsőnek a tó partjára. Amikor az ikrek is lejöttek, megengedte nekik, hogy ők válasszák ki a legjobb, legkényelmesebb helyeket, aztán maga is kivetette a horgot. És mintha a halak felismerték volna benne a tó tulajdonosát, egész csuka- és ponty rajok nyüzsögtek a horga körül. A legöregebbek és a legnagyobbak még félre is taszították a kisebbeket, ő pedig másodpercenként ki-kifogott egyet, és mire visszavetette horgát a vízbe, már ismét húsz-harminc hal tátotta a száját, hogy bekapja a hegyes kampót. Két óra sem telt bele, s már egy nagy rakás szebbnél szebb hal hevert körülötte a földön. Erre abbahagyta a halászást, és átment a fivéreihez, hogy megnézzék, milyen eredményt értek el ők. A kis kópé egy aprócska pontyot és két nyomorúságos fehér halat fogott, Wolf pedig három márnát és két kisebb kövi pontyot. Mindketten szomorúan pillantottak a tóra, mert még ülőhelyükről is jól látták azt a rengeteg halat, amelyet Kunó fogott. Amikor Kunó odaért Wolfhoz, az dühösen felugrott, eltépte a zsinórt, horgászbotját pedig darabokra törte, és a tóba dobta.

– Bár ezer horgot dobhatnék be egy helyett, akkor valamennyin egy-egy ilyen teremtménynek kellene fickándoznia – kiáltott fel –, de tisztességgel semmire sem mehetek itt, mert ez varázslat és boszorkányság! Másként hogyan foghattál volna te, akit ostoba Kunónak neveznek, több halat egy óra alatt, mint én egy esztendőben?

– Igen, igen, most már én is emlékszem rá – folytatta a kis kópé –, Feldheimerné asszonynál, annál a hitvány boszorkánál tanulta a halászatot, és mi elég bolondok voltunk, hogy odaálltunk vele halászni! Hiszen maholnap ő is boszorkánymester lesz!

– Gonoszak vagytok – válaszolta Kunó haragosan. – Ma reggel bőségesen kitapasztalhattam a fukarságotokat, szemtelenségeket és durvaságotokat. Most menjete, és soha többé ne gyertek vissza!

Higgyétek el nekem, hogy jobb lenne a telketeknek, ha csak feleannyira jámborak és jók lennétek, mint az az asszony, akit boszorkánynak neveztetek.

– No igen, ha jól megnézzük, nem is igazi boszorkány – mondta a kis kópé csúfondáros nevetéssel. – Hiszen a boszorkányok jól értenek a jövőmondáshoz, Feldheimerné asszony viszont éppoly kevésbé jósnő, mint ahogy a liba sem hattyú. Nem azt mondta-e atyánknak, hogy hagyatékának jó részét meg lehet majd egy szarvastállérért vásárolni, s ez nem azt jelenti-e, hogy koldusbotra fog jutni? És mégis, amikor meghalt, az övé volt minden, amit Zollern oromzatáról be lehetett tekinteni. Eredj csak, mert a te Feldheimernéd nem egyéb egy botor vénasszonynál, te pedig az ostoba Kunó vagy!

A legkisebb fiú sietve távozott e szavak után, mert félt bátyja erős karjától, Wolf pedig követte, miközben mindazokat a káromkodásokat eldörögte, amelyeket atyjától tanult.

Kunó a lelke mélyéig elszomorodva tért haza, mert most már világosan látta, hogy fivérei sohasem fognak vele megférni. Durva szavaikat annyira a szívére vette, hogy másnap súlyos beteg lett, és csak a tisztelendő József páter vigasztaló szavai meg Feldheimerné asszony hatásos orvosságai mentették meg az életnek.

Amikor fivérei megtudták, hogy Kunó súlyos betegen fekszik, vidám lakomát csaptak, felöntöttek a garatra, és megfogadták egymásnak, hogy ha az ostoba Kunó meghalna, akkor az, aki elsőnek hallja meg a hírt, lölje ki az összes ágyúját, és értesítse ilyenformán a másikat is. Aki pedig elsőnek ágyúzik, az gurítsa el a legjobb hordó bort Kunó pincéjéből. Wolf parancsot adott egyik szolgájának, hogy Szarvasvár közelében tartózkodjék. A kis kópé pedig meg is vesztegette Kunó egyik szolgáját, hogy azonnal értesítse gazdája haláláról.

De a szolga inkább ragaszkodott szelíd, jámbor urához, mint a gonosz kópévári grófhhoz. Egy este részvéttel érdeklődött Feldheimerné asszonynál gazdája állapotáról, és amikor meghallotta, hogy már egészen jól érzi magát, elmesélte a két fivér gonosz szándékát és azt, hogy Kunó gróf halálát üdvölvésekkel akarják megünnepelni. Az öregasszonyt elfutotta a méreg. Tüstént mindent elmesélt a grófnak, és amikor az nem akarta elhinni, hogy

fivérei ennyire megtagadhatják a testvéri szeretetet, azt tanácsolta neki, hogy tegyen próbát, és híresztelje el, hogy meghalt. Akkor majd meghallja, hogy valóban ágyúznak-e vagy sem. A gróf magához hívatta a megvesztegetett szolgát, még egyszer kikérdezte, aztán megparancsolta neki, hogy lovagoljon Kópévárba, és vigye hírül közelgő halálát.

Amikor a szolga kilovagolt Szarvasvárából, meglátta őt Wolf von Zollern gróf szolgája, megállította, és megkérdezte, hogy hova lovagol olyan sebesen.

– Ó – válaszolta amaz –, szegény jó uram nem éli túl ezt az estét. Mindnyájan lemondtak már az életéről.

– Úgy – mondta a másik hát elérkezett az ideje? – s ezzel oly sebesen vágatott el Zollern felé, hogy mire fölért a várba, lova összerogyott a kapu előtt, maga pedig csak ennyit tudott kinyögni:

– Kunó gróf haldoklik!

E szavak után elájult. Nyomban feldörögtek a hohenzollerni ágyúk, és Wolf már együtt örült anyjával a hordó bornak, az örökségnek, a tónak, az ékszereknek meg az ágyú mennydörgő visszhangjának. De az, amit visszhangnak tartott, nem volt egyéb a kópévári ágyúk dörgésénél, mire Wolf mosolyogva szólt oda az anyjához:

– Úgy látszik, öcsémnek is megvolt a maga kémje, így hát a boron is, akár az örökség többi részén, meg kell osztoznunk.

Azonnal lóra ült, mert attól tartott, hogy a kis kópé meg akarja őt előzni, és elkaparintja előle a megboldogult értéktárgyait. A két fivér a halastónál találkozott össze, és mindketten elpirultak, amiért elsőnek akartak Szarvasvárába érni. Útközben egy szót sem ejtettek Kunóról, hanem testvériesen megtárgyalták, mi történjék a jövőben, és kié legyen Szarvasvára. Így haladtak át a felvonóhídon, de mire beértek a várudvarra, a legjobb egészségnek örvendő Kunót pillantották meg az egyik ablakban, amint dühtől szikrázó szemmel tekintett le rájuk. A fivérek rémülten nézték. Eleinte kísértetnek hitték, és keresztet vetettek. Amikor azonban látták, hogy húsból és vérből való emberrel van dolguk, Wolf felkiáltott hozzá:

– Azt a mindenségit! Ostoba egy história. Azt hittem, hogy meghaltál.

– Ami késik, nem múlik – mondotta a kisebbik, és gyilkos pillantásokat vetett a bátyjára.

Kunó viszont mennydörgő hangon kiáltott le az udvarra:

– Ettől a pillanattól kezdve megszűntek közöttünk a családi kötelékek. Hallottam üdvölvéseiteket, de ide nézzetek! Nekem is van itt öt élesre töltött csatakigyóm az udvaron. Szedjétek az irhátokat, különben megismerkedtek a szarvasvári ágyúkkal.

Nem kellett kétszer mondania. A két fivér megsarkantyúzta lovát, és versenyt száguldott le a hegyről. Kunó egy golyót küldött utánuk, amely a fejük fölött zúgott el, mire nagyon mélyen és nagyon udvariasan meghajoltak a nyeregben. De bátyjuk nem akart kárt tenni bennük, csak meg akarta ijeszteni őket.

– Mi a csudának is lőttél? – kérdezte Wolf haragosan.

– Te ostoba, hiszen én azért lőttem csak, mert meghallottam az ágyúidat.

– Ellenkezőleg, kérdezd csak meg anyánkat – válaszolta Wolf. – Te voltál az, aki elsőnek lőtt, és te hoztad a szégyent a fejünkre, kis vakarcs.

A kicsi nem maradt adósa, ami a megtisztelő elemeket illeti, és amikor a halastóhoz értek, kölcsönösen egymás fejéhez vagdosták a *Zollerni vihartól* tanult valamennyi káromkodást, majd haraggal és gyűlölködve váltak el egymástól.

Másnap Kunó elkészítette a végrendeletét, és Feldheimerné asszony így szólt a páterhez:

– Fogadni mernék, hogy nem a pattantyúsoknak írt szerelmes levelet.

De bármilyen kíváncsi volt is, bármennyire ostromolta kérdésekkel a kedvencét, sohasem tudta meg, hogy mi van a végrendeletben, mert egy év múlva örökre elköltözött a jó asszony. Sem a kenőcsei, sem az orvosai nem segítettek rajta, hiszen nem a betegség végzett vele, hanem a kilencvennyolc esztendeje, ami még a legegészségesebb embert is sírba viheti. Kunó gróf nem úgy temettette el, mint egy szegény asszonyt, hanem mint a tulajdon édesanyját, és ettől kezdve még inkább lelkére nehezedett a magány, annál is inkább, mert József páter nemsokára követte Feldheimerné asszonyt.

De a magány nem sokáig gyötörte a derék Kunót, mert már huszonnyolc éves korában meghalt. A rossz nyelvek azt állították, hogy a kis kópé megmérgezte.

Akárhogy is volt azonban, a haláleset után néhány órával megint feldörögtek az ágyúk. Kópévárában és Zollernben egyaránt huszonöt-huszonöt ágyúlövést adtak le.

– Ezúttal csak elpatkolt – mondotta a kis kópé, amikor útközben összetalálkoztak.

– Igen – mondotta Wolf –, és ha még egyszer feltámad, hogy az ablakon át szidalmazzon bennünket, most puska is van nálam, amely udvariassá és némává teheti.

Amikor fellovagoltak a várhegyre, egy ismeretlen lovas csatlakozott hozzájuk a kíséretével. Azt hitték, hogy talán fivérük valamelyik barátja, és azért jön, hogy segítsen őt eltemetni. Ezért fájdalmat színleltek, magasztalták előtte az elhunytat, panaszkodtak korai halála miatt, sőt a kis kópé néhány krokodilkönnyet is kisajtolta a szeméből. De a lovag egy szóval sem válaszolt, hanem némán és nyugodtan lovagolt fel velük Szarvasvárába.

– Helyezzük kényelembe magunkat, te pedig, pincemester, hozz fel bort a javából – rendelkezett Wolf, amidőn leszállott lováról.

Felmentek egy csigalépcsőn a nagyterembe. A néma lovas oda is követte őket, és amikor az ikrek már elterpeszkedtek az asztalnál, zekéjéből egy ezüst pénzdarabot vett elő, odavágta az asztal kőlapjára, hogy csengve perdült meg, aztán így szólt:

– És most itt van az örökségtek, ami éppen egy szarvastallér.

A két fivér csodálkozva nézett egymásra. Elnevelték magukat, és megkérdezték a lovagtól, hogy mit akar ezzel mondani.

A lovag egy sok pecséttel ellátott pergament húzott elő, amelyen az ostoba Kunó felsorolta mindazokat az ellenségeskedéseket, amelyekkel fivérei gyötörték rövid élete során, a végén pedig kijelentette, hogy halála esetén egész hagyatékát és minden vagyonát boldogult anyja ékszereinek kivételével eladja Württembergnek, mégpedig *egyetlen nyomorúságos szarvastallérért*. Azonkívül meghagyta, hogy az ékszerek árából építsenek Balingenben egy szegényházat.

A fivérek újfent elképedtek, de már korántsem kacagtak, hanem ajkukat harapdálták, mert Württemberggel szemben tehetetlenek

voltak. Így esett tehát, hogy a szép birtokot, az erdőt, a szántóföldeket, Balingen városát és tetejébe még a halastavat is elvesztették, és nem örökölték egyebet egy rossz szarvastallérnál. Ezt Wolf durcásan zsebre vágta, nem mondott sem igent, sem nemet, hanem fejébe nyomta süvegét, és köszönés nélkül, dacosan ment el a württembergi komisszárius mellett, felpattant a lovára, és Zollernbe lovagolt.

Mikor aztán az anyja másnap reggel szemrehányásokkal halmozta el, hogy elfecsérelték a birtokot és az ékszereket, Wolf átlovagolt a kis kópéhoz Kópévárába, és megkérdezte tőle.:

– Mit tegyünk az örökséggel? Igyuk meg vagy játsszuk el?

– Jobb, ha megisszuk – felelte a kis kópé –, mert akkor legalább mindkettőnknek jut belőle. Lovagoljunk Balingenbe, és jelenjünk meg már csak dacból is az emberek előtt, ha a városkát csúfosan elvesztettük is.

– És a Bárányban kitűnő vörösborot mérnek; a császár sem iszik különbet – fűzte hozzá Wolf.

Így hát ellovagoltak Balingenbe, betértek a Bárányba, megkérdezték, mennyibe kerül egy messzely vörösbor, és addig ittak, amíg csak a szarvastallérból futotta. Akkor Wolf felállt, elővette zekéjéből az ugró szarvast ábrázoló tallért, odavetette az asztalra, és így szólt:

– Itt van a tallérod, remélem, elég lesz.

A vendéglős felvette a tallért, megnézte jobbról meg balról, aztán elmosolyodott, és így szólt:

– Hiszen nem mondanám, hogy nem szarvastallér volna, de az este küldönc érkezett Stuttgartból, és ma reggel a württembergi gróf nevében, akinek most ez a város a birtoka lett, kidobolták, hogy a szarvastallér elvesztette az értékét, így hát más pénzzel kell fizetnetek.

A két fivér falfehéren pillantott egymásra.

– Fizesd ki – mondotta az egyik.

– Nincs más pénz nálad? – kérdezte a másik.

Egyszóval a tallérral adósok maradtak a balingeni Bárányban. Hallgatva és elgondolkozva indultak haza. Mikor azonban a kereszteződéshez értek, ahol az út jobb kéz felé Zollernbe, balra pedig Kópévárába tér el, a kis kópé megszólalt:

– Hát most hogy állunk? Hiszen a semminél is kevesebbet örököltünk, mert a bort ki kell fizetnünk, és a tetejében még rossz is volt.

– Úgy bizony – felelte a fivére –, beteljesedett a Feldheimerné jóslata: „Majd elvállik, mi ér meg a hagyatékodból egy szarvastallért!” Most még egy messzely bort sem vásárolhattunk rajta.

– Tudom már! – válaszolta Kópévár ura.

– Ostobaság! – mondotta Zollern grófja, és önmagával meghasonlottan lovagolt el a vára felé.

A steenfolli barlang (Majtényi Erik átdolgozása)

Skótország egyik sziklaszigetén sok-sok évvel ezelőtt két halász élt békés egyetértésben. A két nőtlen halásznak egyébként sem voltak hozzátartozóig és közösen éltek munkájuk gyümölcséből, még ha különféleképpen jutottak is hozzá. Majdnem egyidősek voltak., de sem személyükben, sem kedélyükben nemigen hasonlítottak jobban egymásra, mint a sas a borjúfókára.

Strumpf Gáspár holdvilágképű, alacsony, kövér ember volt. Szeme mindig jólelkűen mosolygott, mintha a bűt meg a gondot nem ismerte volna. Nemcsak hájas volt, hanem álmos és lusta is, ezért ő látta el a házimunkákat, ő süttött-főzött, ő kötötte a halászatra vagy az eladásra szánt hálókat, azonkívül nagyrészt az ő feladata volt a kis földjük megművelése.

Társa mindenben pontosan az ellentéte volt. Hosszú, szikár alakjával, merész sasorrával meg éles szemével ő volt a szigeten a legtevékenyebb s a legszerencsésebb halász, a legvállalkozóbb szellemű hegymászó, amikor fészkek után kellett kutatnia, hogy madarakra meg pehelyre tegyen szert, de ő volt a legszorgalmasabb mezei munkás is, a churchwalli piacon pedig őt tartották a legpénzsóvárabb kufárnak. Mivel azonban áruja mindig kiváló minőségű volt, a csalás pedig nem fért össze lényével, mindenki szívesen kereskedett vele, és Falke Vilmos (így hívták) meg Strumpf Gáspár, akivel az előbbi minden pénzsóvársága ellenére is örömet megosztotta nehezen összekuporgatott hasznát, jólétben élt. Csakhogy a jómód egymagában nem elégítette ki Falke pénzsóvárságát. Ő gazdag akart lenni, nagyon gazdag, és mivel hamarosan rá kellett jönnie arra, hogy a rendes úton, tehát szorgalommal elég bajosan fog egyhamar meggazdagodni, végül is az a meggyőződés vert gyökeret benne, hogy a gazdagságot valami rendkívül szerencsés véletlen folytán kell megszereznie, miután pedig ez a meggyőződés egész zabolátlan természetén úrrá lett, egyébire már gondolni sem tudott, és mint valami egészen biztos dologról beszélt róla Strumpf Gáspárnak. Ez az ember, akinek

számára Falke minden szava szentírás volt, tovább mesélte a dolgot szomszédainak, és csakhamar elterjedt a hír, hogy Falke Vilmos vagy eladta magát aranyért a gonosznak, vagy legalábbis ajánlatot kapott ilyesmire az alvilág fejedelmétől.

Falke eleinte csak nevette ezeket a híreszteléseket, később azonban megbarátkozott azzal a gondolattal, hogy egy szellem egyszer csakugyan elárulhatja neki valami kincsnek a rejtekhelyét, és nem is mondott ellent, amikor földije ilyesmivel bosszantották. Kereskedéssel ugyan tovább is foglalkozott, de már kevesebb buzgalommal, és idejének legnagyobb részét, amelyet régebben halászattal vagy más hasznos munkával töltött el, most már gyakran pocsékolta el azzal, hogy céltalan kalandokat hajhászott, remélvén, hogy ilyenformán egy csapásra meggazdagodhat. Balsorsa úgy hozta magával, hogy egy nap, amikor éppen a tengerparton állt, és reménykedve bámulta a morajló hullámokat, mintha onnan várná szerencséjét, egy hatalmas hullám nem csupán egy csomó moszatot és mindenféle kavicsot sodort a lába elé, hanem egy sárga golyót is: egy aranygolyót! Vilmos úgy állt ott, mintha megbabonázták volna. Így hát reményei mégsem voltak üres ábrándok, mert lám, a tenger aranyat, pompás színaranyat ajándékozott neki. Ez a golyóbis minden valószínűség szerint egy súlyos aranyrúd maradványa volt, amelyet a hullámok annyira lecsiszoltak a tenger fenekén, hogy nem volt már nagyobb egy puszkagolyónál. Lelki szemeivel most már tisztán látta, hogy ezeken a partokon valamikor egy dús rakományú hajó süllyedhetett el, és ő van kiszemelve arra, hogy a tenger ölében eltemetett kincseket kiemelje. Ettől kezdve ez volt az egyedüli törekvése, miközben felfedezését még barátja előtt is eltitkolta, nehogy mások is megtudják. Minden egyebet elhanyagolt, és éjtnapot a tengerparton töltött, de nem azért, hogy hálóját halakra vesse ki, hanem hogy egy különös, erre a célra készült lapátot merítsen a vízbe; ám szegénységénél nem talált egyebet, mert maga már nem keresett semmit, Strumpf Gáspár álmos fáradozásai pedig nem bizonyultak elégségeseknek arra, hogy mindkettőjüket eltartsák. A nagyobb kincs keresése közben nemcsak a talált arany úszott el, hanem lassacskán a két agglegény egész vagyona. De amiként Strumpf azelőtt hallgatagon eltűrte, hogy táplálékuk legnagyobb részét Falke teremti elő, most is zokszó nélkül vette

tudomásul, hogy társának céltalan tevékenysége miatt nélkülözni kénytelen, és éppen az ő szelíd türelme volt az, ami a másikat még inkább arra ösztökélte, hogy fáradhatatlan kincskeresését tovább folytassa.

Volt azonban valami, ami Vilmost még inkább sarkallta: amikor nyugovóra tért, és szendergésre hunyta le szemét, valaki mindannyiszor egy szót súgott a fülébe, s noha úgy emlékezett rá, hogy minden alkalommal ugyanazt a szót hallotta, mégsem tudta soha megjegyezni. Ezt a körülményt rendkívül különösnek találta, bár fogalma sem volt róla, hogy milyen kapcsolatban lehet mostani törekvésével; de az olyan kedélyre, amilyen Falke Vilmosé volt, mindennek hatással kellett lennie, és ez a titokzatos suttogás is hozzájárult, hogy még erősebben higgyen a kivételes szerencsében, amelyet immár csak az a bizonyos nagy halom arany jelenthetett.

Egy nap vihar lepte meg a parton, ahol az aranygolyót találta, sőt arra kényszerült, hogy egy közeli barlangban keressen menedéket. Ez a barlang, amelyet az odavaló emberek a steenfolli barlangnak neveznek, egy hosszú, föld alatti folyosóból állt, amelynek két nyílása torkollik a tenger felé, úgyhogy a hullámok szabadon járhatnak át rajta, és állandóan harsogó bömböléssel özönlik el. A barlang csak *egyetlen* helyen volt hozzáférhető, mégpedig felülről egy hasadékon át, amelybe azonban pajkos gyermekeken kívül ritkán merészkedett bárki is, és nemcsak azért, mert a hely önmagában is veszélyes volt, hanem mert híre járta, hogy a barlangban kísértetek tanyáznak. Vilmos nagy fáradsággal leereszkedett, és a felszíntől mintegy tizenkét lábnyi mélyen helyezkedett el egy kiugró kövön, amely fölött egy szikladarab függött. Lába alatt a hullámok morajlottak, odafenn a vihar tombolt, ő pedig belemerült megszokott gondolataiba az elsüllyedt hajóról, meg hogy milyen hajó is lehetett az, mert legszorgosabb kutatásai ellenére még a legöregebb lakosoktól sem hallott róla, hogy ezen a helyen valami hajó süllyedt volna el.

Nem tudta, mennyi ideig ülhetett így, de amikor álmodozásaiból feleszmélt, megállapíthatta, hogy odakünn elült a vihar. Már éppen ismét fel akart mászni, amikor a mélyből egy hang szólalt meg, és tisztán, kivehetően azt mondta: *Carmilhan*.

Ijedten ugrott fel, és letekintett a tátongó mélységbe.

– Nagy ég! – kiáltott fel. – Hiszen ez az a szó, amely álmaimban egyre kísértett. Az ég szerelmére, mit jelenthet ez a szó?

– *Carmilhan!* – hallatszott fel még egyszer a barlangból, éppen akkor, amikor egyik lábával kilépett a hasadékon, mire megriasztott özként menekült vissza a kunyhójába.

Vilmos nem volt nyúlszívű, csak éppen hogy váratlanul érte ez a dolog. Pénzsóvársága is felülkerekedett benne, és semmilyen veszély vissza nem tarthatta már attól, hogy továbbhaladjon ezen a kockázatos úton. Egyik éjjel, amikor a steenfolli barlanggal szemközt megint kincsek után kutatott, a holdfényben valami fennakadt a lapátján. Teljes erejéből húzni kezdte, de az a bizonyos valami nem mozdult. Közben szél támadt, az égen pedig sötét felhők tornyosultak. A csónak hevesen hánykolódott a habokon, és felborulással fenyegetett, Vilmos azonban csökönyösen kitartott, és addig-addig húzta maga felé a lapátot, míg az ellenállás megszűnt, úgyhogy most már semmi nehézséget nem érzett. Ezért azt hitte, hogy talán a kötélnél szakadt el. De éppen akkor, amikor a felhők eltakarni készültek a holdat, a víz színén valami kerek, sötét tömeg jelent meg, és ismét elhangzott az őt üldöző szó: „*Carmilhan!*” Hevesen utánakapott, de amilyen gyorsan meg akarta ragadni, az a valami ugyanolyan gyorsan el is tűnt az éj sötétjében, az éppen kitörő vihar pedig arra kényszerítette a halászt, hogy a közeli sziklák tövében keressen menedéket. Ott a fáradságtól kimerülten elaludt. De zabolátlan képzeletének kínzó kényszere alatt álmában újból el kellett szenvednie a gazdagságért való szüntelen sóvárgás mindama gyötrelmeit, amelyek nappalait is elviselhetetlenné tették. A felkelő nap első sugarai a tenger tükörsima felületére sütöttek, amikor Falke felébredt. Éppen megint ki akart evezni a tengerre, hogy folytassa megszokott munkáját, amikor a távolban megpillantott valamit, ami feléje közeledett. Csakhamar kivehette, hogy a tengeren egy csónak úszik, benne egy emberi lény, de a legbámulatosabb az volt, hogy a jármű vitorla és evező nélkül siklott tova, mégpedig orrával a part felé, anélkül hogy a benne ülő alak hozzányúlt volna a kormánylapáthoz, ha egyáltalán volt kormányja. A csónak mind közelebb jött, végül is éppen Vilmos járműve mellett állt meg. A benne ülő személyről kiderült, hogy az egy kicsi, összeaszott emberke, aki sárga vászonruhát viselt, és égnek álló, piros

hálósapkájában úgy ült ott csukott szemmel, mint egy összeszáradt holttest. Miután Vilmos hiába szólította meg és lökdöste több ízben is, éppen egy kötelet akart a csónakhoz erősíteni, hogy annál fogva partra vontassa, amikor az emberke kinyitotta a szemét, és olyan furcsán kezdett el izegni-mozogni, hogy még a legbátrabb halász is megborzadt volna tőle.

– Hol vagyok? – kérdezte holland nyelven, miután mélyet sóhajtott.

Falke, aki a holland heringhalászoktól megtanult valamit a nyelvükből, megmondta neki a sziget nevét, és megkérdezte tőle, hogy kicsoda, és mi szél hozta erre.

– Azért jöttem, hogy a *Carmilhan* után nézzek.

– A *Carmilhan* után? Az istenért, mi az? – kiáltott fel a pénzsóvár halász.

– Ha így teszik fel nekem a kérdést, nem válaszolok – mondotta az emberke látható félelemmel.

– Nos – kiáltott rá Falke –, mi az a *Carmilhan*?

– A *Carmilhan* most már semmi, de valamikor szép hajó volt, és több aranyat szállított, mint bármely jármű valaha.

– Hol süllyedt el, és mikor?

– Száz évvel ezelőtt, de hogy hol, azt nem tudom pontosan. Azért jöttem, hogy megtaláljam azt a helyet, és kihalásszam az elveszett aranyat. Te majd segíteni fogsz nekem, a talált aranyat pedig megfelezzük.

– Szíves örömet veled tartok, csak azt mondd meg, hogy mit kell tennem.

– Amit tenned kell, az bátorságot kíván. El kell menned éjfél előtt egy tehénnel a sziget legelhagyottabb részére, ott le kell vágnod a tehenet, aztán valaki majd begöngyöl a tehen frissen lenyúzott bőrébe, lefektet a földre, és eltávozik, hogy egyedül maradj. Még mielőtt egyet ütne az óra, meg fogod tudni, hogy hol vannak a *Carmilhan* kincsei.

– Ilyen módon rontották meg az öreg Engrol testét-lelkét – kiáltott fel Vilmos iszonyodva. – Menj a pokolba, gonosz szellem! – folytatta, miközben hevesen továbbvezett. – Nem vállalok veled közösséget!

Az emberke fogait csikorgatva szitkozódni kezdett, és átkokat kiáltott utána, de a halász jól megmarkolta mindkét evezőjét, és csakhamar annyira eltávolodott, hogy már nem is hallotta, amikor pedig bekanyarodott egy szikla mögé, elvesztette szem elől. Ám az a felfedezés, hogy a gonosz szellem ki akarja használni fukarságát, és arannyal próbálja őt hálójába csalogatni, egyáltalán nem józanította ki az elvakult halászt. Ellenkezőleg, azt hitte, hogy most már felhasználhatja a sárga emberke közlését anélkül, hogy kiszolgáltatná magát a gonosznak, és miközben a kopár parton tovább kutatott arany után, végképp nem törődött már azzal a jóléttel, amely a tenger más részein bőséges halászsákmány révén önként kínálkozott volna, sem a többi lehetőséggel, amelyre egykor minden szorgalmát fordította, úgyhogy társával együtt napról napra mélyebben merült a szegénységbe, és bizony gyakran megesett, hogy a legelemibb dolgoknak is híján voltak. Ámbár ezt a hanyatlást teljes egészében Falke csökönysége és bűnös pénzsóvársága okozta, és most mindkettőjük ellátása Strumpf Gáspár vállaira nehezedett, ez utóbbi sohasem tette neki a legcsekélyebb szemrehányást sem, sőt továbbra is úgy alávetette magát akaratának, és úgy megbízott a másik szellemi fölényében, mint amikor vállalkozásait még siker koronázta. Ez a körülmény megsokszorozta Falke szenvedéseit, de ugyanakkor még inkább arra sarkallta, hogy arany után kutasson, mert azt remélte, hogy ezzel barátját is kártalanítja majd az elszenvedett nélkülözésekért. Szendergései közepette viszont még mindig ott kísértett az ördögi suttogás, még egyre hallotta a Carmilhan szót. Röviden: a szükség, a várakozásaiban való csalódás és sóvárgás úgyszólván elvette az esztét, és Falke csakugyan elhatározta, hogy megteszi, amit az emberke tanácsolt neki, noha a régi mondából jól tudta, hogy ezzel teljesen kiszolgáltatja magát a sötétség hatalmának.

Gáspárnak minden ellenvetése csak olaj volt a tűzre. Minél inkább könyörgött neki, hogy álljon el kétségbeesett szándékától, annál hevesebb lett Falke. Végül is a jólelkű, de gyöngye ember beleegyezett abba, hogy elkíséri, és segítségére lesz terve keresztülvitelében. Mindkettőjük szíve összeszorult a fájdalomtól, amikor utolsó vagyonuknak, egy tehénkének kötelet vetettek a szarvai közé. Ezt a tehenet ők maguk nevelték borjú korától fogva,

és mindig vonakodtak eladni, mert nem vitte rá a lelkük, hogy idegen kézre juttassák. De a gonosz szellem teljesen hatalmába kerítette Vilmost, és minden jóérzést elfojtott benne, Gáspár pedig nem tudott ellenállni neki. Szeptember volt, és már beköszöntöttek a skótszági hosszú téli éjszakák. A sötét fellegek sűrűn gomolyogtak a metsző esti szélben, és úgy tornyosultak, mint a jéghegyek a Clyde folyamban, és a hegység és a tőzegláp közti szakadékokat sűrű árnyék lepte el, a folyó kavargó árja pedig sötéten és zavarosan csillogott, mint a pokol tornáca. Falke elől ment, Gáspár pedig saját merészségétől megborzadva követte őt. Homályos szemét könnyek borították el, valahányszor pillantása a szegény állatra esett, amely bizalommal és mit sem sejtve ballagott közeli vesztébe, hogy a halált attól a kéztől szenvedje el, amely eddig táplálékot nyújtott neki. Nagy fáradság árán egy nyirkos völgybe értek, amelyet imitt-amott moha és seprűvirág borított, és ahol hatalmas kövek hevertek szerteszéjjel. A völgyet, amelybe ritkán tévedt ember, szürke ködbe vesző heglánc vette körül. A két halász az ingoványos talajon egyenesen egy nagy kő felé tartott, amely a völgy közepén állt, és amelyről egy fölriasztott sas emelkedett rikácsolva a magasba. A szegény tehen tompán elbőgte magát, mintha felismerte volna a hely borzalmas voltát és a rá várakozó sorsot. Gáspár elfordult, hogy letörölje patakzó könnyeit. Visszatekintett a sziklahasadékba,, amelyen idáig jöttek, és jól hallotta a tenger távoli hullámverését. Majd pillantása a hegycsúcsokra tévedt, amelyek koromfekete felhőkbe burkolóztak. A felhők közül időnként tompa dörgés hallatszott. Amikor ismét Vilmos után nézett, látta, hogy az odakötözte már a szegény tehenet a kőhöz, és fejszóját magasra emelve, le akar sújtani a szerencsétlen állatra.

Noha elhatározta, hogy aláveti magát barátja akaratának, ez mégis sok volt neki. Kezét tördelve térdre esett.

– Az isten szerelméért, Falke Vilmos! – kiáltotta kétségbeesetten.
– Kíméld magadat, kíméld a tehenet! Kíméld magadat, kímélj engem! Kíméld az életedet! De ha már mindenáron istenkísértésre adtad a fejedet, várj holnapig, és áldozz fel inkább valami más állatot a mi kedves tehenünk helyett.

– Megőrültél, Gáspár?! – kiáltotta Vilmos, mint egy megháborodott, miközben fejszóját még mindig magasra emelve

tartotta. – Kíméljem meg a tehenet, és vesszek éhen?

– Nem fogsz éhen halni – felelte Gáspár határozottan. – Amíg megvan a két kezem, nem kell éhen halnod. Dolgozni fogok érted kora reggeltől késő éjszakáig, csak ne foszd meg magadat lelked üdvösségétől, és hagyd életben ezt a szegény állatot!

– Akkor fogd a fejszét, és hasítsd szét a fejemet! – kiáltotta Falke kétségbeesett hangon. – Én nem mozdulok erről a helyről, míg meg nem szerzem azt, amire vágyom. Ki tudod emelni nekem a *Carmilhan* kincseit? Tudsz-e egyebet is előteremteni, mint némi hitvány élelmet? De ha akarsz, véget vethetsz nyomorúságomnak. Hadd legyek én az áldozat!

– Öld meg a tehenet, ölj meg engem, Vilmos! Az életemet kutyába sem veszem, csak lelked üdvösségéért aggódom. Hiszen ez egy pogány áldozati oltár, te meg a sötétségnek akarsz áldozatot bemutatni.

– Nem akarok tudni róla! – kiáltotta Falke vadul kacagva, mint aki elhatározta, hogy semmi olyanról nem vesz tudomást, ami eltéríthetné a szándékától. – Gáspár, te megőrültél, és engem is megőrjítesz... De tudod mit? – folytatta, miközben elhajította a fejszét, és felvette a kőről a kést, mintha önmagát akarná keresztüldöfni. – Tartsd meg a tehenet helyettem!

Gáspár egy pillanat alatt mellette termett. Kiragadta kezéből a gyilkos szerszámot, felkapta a fejszét, megforgatta a feje fölött, és olyan erővel sújtott le vele a szeretett állat fejére, hogy az egyetlen vonaglás nélkül rogyott le gazdája lábához.

Ezt a gyors cselekvést mennydörgés és villámcsapás követte. Falke úgy nézett most a barátjára, mint férfi arra a gyermekre, aki egy általa rettegett dolgot meg mert tenni. Strumpf Gáspár szemlátomást sem a mennydörgéstől nem ijedt meg, sem pedig társának merev tekintete nem hozta ki a sodrából, hanem szó nélkül nekiesett a tehennek, és nyúzni kezdte. Erre Vilmos is magához tért, és segítségére sietett társának, de olyan undorral végezte ezt a munkát, mint amilyen mohón vágyott rá még az imént, hogy meghozza az áldozatot. Eközben a vihar folyvást erősödött, mennydörgések rázták meg a hegyeket, és félelmetes villámok cikáztak a szakadék sziklái és mohája fölött, a szél pedig, amely még nem ért fel hozzájuk a magasba, vad üvöltéssel tombolt a lenti

völgyekben és a partszegélyen. Mire megnyúzták a tehenet, mindketten bőrig áztak. Leterítették a tehénbőrt a földre, Gáspár pedig úgy csavarta be és úgy kötözte meg Vilmost, ahogyan emez rendelkezett. Szegény Gáspár csak akkor törte meg a hosszú hallgatást, amikor mindez megtörtént, és miközben részvétellel pillantott megszárdult barátjára, remegő hangon kérdezte tőle:

– Tehetek-e érted még valamit, Vilmos?

– Semmit – felelte a másik –, isten veled!

– Az ég áldjon meg – viszonzta a köszöntést Gáspár –, isten legyen veled, és bocsásson meg neked, ahogy én is megbocsátok!

Ezek voltak az utolsó szavak, amelyeket Vilmos tőle hallott, mert a következő pillanatban eltűnt a mindinkább sűrűsödő sötétségben. Azon nyomban kitört a legborzasztóbb zivatar, amelyet Vilmos valaha is látott. Egy villámlással kezdődött, amelynek fényénél Falke nemcsak a közvetlen közelében levő hegyeket és sziklákat látta, hanem az alatta levő völgyet is a tajtékozós tengerrel meg az öbölben elszórt sziklaszigetekkel, közöttük pedig, mint valami jelenést, egy idegenszerű, árboctalan, nagy hajót vélt megpillantani, amely egy villanásnyi idő után el is tűnt a sötétségben. A dörgés egyre fülsiketítőbb lett. A hegyekből szikladarabok tömege görgött alá, és agyonütéssel fenyegette őt, az eső úgy zuhogott, hogy szempillantás alatt az egész lápos völgyet hatalmas áradat öntötte el, amely csakhamar Vilmos vállát is elérte. Szerencsére Gáspár egy halomra fektette a felsőtestét; különben meg is fulladt volna. A víz egyre magasabbra hágott, és mennél inkább erőlködött Vilmos, hogy veszélyes helyzetéből kiszabadítsa magát, annál szorosabban tapadt testéhez a tehénbőr. Hiába kiáltott Gáspár után, az már messze járt. Szükségében nem mert Istenhez fohászolni, és irtózat fogta el arra a gondolatra, hogy azokhoz a hatalmakhoz forduljon, amelyeknek kezében érezte magát.

A víz a füléig hatolt, és már ajka szélét érte.

– Uramisten, elvesztem! – kiáltotta, amikor érezte, hogy az ár az arcát is elborítja, de ugyanabban a pillanatban mintha egy közeli vízesés halk moraját hallotta volna, és ezzel egyidejűleg ismét levegőhöz jutott. Az ár utat tört magának a sziklák között, és minthogy ugyanakkor az eső is csendesedett, az ég mély sötétje pedig némileg kitisztult, Vilmos kétségbeesése is alábbhagyott, és ő

megint reménykedni kezdett. Noha olyan kimerültnek érezte magát, mint valami halálküzdelem után, és leghőbb vágya az volt, hogy kiszabaduljon fogságából, kétségbeesett törekvésének célját még mindig nem érte el, és ezért a közvetlen életveszély megszűntével keblébe ismét visszatért a kincs utáni őrjöngő sóvárgás. Mivel azonban meg volt győződve arról, hogy ki kell tartania helyzetében, ha célját el akarja érni, nyugodt maradt, és a fáradságtól dideregve mély álomba merült.

Mintegy két óra hosszat alhatott, amikor egy hideg szélroham belekapott az arcába, és valami közelgő hullámveréshez hasonló moraj felrázta boldog önfeledtségéből. Az ég újra elsötétült. Egy villám, éppen olyan, mint az első, amely felidézte a vihart, még egyszer megvilágította az egész környéket, és Vilmos úgy vélte, hogy ismét látja az idegen hajót. Ezúttal a steenfolli szirt előtt lebegett egy feltornyosuló hullám tetején, majd pedig hirtelen alámerült a mélységbe. Még mindig a látomásra meresztette szemét, mert a tengert most szűnni nem akaró villámlás világította meg, amikor a völgyből egyszerre csak hegymagasságú víztölcsér emelkedett fel, és oly erővel csapta őt oda az egyik sziklához, hogy elvesztette eszméletét. Mire ismét magához tért, a vihar elült, az ég teljesen kitisztult, de még mindig villámlott. A völgyet körülfogó hegy lábánál feküdt, és annyira összetörtnek érezte magát, hogy mozdulni is alig tudott. A? hullámverés elülő moraját hallgatta, s közben valami ünnepélyes zene is fölcsendült, amely leginkább egy templomi énekre emlékeztetett. A hangok eleinte olyan halkán szóltak, hogy érzéki csalódásnak hitte őket, de újra meg újra hallhatókká váltak, mégpedig minden alkalommal tisztábban és közelebbről. Végül úgy rémlett neki, mintha fölismerné bennük egy zsoltár dallamát, amelyet tavaly nyáron egy holland heringhalász hajó fedélzetén hallott.

Még az egyes hangokat is meg tudta különböztetni egymástól, sőt a dal szövegét is hallani vélte. A hangok most a völgyből hallatszottak, és amikor nagy fáradsággal egy kőhöz vonszolta magát, amelyre fejét feltámaszthatta, emberi alakokat pillantott meg, egy éneklő menetet, amely egyenesen feléje közeledett. Az emberek arca bánatot és félelmet tükrözött, s ruhájukból mintha víz csörgött volna. Mikor odaértek hozzá, az énekük elnémult. A menet élén több

zenész haladt, nyomukban tengerészek vonultak, őket pedig egy természetes férfi követte arannyal gazdagon díszített, régimódi viseletben, oldalán karddal, kezében pedig spanyolnádból készült pálcával, amely aranygombban végződött. Bal oldalán egy szerecsen fiúcska haladt, aki időnként hosszú pipát nyújtott oda gazdájának. Ez ünnepélyesen szippantott egyet-kettőt, majd továbbhaladt. Végül megállt Vilmos előtt, olyan egyenesen, mint a gyertyaszál, közben pedig kevésbé pompás öltözékű férfiak sorakoztak melléje; mindegyiküknek pipa volt a kezében, de ezek korántsem látszottak olyan értékeseknek, mint az, amelyet a kövér ember után hordoztak. Kíséretükben asszonyok is voltak, akik vagy a karjukon hordták gyermeküket, vagy kézen fogva vezették őket, és valamennyien díszes, de idegenszerű ruhát hordtak. A menetet egy csoport holland matróz zárta be. Mindegyiküknek tele volt a szája bagóval, fogaik közt pedig barna pipát szorongattak, amelyből komor csöndben pöfékeltek.

A halász borzongva nézett erre a különös gyülekezetre, és csak a kíváncsiság tartotta benne a lelket, hogy ezután még mi következhet. Sokáig álltak így körülötte, pipájuk füstje pedig felhőként emelkedett följük, amelyen átragyogtak a csillagok. A kör egyre szorosabban zárult Vilmos körül, az emberek egyre hevesebben pöfékeltek, és egyre sűrűbb lett a szájukból és pipájukból feltörő füst. Falke merész, elszánt ember volt, és fel is készült valami rendkívüli, de amikor ez a megfoghatatlan sokaság egyre közelebb nyomult hozzá, mintha a tömeg agyon akarná nyomni őt, minden bátorsága elszállt, homlokán veríték ütött ki, és úgy érezte, hogy menten meghal a félelemtől. De elképzelhető, mennyire megrémült akkor, amikor véletlenül hátrapillantott, és azt látta, hogy szorosán a feje mögött a sárga emberke ül, mereven felegyenesedve, úgy, amint először látta, csak hogy most ő is pipát tartott a szájában, mintha ki akarná gúnyolni az egész gyülekezetét. Halálfélelmében a menet főemberéhez fordult, és így kiáltott:

– Annak nevében, akinek szolgálatában állsz, ki vagy te, és mit kívánsz tőlem?

A természetes ember még ünnepélyesebb képet vágott, hármat szippantott, majd átadta pipáját a szolgának, és vérfagyasztó hangon ezt felelte:

– Én van der Swelder Alfréd Ferenc vagyok, az amszterdami *Carmilhan* hajó parancsnoka, amely Batáviából visszatértében ezen a sziklás parton süllyedt el minden emberével egyetemben. Ezek a tisztjeim, emezek az utasaim, azok pedig amott az én derék tengerészeim, akik mind velem együtt fulladtak meg. Miért hívtál elő bennünket tenger alatti mély lakásunkból? Miért háborítottad nyugalmunkat?

– Meg szeretném tudni, hol vannak a *Carmilhan* kincsei.

– A tenger fenekén.

– Hol?

– A steenfolli barlangban.

– Hogyan juthatok hozzájuk?

– A lúd egy hering után is lebukik az örvénylő mélységbe. Vajon a *Carmilhan* kincsei nem érnek meg ugyanannyit?

– Én mennyit kapok belőlük?

– Többet, mint amennyit valaha is elkölthetnél belőlük.

A sárga emberke vigyorgott, az egész gyülekezet pedig hangosan felkacagott.

– Befejezted? – kérdezte a kapitány.

– Be. Élj boldogul!

– Isten áldjon, a viszontlátásig! – felelte a hollandus, és sarkon fordult. A zenészek ismét a menet élére álltak, és valamennyien ugyanabban a sorrendben távoztak, ahogy jöttek, ajkukon pedig ugyanaz az ünnepi ének csendült fel, majd egyre gyengébben, egyre elmosódottabban hallatszott, hogy kis idő múlva teljesen beleveessen a tenger mormolásába.

Vilmos összeszedte utolsó erejét, hogy kibújjon kötelékeiből, végül sikerült is egyik karját kiszabadítania, s azzal ki tudta oldani a köréje csavart kötelet, majd a bőrt is teljesen lefejtette magáról. Anélkül, hogy visszatekintett volna, kunyhójába sietett, ahol a szegény Strumpf Gáspárt mély önkívületben találta a padlón. Sok fáradság árán sikerült őt életre keltenie, mire a szegény ember elsírta magát örömeiben, hogy ismét maga mellett látja elveszettnek hitt ifjúkori barátját. De az öröme ez a sugara hamar szertefoszlott, amikor meghallotta barátjától, hogy most milyen kétségbeesett vállalkozásra készül.

– Inkább a pokol ölébe vetem magam, semhogy továbbra is ezeket a puszta falakat és ezt a nyomorúságot lássam. Akár követsz engem, akár nem – én elmegyek.

Vilmos e szavakkal fáklyát, tűzszerszámot meg egy kötelet vett magához, és elsietett hazulról. Gáspár olyan sebesen loholt utána, ahogyan csak tőle tellett.

Barátja már ott állt, azon a szikladarabon, amelyre annak idején a vihar elől menekült. Éppen arra készült, hogy a kötél segítségével leereszkedjék az alatta moraj ló fekete mélységbe. Amikor Gáspár látta, hogy őrzöngő társáról minden intelem lepereg, készülődni kezdett, hogy ő is utána ereszkedjék, de Falke ráparancsolt, hogy maradjon odafönt, és tartsa a kötelet. Falke hihetetlen erőfeszítéssel, amelyhez csak az elvakult pénzsóvárság adhatott neki erőt és bátorságot, lemászott a barlangba, és egy kiugró szikladarabon állt meg, amely alatt a hullámok feketén, fehér tajtéktól szegélyezve kavarogtak. Sóváran tekintett körül, egyszerre csak meglátta, hogy éppen alatta valami felcsillan a vízben. Letette a fáklyát, a mélybe vetette magát, és valami súlyosat markolt meg, amit fel is hozott a víz alól. Egy vasláda volt, telis-tele aranypénzekkel. Megmutatta társának, hogy mit talált, de egyáltalán nem akart Gáspár könyörgésére hallgatni, hogy érje be ennyivel, és jöjjön ki a barlangból, mert úgy vélte, hogy hosszas fáradozásának ez csak az első gyümölcse.

Még egyszer levetette magát... A tengerből hangos kacaj tört fel, és Falke Vilmost soha többé nem látta senki. Gáspár egyedül ment haza, de mintha teljesen kicserélték volna. A különös megrázkódtatásoktól, amelyek gyöngé akaratát és érzékeny szívét érték, megháborodott. Pusztulni hagyott maga körül mindent, és éjjel-nappal maga elé meredve bolyongott, miközben régi ismerősei sajnálkoztak ugyan fölötte, de messze elkerülték.

Egy halász azt állította, hogy egy viharos éjszakán ott látta a parton Falke Vilmost a *Carmilhan* legénysége között, és ugyanazon az éjszakán Strumpf Gáspárnak is nyoma veszett.

Mindenütt keresték, ám sehol sem akadtak rá. De a monda szerint gyakran látható Fáikével együtt a kísértethajó legénységének soraiban, amely azóta szabályos időközönként megjelenik a steenfolli barlangban.

A kis Mukk története (Szinnai Tivadar fordítása)

Szülővárosomban, Niceában élt egy ember, akit kis Mukknak hívtak. Noha akkor még nagyon fiatal voltam, mégis jól emlékszem rá, különösen azért, mert apám egyszer szinte félholtra náspángolt miatta.

A kis Mukk már öreg legény volt, amikor megismertem, de nem volt magasabb három-négy lábnál. Ettől eltekintve is furcsa figura volt, mert kecses kis testén jóval nagyobb fejet hordozott, mint a legtöbb ember. Egészen egyedül lakott egy nagy házban, maga főzte meg az ebédjét. A városban sokszor nem is tudták, él-e még a kis Mukk, vagy már meghalt, mert négyhetenként csak egyszer hagyta el a házát. Igaz ugyan, hogy déltájban hatalmas gőzfelhő áradt ki az ablakán, és este gyakran lehetett látni, amint háza tetején fel és alá sétálgat; az utcáról úgy rémlett, mintha csak egy óriási fej mozogna a háztetőn.

Én és pajtásaim elég vásott kölykök voltunk, szerettünk mindenkit csúfolni, bosszantani, kinevetni. Ezért mindig örömmépet jelentett nekünk, valahányszor a kis Mukk kibújt a házából. Már előre tudtuk a napot, és összegyűltünk a háza előtt, úgy lestük, hogy kijöjjön. Végre kinyílt a kapu, és előbb a nagy fej bukkant elő a még nagyobb turbánnal, utána Mukk kopott köpenykéjével, bő bugyogójával, rajta a széles övvel, melybe hosszú kardot tűzött – a kard olyan hosszú volt, hogy az ember gondolkodóba esett, vajon Mukk viszi-e a kardot, vagy a kard Mukkot. Amikor így kilépett az utcára, örömkialtásunk megremegtette a levegőt. Sapkánkat a magasba hajigáltuk, és mint a bolondok, úgy táncoltuk körül a kis Mukkot.

Ő komoly bólogatással üdvözölt bennünket, és lassú léptekkel ment lefelé az utcán – nem is ment, hanem csoszogott, mert rendkívül bő papucsot viselt, azóta sem láttam hozzá foghatót. Mi, fiúk mögötte futkostunk, és szüntelenül ezt visítottuk:

– Kis Mukk, kis Mukk!

Volt egy vidám nótánk is, elénekeltük néha a tiszteletére:

*Kicsi Mukk, kicsi Mukk,
öreg hodály az odúd,
telnek-múlnak a hetek,
ki se dugod a fejed!
A kobakod, mint a hegy,
jól vigyázz rá, s rajta, kukk,
gyere, fogj meg, kicsi Mukk!*

Gyakran szórakoztunk így a rovására, és szégyenszemre be kell vallanom: sokszor megrángattam köpenykéjét, egyszer meg hátulról úgy rátapostam a papucsára, hogy orra bukott. Nagyon tetszett nekem a multság, de egyszeriben elment a kedvem a nevetéstől, amikor láttam, hogy a kis Mukk egyenest a házunk felé tart. Be is ment, és egy ideig bent maradt. Elbújtam az ajtó közelében, és ott lapultam, míg ki nem jött.

Apám kikísérte, nagy tisztelettel kézen fogva vezette, és az ajtóban mély hajlongással búcsúzott tőle. Szorongó érzés fogott el, sokáig nem bújtam elő rejtekhelyemről, de végre kikergetett az éhség, amelytől jobban féltem, mint a veréstől. Alázatosan, lehajtott fővel léptem apám elé.

– Hallom, hogy megcsúfoltad a jó Mukkot – mondta apám nagyon komoly hangon. – Hát elmesélem neked ennek a Mukknak a történetét, akkor bizonyára nem fogod többé kinevetni. De előtte meg utána is megkapod járandóságodat. A szokásos adagot.

A „szokásos adag” huszonöt bot volt, amelyet apám mindig pontosan kiszámolt. Most is elővette hosszú pipaszárát, lecsavarta róla a borostyánszopókát, és alaposan ellátta a bajomat.

Amikor a huszonötöt megkaptam, apám rám parancsolt, nyissam ki jól a fületem, és mesélni kezdett.

A kis Mukk apja, akit tulajdonképpen Mukrainak hívtak, tekintélyes, de szegény ember volt itt, Niceában. Majdnem olyan remeteéletet élt, mint most a fia. A fiát nem kedvelte, mert röstelkedett törpe termete miatt, ezért iskolába se járatta. A kis Mukk tudatlanságban nőtt fel, és még tizenhatodik évében is vidám gyerek volt. Apja gyakran korholta, hogy olyan ostoba és faragatlan, pedig „már régen ki kellett volna nőnie a gyerekcipőből”.

Az öreg egyszer csúnyán elesett, ami az életébe került. A kis Mukk magára maradt, árván, szegényen és tudatlanul. Keményszívű

rokonai, akiknek az apja többel tartozott, mint amennyit meg tudott fizetni, kikergették a házból. Azt tanácsolták, hogy menjen világgá szerencsét próbálni. A kis Mukk azt felelte, hogy elmegy ő szívesen, csak adják ki neki az apja ruháját. Kérését teljesítették. Az apa nagy, erős ember volt, ruhája sehogy se illett a fiúra. De a kis Mukk segített magán – ahol a ruha hosszú volt, levágott belőle, azután magára öltötte. De megfélemedezett arról, hogy a bőségből is el kellett volna venni, és így maradt meg a ruha olyan furcsának, amilyen ma is; a nagy turbán, a széles öv, a bő bugyogó, a kék köpenyke – mindezt apjától örökölte, és azóta viseli; sőt még apja hosszú damaszkuszi kardját is megkapta, bedugta az övébe, fölkapott egy botot, és kísértelt a kapun.

Vidáman vándorolt egész nap, hiszen azért ment el hazulról, hogy szerencsét próbáljon. Ha meglátott a porban egy üvegcserepet, amely megcsillant a napfényben, lehajolt és felemelte – megőrizte abban a reményben, hogy zsebében gyémánttá változik. Ha a távolban megpillantotta egy mecset ragyogó kupoláját vagy egy tó csillogó tükrét, sietett felé, mert azt hitte, hogy Tündérország várja ott. De haj-haj! – ezek a csalóka képek a közelben egészen másképpen festettek, fáradt lába és korgó gyomra pedig hamarosan eszébe juttatták, hogy még itt van a földön, a halandók világában.

Így baktatott két napig étlen-szomjan, bánatosan; most már elcsüggedt, és nem hitt többé a szerencséjében. A puszta földön hált, éhségét répával meg gyökérrel csillapította.

A harmadik nap reggelén egy magaslatról nagy várost pillantott meg. A házak ormán ragyogott a félhold, a tetőkön tarka zászlók lengedeztek, mintha csak őt hívogatnák. Meglepetésében megállt, és hosszasan nézte a várost és környékét.

„Igen – gondolta –, a kis Mukk itt megtalálja majd a szerencsését... itt vagy sehol!”

És akármilyen fáradt volt is, nagyot ugrott, mintha cigánykereket akarna hányni örömeiben.

Azután összeszedve minden erejét, elindult a város felé. Noha úgy tetszett neki, hogy a város egészen közel van, csak déltájban ért oda, mert apró lábai már majdnem felmondták a szolgálatot, és többször le kellett ülnie egy-egy pálmafa árnyékában pihenni. Végre

megérkezett a város kapujához. Megigazította köpenyékét, még szebben megkötötte a turbánt a fején, még szélesebbre húzta derekán az övét, még peckesebben rángatta hosszú kardját. Azután letörölte saruiról az út porát, megragadta botocskáját, és bátran belépett a kapun.

Már áthaladt néhány utcán, de még egyetlen ajtó sem nyílt ki, egyetlen barátságos hang sem szólította meg úgy, ahogy elképzelte: „Gyere be, kis Mukk, egyél és igyál velünk, pihentesd fáradt lábadat!”

Sóvárogva nézett fel megint egy szép nagy házra, amikor kinyílt az ablak., és egy öregasszony dugta ki rajta a fejét. Éneklő hangon kiáltotta:

*Gyertek a házba!
Mégfőtt a kása!
Asztal terítve,
várunk ebédre!
Rajta, szomszédság!
Hozom a kását!*

A ház kapuja kitérült, és Mukk látta, hogy sok kutya meg macska szalad be rajta. Néhány pillanatig habozott: elfogadja-e ő is a meghívást, de aztán összeszedte bátorságát, és bement a házba. Két cica szaladt előtte, és Mukk elhatározta, hogy követi őket; bizonyára jobban tudják nála, merre van a konyha.

Amikor felkapaszkodott a lépcsőn, szembetalálkozott az öregasszonnyal, akit az imént látott meg az ablakban. Az asszony mogorván nézett rá, és megkérdezte, mit akar.

– Hát nem hívtál meg mindenkit kására? – kérdezte a kis Mukk. – Mivel nagyon, de nagyon éhes vagyok, hát bejöttem én is.

Az öregasszony nevetett.

– Honnan jössz, te furcsa kis legény? – kérdezte. – Hiszen az egész város tudja rólam, hogy nem főzök másnak, csak a kedvenc macskáimnak! Csak hébe-hóba hívok be nekik a szomszédból társaságot, amint láthatod.

A kis Mukk elmesélte, milyen rosszul megy a sora, amióta apja meghalt, és könyörgött az öregasszonynak, engedje meg, hogy ma a macskáival ebédelhessen. Az asszonynak tetszett a fiú

őszintesége, asztalhoz ültette, és jóltartotta. Közben elégedetten szemlélgette, és egy kis idő után így szólt:

– Tudod mit, kis Mukk? Szegődj el hozzám szolgának. Nem lesz sok dolgod, és jó ellátásban lesz részed.

A kis Mukk örömmel ráállt, mert ízlett neki a kása. Így lett Ahazvi asszony szolgája. Könnyű, de nagyon furcsa munkája volt. Ahazvi asszony két kandúrt és négy cicát tartott, őket kellett a kis Mukknak gondoznia. A bundájukat minden reggel megfésülte, és bekente drága kenőccsel. Ha az asszony elment hazuról, neki kellett a macskákra felügyelnie. Ebédnél ő rakta elénk a tányért. Este ő fektette le selyempárnára és ő takarta be bársonytakaróval őket. Néhány kiskutya is volt a házban, azokat is ő szolgálta ki, de velük már nem törődtek annyit, mint a macskákkal. A macskákat Ahazvi asszony úgy szerette, mint tulajdon édesgyermekait.

A kis Mukk itt éppen olyan magányosan élt, mint apja házában, mert az öregasszonyon kívül naphosszat nem látott mást, csak kutyákat és macskákat. Egy ideig elég jól ment a sora, eleget kapott enni, és nem volt sok dolga, s úgy látszott, a gazdája is meg volt elégedve vele. De a macskák napról napra rakoncátlanabbak lettek; ha az öregasszony elment hazuról, olyan ugrándozást csaptak, mintha megbolondultak volna; vadul száguldoztak a szobákban, összevissza dobáltak mindent, és sok szép edényt összetörtek. De mihelyt meghallották a lépcsőn az öregasszony lépteit, tüstént összekuporodtak párnáikon, és lelkes farkcsóválással fogadták úrnőjüket, mintha mi sem történt volna. Ahazvi asszonyt elfogta a méreg, amikor a nagy pusztítást meglátta, és a kis Mukkot okolta mindenért. A fiú hiába erősítgette, hogy ő nem tehet semmiről, az asszony inkább hitt a macskáinak, mint neki.

A kis Mukk nagyon bánatos volt, hogy itt sem találta meg a szerencséjét. Elhatározta, hogy kilép Ahazvi asszony szolgálatából. De mivel vándorlása közben már kitapasztalta, milyen keserves dolog, ha az ember pénz nélkül vág neki a világnak, nem akart lemondani a megszolgált berről, melyet az asszony csak ígéretett, de sohasem adott meg neki. A kis Mukk ezért elhatározta, hogy valami módon kárpótolja magát a béréért. Ahazvi asszony házában volt egy szoba, amelyet mindig zárva tartott – a kis Mukk még sohasem látta ezt a szobát belülről, de azt észrevette, hogy az

asszony gyakran be-bejárogat, és rettentően kíváncsi volt, milyen titkot rejtegethet. Most, hogy az útiköltségen töprengett, eszébe jutott, hátha kincseit őrizgeti ott az öregasszony. De az ajtó állandóan zárva volt, és a kis Mukk nem tudott a kincsekhez férkőzni.

Egy reggel, amikor Ahazvi asszony elment hazulról, az egyik kutya rángatni kezdte Mukk bő bugyogóját, és úgy viselkedett, mintha értésére akarná adni Mukknak, hogy kövesse. Ezzel a kiskutyával az asszony mindig nagyon mostohán bánt, de Mukk olyan jó volt hozzá, hogy a kutya tűzbe ment volna érte. Mukk szeretett vele játszani, és most is megtette a kedvéért, hogy követte. És lám, a kiskutya Ahazvi asszony hálószobájába vezette, egy kis ajtó elé, amelyet Mukk eddig nem vett észre. Az ajtó csakhamar kinyílt. A kutya beosont. Mukk utána, s meglepetve és örömmel vette észre, hogy éppen abban a szobában van, ahová már régen szeretett volna bejutni. Alaposan körülnézett, remélve, hogy pénzt talál, de nem; nem volt itt más, csak régi ruhák és csodálatos alakú edények. Az egyik különösen magára vonta Mukk figyelmét. Kristályüvegből készült, és szép minták díszítették. Mukk felemelte és megforgatta. Ekkor szörnyű dolog történt. Mukk nem vette észre, hogy a kristályedénynek fedele is van, amely csak lazán illeszkedett az edényre. A fedél leesett, és ezer darabra tört.

A kis Mukk sokáig állt ott rémülettől bénultan. Sorsa eldőlt: menekülnie kell, mielőtt az öregasszony hazajön. Hiszen ha meglátja, mit művelt, bizonyára agyonüti. Igen, tovább kell vándorolnia, csak még előbb körülnéz, hátha van valami Ahazvi asszony holmija között, amit felhasználhatna. Ekkor egy pár hatalmas papucson akadt meg a szeme. A papucs nem volt szép, de jobb, mint az övé, mely nem bírta volna ki még egy vándorutat. A papucs nagysága is tetszett neki; ha felveszi, legalább mindenki megláthatja, hogy „már kinőtt a gyerekcipőből”.

Gyorsan levette hát saruját, és bebújt a nagy papucsba. A sarokban észrevett egy sétatálcát, melynek fogója szépen faragott oroslánfejet ábrázolt. Mi szükség van itt erre? – gondolta, fogta hát a sétatapot, és kisetett a szobából. Gyorsan felment a kamrácskájába, felvette köpenykéjét, fejére rakta az apai turbánt, övébe dugta a kardot, és kiszaladt a házból, sőt a városból is,

mégpedig olyan gyorsan, ahogy csak bírta a lába. Már kint volt a városból, de még mindig szaladt, annyira félt az öregasszonytól – majd összeesett a fáradtságtól. Még soha életében nem szaladt ilyen gyorsan; úgy rémlett neki, már nem tudna megállni, mintha valami láthatatlan erő rángatná előre. Végre észrevette, hogy minden a papucs miatt van. Egészen különös papucs volt, mintha magától ment volna, és őt is vinné magával. Most már mindenféle módon igyekezett megállni, de sehogy sem sikerült. Ekkor kétségbeesetten felkiáltott, körülbelül olyasformán, mintha lovakat akarna megállásra bírni:

– Hóha, hó, megállj, hóha, hó!

És csodák csodája, a papucs megállt. Mukk kimerülten roskadt a földre.

Mégis nagyon örült a csodás papucsnak. Így hát mégsem szolgált hiába, szerzett magának valamit, ami segítségére lehet szerencsekereső útján a világban. De akárhogy örült, hamarosan elaludt, mert kis teste, amelynek olyan nagy fejet kellett cipelnie, nem bírta tovább a fáradalmakat. Álmában megjelent előtte a kiskutya, amely Ahazvi asszony házában a papucshoz juttatta.

– Kedves Mukk – mondta a kutya –, te még nem értesz eléggé a bűvös papucshoz. Tudd meg hát, hogy ha háromszor megfordulsz benne a sarkadon, oda repülsz, ahová akarsz. A botocska segítségével pedig kincseket találhatsz. Ahol aranyat ástak el, a botocska háromszor koppan a földön, ahol meg ezüst van, ott kétszer.

Ezt álmodta a kis Mukk. Amikor felébredt, elgondolkozott csodálatos álmán, és elhatározta: mindjárt kipróbálja, igazat mondott-e. Felhúzta a papucst, fél lábát felemelte, másik sarkán pedig meg akart fordulni. De aki már megpróbálta ilyen túlságosan bő papucsban háromszor egymás után végrehajtani ezt a műveletet, nem fog csodálkozni azon, hogy a kis Mukknak nem sikerült mindjárt. Annál kevésbé, mert nehéz feje hol az egyik, hol a másik oldalra húzta.

Néhányszor jól orra bukott, de nem vesztette el a bátorságát. Végre sikerült! Mint egy kerék, úgy pörgött a sarkán, és közben a legközelebbi városba kívánta magát. Erre a papucsok felemelték a levegőbe, és szélesebesen suhantak vele a felhőkön át... A kis

Mukknak még arra sem volt ideje, hogy ráeszméljen, mi történt vele, máris egy nagy piactéren találta magát, ahol rengeteg bódé állt, és számtalan ember nyüzsgött. A kis Mukk egy darabig járkált az emberek közt, aztán jobbnak látta, ha csendesebb utcába tér. A piacon unos-untalan a papucsára léptek, hogy majdnem orra bukkott, hol pedig ő bökött meg valakit az övéből kiálló karddal. Még szerencse, hogy el nem náspángolták.

A kis Mukk most azon kezdte törni a fejét, hogyan juthatna egy kis pénzhez. Volt ugyan varázspálcája, amely megmutatja neki az elásott kincseket – de nem könnyű sebtében olyan helyre bukkanni, ahol aranyat vagy ezüstöt ástak el. Végső szükségben azt is megtehetette volna, hogy pénzért mutogatja magát, de ezt nem engedte a büszkesége.

Ekkor eszébe jutott gyors lába; könnyen lehet, hogy majd a papucsáival keresi meg a kenyérrevalót. Elhatározta, hogy elszegődik gyorsfutárnak. Abban a reményben, hogy a város királya jól megfizetné szolgálatait, a palota után kérdezősködött. A palota kapuja előtt őrszem állt, megkérdezte, mit akar. Amikor megtudta, hogy a kis ember szolgálatba szeretne lépni, a rabszolgák felügyelőjéhez utasította. Mukk ennek is előadta kívánságát, és megkérte a felügyelőt, juttassa be a királyi futárok közé. A felügyelő tetőtől talpig végigmérte Mukkot, és így szólt:

– Micsoda? Ezekkel a csöpp, alig arasznyi lábakkal akarsz királyi futár lenni? Takarodj innen, nem azért vagyok itt, hogy minden bolond rajtam mulasson!

A kis Mukk biztosította a felügyelőt, hogy egészen komolyan beszél, és szívesen fogad, hogy gyorsaságban túltesz bárkin. A felügyelő nevetségesnek tartotta a kérést. Megparancsolta Mukknak, hogy estére készüljön fel a versenyfutásra. Addig is bevezette a konyhába, és gondoskodott arról, hogy illő módon ellássák étellel és itallal. Ő maga pedig jelentkezett a királynál, és elmondta a kis emberrel való találkozást. A király vidám ember volt, és örült, hogy a rabszolga-felügyelő nem küldte el a kis Mukkot, hiszen a versenyfutás bizonyára remek móka lesz. Meghagyta a felügyelőnek, hogy a kastély mögötti nagy réten rendezze meg a versenyfutást, és gondoskodjék róla, hogy a király és egész udvara

a legnagyobb kényelemben nézhesse végig. Különösen lelkére kötötte, hogy a kis törpét mindenki láthassa.

Aztán elmesélte a hercegeknek és hercegnőknek, hogy milyen multságban lesz részük estére. Ezek továbbadták a hírt szolgálknak, és mire bealkonyodott, feszült várakozással néztek a versenyfutás elébe. Minden épkézláb ember a rét felé igyekezett, hogy a hetvenkedő törpe kudarcát láthassa.

Amikor a király fiaival és leányaival elfoglalta helyét az emelvényen, a kis Mukk előlépett, és rendkívül kecses meghajlással köszöntötte az előkelő uraságokat. A tömeg általános örömrivalgásban tört ki, amikor a törpét megpillantotta – ilyen parányi emberkét még soha nem láttak. Kis teste és óriási feje, köpenykéje és bő bugyogója, hosszú kardja a széles övben, apró lába az óriási papucsban – nem, ezt nem lehetett kacagás nélkül nézni. De a kis Mukkot nem hozta zavarba a kacagás. Büszkén állt, botocskájára támaszkodva, úgy várta ellenfelét. A rabszolgák felügyelője Mukk kívánságára a város legjobb futóját jelölte ki versenytársul. Már elő is lépett, odaállt a törpe mellé, és mindketten a jelet lesték, hogy nekiiramodjanak. Ekkor Amarza hercegnő – miként előre megbeszélték – intett a fátylával, és a két versenyző úgy repült a réten keresztül, mint két nyílvessző, amelyet ugyanarra a célpontra lőttek ki.

Kezdetben Mukk ellenfelének tekintélyes előnye volt, de a kis ember óriási papucsában csakhamar utolérte, majd elhagyta, és már régen ott állt a célnál, amikor a másik lihegve odaérkezett. A nézőket egy pillanatra megdermesztette a csodálkozás, de amikor a király összecsapta tenyerét, és vidáman tapsolt, a tömeg tombolva ünnepelte a győztest.

– Éljen a kis Mukk, a futóverseny győztese! – kiáltották.

Közben odavitték a kis Mukkot az emelvényre. Leborult a király elé, és így szólt:

– Hatalmas király, ez csak egy kis próba volt abból, amit tudok. Esedezem, engedd meg, hogy futárjaid sorában szolgálhassak.

De a király így válaszolt:

– Nem, téged a személyem körüli szolgálatra nevezlek ki. Az én testőrfutárom leszel, kedves Mukk, a zsoldod évi száz arany lesz, és belső szolgálaim asztalánál étkezel.

Mukk vidám és elégedett volt, mert azt hitte, végre megtalálta régóta keresett szerencsését. Örült a király különleges kegyének, hiszen reá bízta a legsürgősebb és legtitkosabb küldeményeket. Ezeket Mukk mindig a legnagyobb pontossággal és varázsos gyorsasággal intézte el.

De a király többi szolgája nem kedvelte Mukkot, sőt acsarkodott ellene. Nem akartak belenyugodni abba, hogy egy törpe, aki nem ért semmihez, csak éppen gyorsan tud futni, megelőzi őket a király kegyében. Számos összeesküvést szőttek ellene, de valamennyi kudarcot vallott, mert a király napról napra jobban megkedvelte „bizalmas főfutárját” (mert a kis Mukk hamarosan ezt a kitüntető címet nyerte el). Kis Mukk észrevette, hogy összefognak ellene. Nem gondolt bosszúra, annál sokkal nemesebb szíve volt. Inkább azon töprengett, hogyan tudná magát megkedveltetni velük. Ekkor eszébe jutott botocskája, amelyről nagy szerencsében már egészen megfélekedezett. Ha kincseket találna, gondolta, akkor ezek az urak is kegyeikbe fogadnák. Már többször hallotta, hogy a mostani király apja kincsei jó részét elásta, amikor ellenség támadt országára. Azt is hallotta, hogy az öreg király hirtelen halt meg, még mielőtt titkát fiával közölhette volna. Ettől kezdve Mukk mindig magával vitte botocskáját, abban a reményben, hogy egyszer arra talál sétálni, ahol az öreg király a kincset elásta. Egy este véletlenül elvetődött a kastély kertjének egy távol eső részébe, ahol ritkán fordult meg. Egyszerre csak érzi, hogy megrándul kezében a botocska, és háromszor koppan a földön. Most már tudta, mit jelent ez. Előhúzta kardját, és jeleket vésett vele a közeli fák törzsébe, aztán visszaosont a kastélyba. Ásót szerzett magának, és úgy várta az éjszakát, hogy tervét végrehajtsa.

A kincs kiásása egyébként sokkal nehezebben ment, mint gondolta volna. Karja gyenge volt, az ásó pedig nagy és nehéz. Már talán két órája dolgozott, de alig néhány lábnyi mélységbe ásott le. Végre valami kemény tárgyba akadt, amely úgy csendült meg ásója alatt, mint a vas. Erre még jobban belefeküdt a munkába, és nemsokára egy nagy vasfedőt kotort ki. Most már lemászott a gödörbe, hogy kitapogassa, mit takar a fedő. Csakugyan rábukkant egy aranypénzzel teli nagy fazékra. Mukk erejéből nem futotta, hogy a fazekat kiemelje. Ezért bugyogóját és övét megtömte annyi

arannyal, amennyit csak elbírt. Még köpenyébe is rakott belőle, a maradék aranyat pedig a fedővel gondosan betakarta, és újra elásta. Ha most nem lett volna lábán a varázspapucs, el sem tudott volna mozdulni a helyéről, annyira lehúzta az arany súlya. De a papucs segítségével észrevétlenül eljutott a szobájába, és elrejtette az aranyat a pamlag vánkosai alatt.

Most, hogy ennyi arany birtokosa lett, azt hitte, fordul a kocka, és ellenségei közt hamarosan sok barátja és jóakarója lesz a királyi udvarban. Ebből is látni, hogy a kis Mukk nem járt iskolába, különben nem gondolta volna, hogy arannyal igazi barátokat szerezhet magának. Ejnye, be kár, hogy akkor nem sarkantyúzta meg papucsát, és aranyait köpenykéjébe kötve el nem szeleit a városból!

Az arany, amelyet a kis Mukk bőkezűen osztogatott boldogboldogtalannak, felkeltette az udvari szolgák irigységét.

– Biztosan pénzhamisító – vélte Ahuli főszakács.

– Vagy a királytól csalta ki – mondta Ahmed, a rabszolgák felügyelője.

Arhaz pedig, a kincstárnok, Mukk legnagyobb ellensége, aki hébe-hóba maga szokott enyves kézzel belenyúlni a királyi pénztárba, kereken kimondta:

– Nem csalta az ki, hanem lopta.

Összebeszéltek, hogy Mukkot befeketítik a király előtt. Korhuz főpohárnok egy nap szomorúan és leverten jelent meg a palotában. Bár csak mímelte bánatát, olyan ügyesen színészkedett, hogy a királynak is feltűnt, és megkérdezte, mi baja.

– Ah – felelte az –, nem tudom elviselni, hogy elvesztettem uram és parancsolom kegyét.

– Félrebeszélisz, Korhuz barátom – nevetett a király. – Mióta fordult volna el tőled kegyelmem napja?

A főpohárnok azt felelte, hogy a király arannyal halmozza el a bizalmas főfutárt, de leghívebb szolgáliról megfélekedzik.

A király nagyon elcsodálkozott, amikor meghallotta, hogy a kis Mukk aranyakat osztogat. Az összeesküvők felébresztették benne azt a gyanút, hogy Mukk valami módon megdézsmálja a kincstárát. Ez a mese különben is nagyon jól megfelelt a kincstárnoknak, aki mindig rettegett a számadástól, és most ürügyet talált arra, hogy

kibújjon alóla. A király kiadta a parancsot, hogy titokban meg kell figyelni a kis Mukk minden lépését, hátha rajtakapják a lopáson.

A kis Mukk pénze fogytán volt, mert túlságosan bőkezűen osztogatott belőle. Az imént említett szerencsétlen napot követő éjszakán Mukk elővette ásóját, és lement a kastély kertjébe, hogy titkos aranykészletéből újra merítsen. De az örök, akik Ahuli főszakács és Arhaz kincstárnok vezetésével messziről követték, éppen abban a pillanatban értek oda, amikor a fazékból köpenyébe akarta rakni az aranyat. Tüstént nekiestek, megkötözték, és a király elé vitték. A király már azért is dühös volt, mert álmából felverték. Nagyon barátságtalanul fogadta egykor annyira kedvelt, bizalmas főfutarját, és azonnal megkezdte kihallgatását. Közben a fazekat kiásták a földből, és a király lába elé tették Mukk aranytól súlyos köpenykéjével és ásójával együtt. A kincstárnok elmondta, hogyan lepte meg őreivel Mukkot, amint ezt a fazekat a benne levő arannyal éppen el akarta ásni.

A király megkérdezte a vádlottat, igaz-e, amit ellene vallottak. És azt is megkérdezte, hogy hol szerezte az aranyat, amelyet elásott. A kis Mukk – ártatlansága tudatában – kijelentette, hogy ezt a fazekat a kertben találta, és nem elásni, hanem kiásni akarta.

Az ott levők hangosan nevettek ezen a védekezésen. A királyt módfelett felháborította a kis fickó vélt arcátlansága.

– Mit beszélsz, nyomorult? – förmedt rá. – Királyodat ilyen ostobán és gyalázatosan akarod félrevezetni, miután megloptad? Arhaz kincstárnok! Ráismersz ezekre az aranyakra? Vajon nem az én kincstáramból valók?

A kincstárnok azt felelte, hogy nem fér hozzá semmi kétség, ezek a királyi kincstár aranyai. Egy idő óta éppen ennyi, sőt még több arany tűnt el a királyi kincstárból, és fejét teszi rá, hogy ez az az arany.

A király erre megparancsolta, hogy a kis Mukkot verjék láncra, és zárják a toronyba. Az aranyat pedig átadta a kincstárnoknak, hogy helyezze vissza a kincstárba. A szerencsés fordulat boldoggá tette a tolvaj kincstárnokot; hazasietett, és otthon megszámolta a fényes aranyakat. De a gonosz sohasem jelentette urának, hogy a fazék fenekén egy papírlapot talált, ezzel a felírással:

„Az ellenség előzőnli az országot, ezért kincseim egy részét itt rejtettem el. Királyi átkom sújtsa azt3 aki ezt a kincset megtalálja, és nem adja át tüstént a fiamnak.

Szádi király”

A kis Mukk szomorú gondolatokkal foglalkozott börtönében. Tudta, hogy a király javainak eltulajdonítása halálbüntetéssel jár. Ettől csak úgy menekülhet meg, ha felfedi a király előtt a varázsbotocska titkát. De nem beszélhet róla, mert akkor megtörténhet, hogy megfosztják a botocskától, sőt a papucsától is. Most már a varázspapucs sem segíthet rajta, hiszen a falhoz láncoltan hiába kínlódik, nem tud a sarkán megfordulni. De amikor másnap értésére adták, hogy kivégzik, meggondolta magát: mégiscsak jobb lesz a varázsbotocska nélkül élni, mint a botot megtartani és meghalni. Ezért arra kérte a királyt, hogy még egyszer beszélhessen vele. Amint egyedül maradtak, elárulta a botocska titkát. A király eleinte nem hitt neki, de a kis Mukk kijelentette, hogy amit mondott, ki lehet próbálni; de csak akkor hajlandó erre, ha a király megígéri, hogy megkíméli az életét. A király szavát adta rá, és elrendelte, hogy ássanak el egy kevés aranypénzt a kertben, de úgy, hogy Mukk ne tudjon róla semmit. Azután megparancsolta Mukknak, hogy botja segítségével kutassa fel az aranyat. Mukk néhány perc múlva meg is találta az elásott pénzt, mert botja azon a helyen félreérthetetlenül hármat koppant. A király most már látta, hogy a kincstárnoka becsapta és félrevezette. Büntetésül – napkeleti szokás szerint – selyemzsinórt küldött neki, hogy önkezével akassza fel magát. Aztán a kis Mukkhoz fordult.

– Megígértem neked, hogy megkímélem az életedet, de úgy veszem észre, te nem mondtál el nekem mindent. Neked a varázsbotocskán kívül még egy titkod van. Ha el nem árulod, milyen boszorkányság rejlik a te gyors futásod mögött, becsukatlak, és holtodiglan rab maradsz.

Szegény Mukk már kipróbálta a fogságot; az az egyetlen éjszaka, amelyet a torony börtönben töltött, örökre elvette a kedvét az ilyesmitől. Mit volt mit tennie – elárulta a papucs titkát is. De egyet elhallgatott: nem tanította meg a királyt arra, hogy ha a papucsban háromszor megfordul a sarkán, oda repülhet, ahová akar. A király belebújt a papucsba, hogy kipróbálja, és örülten száguldani kezdett

keresztül-kasul a kertben, bár szeretett volna megpihenni egy kicsit, de nem tudta, hogyan kell a papucst megállítani. Mukk pedig hallgatott – erről a kis bosszúról nem tudott lemondani. Hagyta, hadd száguldjon a király, amíg ájultan össze nem esik.

Amikor a király felocsúdott aléltségéből, nagyon megharagudott a kis Mukkra, hogy ennyire megnyargaltatta.

– Megígértem neked, hogy visszaadom az életedet és a szabadságodat – mondta. – Rendben van, állom a szavamat. De tizenkét órán belül el kell hagynod az országot, különben felköttelek – megértted?

De a papucst és a botocskát nem adta vissza Mukknak, hanem bezárta a kincstárába.

Így hát Mukk éppen olyan szegény volt, mint valaha. Útközben elátkozta ostobaságát, amely azzal kecségtette, hogy még nagy ember lesz a király udvarában. Az ország, ahonnan kiűzték, szerencsére nem volt nagy, és nyolcórás gyaloglás után megérkezett a határra; de ez a nyolc óra nagyon keserves volt, mert Mukk megszokta már a varázspapucs kényelmét, és a kutyagolás bizony nem esett jól neki.

Amikor átlépte a határt, letért az országútról, és behatolt a legsűrűbb erdőbe, egyedül akart maradni, nem kívánt látni senkit – annyira megutálta az embereket. A sűrű erdő kellős közepén szép tisztásra bukkant. A tisztás mentén patak csörgedezett, s árnyas fűgafák szegélyezték; a puha pázsit hívogatta, marasztalta a kis Mukkot. Leheveredett azzal az elhatározással, hogy meg se mozdul többé, nem eszik, nem iszik, csak várja a halált. Ilyen szomorú gondolatok közt aludt el. De amikor felébredt, és érezte, hogy korog a gyomra, nagyon elment a kedve az éhenhalástól. Feltápázkodott és körülnézett, vajon hol találhatna valami harapnivalót.

Pompás, érett fűgék csüngtek a fán, amely alatt aludt. Gyorsan leszedett néhány szemet, és jó étvágygal megette. Aztán lement a patakhoz, hogy szomjúságát oltsa. Hát amint a tiszta víz fölé hajolt, legnagyobb rémületére meglátta a tükörképét. Azért rémült meg tőle, mert a vízben tükröződő kép óriási füleket és hosszú orrot mutatott! Megdöbbenve kapott a füléhez, és lám, a víztükör nem hazudott: füle csakugyan félrófnyi volt, vagy még hosszabb.

– Meg is érdemiem, hogy számárfüllel járjak – kiáltott fel elkecsereve –, mert számár módjára elrúgtam magamtól a szerencsémét!

Leverten kószált a fák között, és amikor újra megéhezett, megint vissza kellett tértie a fügefához, mert más ehető gyümölcsöt nem talált. Amikor a második adag fügét is elfogyasztotta, eszébe jutott, hogy a füle már talán nem is fér el a turbánja alatt, és akkor aztán igazán nevetséges lesz. De egyszerre csak úgy érezte, mintha a füle eltűnt volna. Szaladt a patakhoz, hogy meggyőződjék róla, és lám, csakugyan: a hosszú fül eltűnt, füle olyan volt, mint azelőtt, és szörnyűséges hosszú orra is a régi lett megint. Rövid töprengés után arra is rájött, hogyan történt mindez. Hosszú füle és orra az első fügefa ajándéka volt, míg a második fügefának köszönheti, hogy torzképétől megszabadult. Hiszen ez azt jelenti, hogy a szerencse megint rámosolygott, és a kezébe adott valamit, aminek a segítségével könnyű lesz boldogulnia! Nosza hát – gyorsan leszedett mindkét fáról annyi fügét, amennyit csak elbírt, és visszatért abba az országba, amelyet csak az imént hagyott el. Az első városkában álruhát szerzett magának, nehogy felismerjék, azután folytatta útját a király városa felé.

Ez abban az évszakban történt, amikor a friss gyümölcs nagy ritkaság. A kis Mukk letelepedett a palota kapuja elé, mert a régebbi időkből jól tudta, hogy aki ingyenc csemegét árul, ide szokott jönni, hiszen a főszakács megvásárolja a királyi asztal számára.

Nem kellett soká várnia. Már jött is a főszakács az udvaron keresztül, hogy megsejmlélje, mit hoztak ma az árusok, akik a kapunál tolongtak. A főszakács pillantása végül megakadt Mukk kosárcáján.

– Micsoda! Füge? Ritka csemege! Ófelsége bizonyára megörül majd neki. Mit kérsz az egész kosárért?

A kis Mukk szerény árat mondott, és így rögtön megegyeztek. A főszakács átadta a kosarat a rabszolgáknak, és továbbment. A kis Mukk pedig egyelőre eloldalgott, mert attól tartott, hogy ha a fügekóstolgatás gyászos következményei megmutatkoznak az udvarban, mindenekelőtt rajta verik el a port.

A király aznap éppen nagyon jókedvű volt, és egyre-másra dicsérgette a főszakácsot a jó konyháért meg ügyességéért, hogy

mindig valami kellemes meglepetésről gondoskodik. A főszakács tudta, hogy az igazi csemege még hátravan, ezért csak mosolygott.

– Jó, jó, felség... még nincs vége az ebédnek...

A hercegisasszonyok észrevették, hogy a főszakács valami meglepetést tartogat, és kíváncsian találgatták, mi lesz az. Amikor aztán feltálalták a pompás, zamatos, csábító illatú fűgét, mindenki felsóhajtott – általános „ah” és „ó” következett...

– Milyen érett, milyen ínycsiklandozó! – kiáltott fel a király. – Remek fickó vagy, főszakács, igazán megérdemled a kegyeimet!

És máris osztogatni kezdte – saját kezűleg – a csodálatos gyümölcsöt az asztal körül ülő előkelőségeknek, pedig máskor meglehetősen szűkmarkúan szokott bánni az ilyen ritka csemegével. De most minden herceg és minden hercegnő két-két fűgét kapott, minden udvarhölgy, vezér és aga egyet-egyet – a többit pedig, ami az osztás után megmaradt, maga elé rakta, és nagy gyönyörűséggel sorra bekebelezte.

– Jóságos ég, mi történt veled, felséges apám?! – kiáltott fel egyszerre Amarza hercegisasszony. – Milyen csodálatos változás!

Minden szem a király felé fordult. Álmélkodva nézték óriási fülét és hosszú orrát, amely egészen az álla alá lógott. De amikor egymásra néztek, álmélkodásuk rémületbe csapott át. Valamennyinek megnőtt a füle és az orrá, többé-kevésbé mindnyájan ilyen különös fej ékkel dicsekedhettek!

Képzeltetik, milyen riadalom támadt a királyi udvarban! Tüstént elhivatták a város valamennyi orvosát: csapatostul jöttek, pirulákat és kenőcsöket rendeltek, de a hosszú fülek és orrok csak nem tűntek el. Az egyik herceget megoperálták, de levágott füle újra kinőtt.

Mukk mindezt a rejtekhelyéről nézte végig., és várta a kellő pillanatot, hogy közbelépjen. A fűgék árán már jó előre olyan ruhát vásárolt, amelyben tudósnak adhatta ki magát: kecskeszőrből készült álszakállt ragasztott, hogy a megtévesztés tökéletes legyen. Egy zsákocska fűgével a kezében megjelent a királyi palotában, mint idegenből jött orvos, és felajánlotta segítségét. Kezdetben nagyon bizalmatlanul néztek rá, de amikor az egyik herceggel megetetett egy fűgét, és annak az orra abban a szempillantásban visszanyerte régi alakját, körülvették az idegen orvost, és mindenki tőle várt

segítséget. A király pedig szó nélkül kézen fogta a kis orvost, és a szobájába vezette; ott feltárt egy ajtót, amely a kincseskamrájába nyílt, és intett vendégének, hogy kövesse.

– Íme – mondta –, itt vannak a kincseim. Válassz ki magadnak bármit, ami tetszik, és máris a tied, csak szabadíts meg ettől a szégyentől.

A kis Mukk úgy hallgatta ezeket a szavakat, mint a legédesebb zenét. Amikor belépett a kincseskamrába, rögtön észrevette papucsát a sarokban, és a következő pillanatban meglátta a botocskáját is. Körüljárt a szobában, mintha meg akarná csodálni a király kincseit; amikor a sarokba ért, a papucs mellé, gyorsan belebújt, és megragadta botocskáját is. Azután letépte álszakállát, és a megdöbbenő király ráismert a kiebrudalt futár arcára.

– Hálátlan király, aki nem becsülte meg hűséges szolgálataimat – mondta Mukk –, viseld csak tovább torz orrodát és füledet! Ez a jól megérdemelt büntetés mindennap eszedbe juttatja majd a kis Mukkot!

Amikor ezt kimondta, gyorsan megfordult a sarkán, és azt kívánta, hogy messze földre kerüljön innen. Mire a király segítségért kiáltott, a kis Mukk már eltűnt.

Azóta él itt a kis Mukk jólétben és gondtalanul, de magányosan, mert megveti az embereket. A tapasztalat bölcs emberré tette, és ha külseje kissé fura is, inkább csodálatot érdemel, mint gúnyt vagy csúfolódást.

...Apám elbeszélése ezzel véget ért. Bevallottam, hogy nagyon megbántam durva viselkedésemet a derék emberkével szemben. Apám erre elengedte kiszabott büntetésem másik felét. Visszasiettem pajtásaimhoz, és elmeséltem nekik a kis Mukk csodálatos kalandjait. Ettől kezdve mi, gyerekek annyira megszerettük, hogy közülünk senki sem csúfolta többé. Ellenkezőleg, nagy tiszteletben részesítettük, amíg csak élt. Ha megláttuk az utcán, olyan mélyen meghajoltunk előtte, mint a kádi vagy a mufti előtt.

Orros, a törpe (Jékely Zoltán átdolgozása)

– Uram, nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy tündérek és varázslók csak Harun ar-Rasídnak, Bagdad uralkodójának idejében léteztek; valótlanúságot mondanak, ha azt állítják, hogy a szellemek viselt dolgairól szóló történeteket csupán a piaci mesemondók találják ki.

Az igazság az, hogy még manapság is vannak tündérek; s nem is oly régideje magam is tanúja voltam egy esetnek, melyben nyilvánvalóan a szellemek működtek, ahogy itt mindjárt előadom néktek.

Szeretett szülőházamnak, Németországnak egyik nevezetes városában élt sok-sok esztendeje egy varga meg a felesége, tisztességben, becsületben.

A varga napközben az utcasarkon ült, s csizmát meg papucsot foltozott, sőt új cipőt is csinált, ha netán akadt megrendelő, de előbb a bőrt kellett beszereznie hozzá, mert szegény volt, és nem volt semmi tartaléka.

Asszonya veteményt és gyümölcsöt árult, amelyet a városkapu előtti kis kertjükben termesztettek. Örömet vásároltak nála az emberek, mert tiszta és takaros asszony volt, zöldségeit tetszetős módon tudta kirakni.

Ennek a derék emberpárnak volt egy szép fiacskája, kellemes orcájú, szép termetű s tizenkét esztendejéhez képest meglehetősen nyúlánk. Rendszerint az anyja mellett üldögélt a zöldségpiacon, s a fehérszemélyeknek és szakácsoknak segített hazacipelni a nehéz kosarat. Ritkán tért meg egy-egy ilyen útról valami szép virág, némi aprópénz vagy egy darab sütemény nélkül, mert a szakácsok és szakácsnők uraságai szívesen látták házukban a szép fiúcskát, s mindig gazdagon megajándékozták.

Egy napon a vargáné szokása szerint ismét a piacon üldögélt. Néhány kosár káposzta és egyéb vetemény volt előtte, mindenféle gyökér meg vetőmag, kisebb kosárkákban pedig körte, alma meg barack.

A kis Jakab – így hívták a fiút – mellette ült, s csengő hangon kínálta a portékát:

– Ide, ide, uraim, nézzétek, mily szép káposzta, mily illatos gyökerek! Korai körte, hölgyek, korai alma meg barack! Ki vesz belőle? Anyám olcsón adja!

Ekkor hirtelen egy öregasszony tűnt fel a piacon, egyenesen feléjük tartott. Elég toprongyosan és csapzottan festett; kicsiny, hegyes arcán mély barázdákat szántott az idő, szeme veres; hegyes, kampós orra az állát verte.

Hosszú botra támaszkodott, s az ember mégse tudta megmondani, hogyan járt; mert bicegett és csoszogott és büllögött; mintha kerekék lettek volna a lábában, s minden pillanatban felbucskázhatna, s hegyes orrát a kövezetbe verné...

A vargáné figyelmesen szemügyre vette az asszonyt. Idestova tizenhat éve, hogy naponta a piacon ül, de ezt a furcsa teremtetést még sosem látta. Maga sem tudta, miért fogta el a rémület, midőn az öregasszony hozzáantikált, s megállt a kosarai előtt.

– Te vagy-e Hanna, a zöldségeskofa? – kérdezte a vénasszony kellemetlen, rekedtes hangon, s közben folyton ide-oda ingatta a fejét.

– Igen, én vagyok – felelte a vargáné. – Tetszik valami?

– Majd meglátjuk, majd meglátjuk! Van-e, lássam, szép füvecskéd-gyökerecskéd – szólt a vénség, a kosarak fölé hajolt, és undok, mocskos kezével belekotort a kosárba, hosszú pókujjaival megragadta a szépen és mutatósán elrendezett gyökereket, majd egyiket a másik után hosszú orrához emelte, s innen-onnan megszagolta. A vargánénak majdhogy el nem állt a szíve verése, amint a vénasszonyt így foglalatoskodni látta ritka portékáival, de szólni nem mert, hiszen a vásárlónak mindig joga van az árut vizsgálni; s azonfelül is sajátságos irtózat fogta el a vénasszonytól.

A különös vevő az egész kosarat végigmustrálta, s így dünnyögött:

– Hitvány áru, hitvány gyökér, nincs közte, amit keresek; sokkal jobb volt ötven esztendeje; hitvány holmi, hitvány holmi.

Ez a beszéd elkésérítette a kis Jakabot.

– Hallod-e, te vénasszony – kiáltotta dühösen –, előbb rusnya, koszos ujjaddal beletúrsz a szép gyökerekbe, összenyomorítod őket,

hosszú orrod elé tartod, hogy az embereknek elmenjen tőlük a kedve, azután meg hitvány holminak ócsárolod az árunkat, pedig maga a herceg szakácsa is mindent minálunk vásárol!

A vénasszony végigmérte a bátor fiút, utálatosan kacagott, s rekedt hangon mondta:

– Fiúcska, fiúcska! Talán bizony tetszik neked az orrom, a szép, hosszú orrom? Legyen hát néked is, orcád közepében, s érjen egészen álladig!

Mialatt ezt mondta, arrébb csosszant a káposztás kosár elé. Kezébe vette a legpompásabb káposztafejeket, összenyomkodta őket, hogy csak úgy csikorogtak, majd rendetlenül visszadobálta a kosárba, s ezekre is azt mondta:

– Hitvány áru, rossz káposzta.

– Csak ne rázogasd oly rútul a fejed! – kiáltotta a fiúcska szorongva. – Hisz a nyakad oly vékony, mint a káposztakocsány, könnyen letörhet, s a fejed a kosárba hullik; ki akarna még azután vásárolni?

– A vékony nyak sem tetszik neked? – mormogta a vénség nevetve. – Úgy hát ne is legyen nyakad, s fejed a válladból nőjön ki, legalább nem kell félned, hogy le talál esni.

– Ne locsogjon már ilyen sületlenül a kicsinek! – mondta végre a vargáné mérgesen, mert elege volt a hosszas vizsgálásból, mustrálásból és szimatolásból. – Ha valamit vásárolni akar, igyekezzék, hisz elrémíti a többi vevőmet.

– Jó, legyen, ahogy mondd – kiáltotta a vénség dühödtt pillantással –, megveszem tőled ezt a hat káposztafejet. De ládd, botra kell támaszkodnom, és nem tudok cipekedni, engedd meg a fiacskádnak, hogy az árut hazahozza neked. Megjutalmazom érte!

A kicsi elsírta magát, iszonyodott a rút vénasszonytól, nem akart vele menni. Az anyja azonban komolyan ráparancsolt, mert úgy gondolta, mégsem illendő az öreg, roskatag asszonyt ekkora terűvel útnak eresztetni.

Jakab szipogva engedelmeskedett, a káposztafejeket kosárba rakta, s elindult a vénasszony nyomában.

Az nem volt éppen gyors járású, s majd negyedórába telt, míg a városnak egy teljesen eldugott részébe ért, s végül egy kicsi, roskadozó ház előtt megállt. Öreg, rozsdás kulcsot vett elő a

zsebéből, ügyesen bedugta egy kicsi lyukba az ajtón, s az hirtelen nyikordulással kinyílt. De hogy elámult a kis Jakab, midőn belépett! A ház belseje csodálatos cifra volt, a mennyezet és a fal csupa márvány, a bútorok a legszebb ébenfából, arany- meg drágakőberakással, a padló pedig üveg, s oly síkos, hogy a fiúcska néhányszor elcsúszott s el is esett.

A vénasszony azután ezüstsípcskát húzott elő a zsebéből, s akkorát fújta bele, hogy az egész ház csengett tőle. Abban a pillanatban néhány tengerimalac szaladt le a lépcsőn; Jakab csak úgy hüledezett, amikor felegyenesedtek, s két lábon jártak; cipő gyanánt dióhéjat viseltek a lábukon, emberi ruha rajtuk, sőt még kalap is a fejükön, a legújabb divat szerint.

– Hol a papucsom, hitvány csürhe? – kiáltotta a vénasszony, s botjával utánuk csapott, hogy jajgatva szöktek magasba. – Meddig álljak még így itten?

Gyorsan felugráltak a malacok a lépcsőn, egy pár bőrrel bélelt kókuszhéjjal tértek vissza, s ügyesen a vénasszony lábára húzták.

Most aztán vége lett a bicegésnek, csoszogásnak. A botot sutba dobta, s nagy sebességgel siklott az üvegpadlón tova, miközben a kis Jakabot kézen fogva magával húzta. Végére megállt egy szobában. A falon függő furcsa holmik láttán Jakab azt hitte, konyhában van. Pedig a mahagónifából való asztalok s a gazdag szőnyegekkel borított pamlagok inkább valami díszterembe illettek.

– Ül le, fiacskám! – mondta a vénasszony barátságosan, azzal egy pamlag sarkába nyomta, és úgy állított elébe egy asztalt, hogy többé nem moccanhatott onnan. – Ül le, éppen elég nehéz volt a cipelnivalód, az emberfejek nem valami könnyűek, nem valami könnyűek.

– De néni, mért beszél ilyen furcsaságokat?! – kiáltott a kicsi. – Igaz, hogy fáradt vagyok, de hát csak káposztafejeket hoztam; édesanyámtól vásárolta őket.

– Ejnye, be rosszul tudod! – kacagott a némbér, a kosár fedelét felcsapta, s egy emberfejet vett ki belőle.

A fiúcska magánkívül volt ijedelmében; fel nem foghatta, hogyan történhetett az egész; de mindjárt az anyjára gondolt: „Ha valaki megtudna valamit ezekről az emberfejekről – gondolta –, bizonyosan feljelentené anyámat miattuk.”

– Valami jutalmat kell még neked adnom, amiért oly szolgálatkész vagy – suttogta a vénasszony. – Csak légy türelmes, olyan leveskét főzök neked, hogy megemlegeted, amíg élsz!

Így szólt, s ismét sípolt. Hát erre sok-sok tengerimalac jött elő emberi ruhában; konyhakötény volt előttük, övükben kóstolókanál meg vagdalókés; utánuk egy sereg mókus ugrándozott be; két lábon jártak, bő török bugyogójuk volt, s fejükön zöld bársonysipkácska. Mintha ezek lettek volna a kukták; mert nagy gyorsasággal felkapaszkodtak a falra, és serpenyőket, tálakat, tojást meg vaját, fűszereket meg lisztet hoztak le, s a tűzhelyre hordták. A vénasszony kókuszhéj cipőjében szakadatlan a tűzhely körül sürgölődött, s a fiúcska látta, mily nagy buzgalmat fejt ki, hogy neki valami jót főzhessen. A tűz most magasabbra lobbant, a fazék füstölt és sistergett, s kellemetes illat terjedt el a szobában; a vénasszony pedig csak nyargalt fel s alá, a mókusok s a tengerimalacok pedig a nyomában; valahányszor a tűzhely előtt loholt el, mindig beledugta hosszú orrát a fazékba. Végül a fazék buzogni és rotyogni kezdett, a gőze kicsapott, s habja aláfolyt a tűzre. Ekkor a vénasszony levette, ezüstcsészébe töltött belőle, s Jakab elé tette.

– Így, fiúcska, így – mondta –, edd csak meg ezt a leveskét, s mindened meglesz, ami úgy tetszett neked rajtam! Légy ügyes szakács is, hogy mégis vidd valamire; de a varázsgyökeret, azt ugyan sohasem fogod megtalálni! Miért nem volt anyádnak a kosarában?

A fiúcska nemigen értette, mit beszél a vénasszony; az ízletes leves annál inkább lekötötte a figyelmét. Anyja ugyan gyakran készített neki egy s más finom falatot, de ilyen jót még sohasem evett. A levesből finom fűszerek illata szállt fel, s emellett édes is volt, savanykás is meg erős is. Miközben a zamatos éték utolsó cseppjeit szürcsölte, a tengerimalacok arab tömjént gyűjtöttek meg, kék felhője végiglebegett a szobán; mind sűrűbb és sűrűbb lett a felhő, majd leereszkedett, s a tömjénzag elhódította Jakabot; kiáltani szeretett volna, hogy vissza akar menni az anyjához, de hiába emberelte meg magát, újra visszaesett kábulatában, s végül csakugyan el is aludt a vénasszony pamlagán.

Sajátságos álmok látogatták. Ugy rémlett, mintha a vénasszony lehúzná róla ruháit, s mókusprémbe bújtatná. Most már tudott ugrálni

meg mászkálni, mint a mókus; a többi mókussal meg a tengerimalacokkal sürgött-forgott a vénasszony szolgálatában. Igen illedelmes, jól nevelt népség volt, annyi biztos.

Jakab eleinte csupán cipőtisztítóként szolgált; neki kellett a vénasszony kókuszpapucsát olajjal kenegetnie és fényesítenie. Apja házánál többször fogták hasonló munkára, így hát igen ügyesen járt a keze. Körülbelül egy esztendő múlva – álmolta tovább – magasabb feladatot bízta rá: néhány másik mókussal együtt ugyanis napporszemecskéket kellett fogdosniuk s finom szőr szitán átszítálniuk. A vénasszony ugyanis a napporszemecskéket tartotta a legeslegfinomabbaknak, mert nem lévén egyetlen foga sem, jól rágni nem tudott, s kenyerét ebből süttette.

Ismét egy esztendő múltán ama szolgák közé került, kik a vénasszony ivóvizét gyűjtötték. De nehogy valaki azt gondolja, hogy a vénasszony ehhez holmi víztartót ásatott, vagy hordót állíttatott az udvarba; sokkalta furfangosabban fogták el az esővizet. A mókusoknak s velük Jakabnak is mogyoróhéjban kellett a rózsák harmatát felszedniük, ez volt a vénasszony ivóvize. S merthogy igencsak sokat ivott, a vízgyűjtőknek bizony nehéz munkájuk volt.

Egy újabb esztendő múlva belső szolgálatra rendelték: padlótisztító lett. Az üvegpadló azonban kényes, minden lehelet meglátszik rajta – így hát ez sem csekély munka. Kefélnie kellett, s lábán ócska ronggyal a szobában ügyesen ide-oda csúszkálnia.

A negyedik évben végre a konyhára került. Megtisztelő hivatal volt ez, akit megbíztak vele, azt előbb gondosan kipróbálták. Jakab itt a kuktaságtól az első pástétomsütő rangjáig emelkedett, s olyan rendkívüli ügyességre és jártasságra tett szert minden konyhai munkában, hogy gyakran csodálkoznia kellett magamagán. Megtanulta a legnehezebb ételek készítését is, pástétomot sütött kétszázféle párlatból, levest főzött a föld minden fűszeréből.

Így telt el hét esztendő a vénasszony szolgálatában. Egy napon a vénasszony lehúzta a kókuszcipőjét, elővette a kosarát, botját, s útra készülődött. Megparancsolta Jakabnak, kopasszon meg egy jércét, töltsse meg fűszerrel, és süsse barnapirosra, mialatt ő oda lesz. Meg is tette a mesterség szabályai szerint. A jércének kitekerte a nyakát, forró vízbe mártotta, tollát ügyesen kitépdeste, aztán a bőrét jól megtisztogatta, hogy fényes és finom lett, majd zsigereit kivette.

Utána mindjárt elkezdte a fűszereket válogatni, hogy megtöltse.

A kamrában azonban megpillantott egy faliszekrénykét, ajtaja félig nyitva; eleddig sohasem vette észre. Kíváncsian közelebb ment, hadd tudja, mi van benne, hát sok kosaracskát lát, erős, kellemes illat terjedezik belőlük. Kinyitott egy ilyen kosaracskát, s benne egészen furcsa alakú és színű gyökeret talált. Szára meg levelei kékeszöldek, s fején piciny, sárgával szegett, égőpiros virág. Elgondolkozva nézegette ezt a virágot, megszagolta, hát ugyanaz a bódító illat áradt belőle, mint egykor ama levesből, melyet a vénasszony főzött neki. De oly erős volt az illat, hogy Jakab elkezdett tüszögni, mind hevesebben kellett tüszögnie – s a végén tüszögve felébredt.

Ott feküdt a vénasszony pamlagán, s álmélkodva nézett körül.

– Nahát, hogy az ember mily élénken álmodik! – mondta magának. – Meg mernék rá esküdni, hogy incifinci mókuska, tengerimalacok barátja s amellet nagy szakács voltam! Hogy fog anyám nevetni, ha mindent elmesélek neki! De nem fog-e vajon pirongatni is, amiért idegen házban elalszom ahelyett, hogy a piacon segítenék neki?

Erre a gondolatra fel is pattant, hogy elinduljon; tagjai még egész merevek voltak az álomtól, kivált a tarkója, mert a fejét nem tudta kellőképpen ide-oda forгатni. Kacagnia is kellett magán, hogy ilyen álomszuszék; orra minden pillanatban hol egy szekrénybe, hol a falba, hol pedig, ha gyorsan fordult, az ajtófélfába ütközött. A mókusok meg a tengerimalacok vinnyogva szaladgálták körül, mintha el akarnák kísérni. S Jakab csakugyan hívta is őket, mert oly kedves állatkák voltak. Azok ellenben mogyorócipellőjükben gyorsan visszaszaladtak a házba, s már csak messziről hallotta sírásukat.

A városnak meglehetősen távol eső része volt, ahová a vénasszony vezette, s Jakab alig tudott eligazodni a szűk utcákon. Ráadásul nagy csődület is volt mindenfelé: a közelben valami törpe mutogathatta magát; innen is, onnan is efféle kiáltásokat hallott:

– Ej, nézzétek a rusnya törpét! Honnét jöhet ez a törpe? Micsoda hosszú orra van, s feje hogy a nyakába roskadt; hát még milyen csúfak a barna mancsai!

Jakab máskor bizony még utána is szaladt volna, mert világéletében szerette a törpéket és óriásokat, de most nagyon

sietett vissza az anyjához. Tompa szorongás fogta el, midőn a piacra ért. Az anyja még ott ült, s meglehetősen sok gyümölcs volt a kosarában.

„Így hát mégsem alhattam olyan sokáig” – gondolta magában.

Már messziről úgy tetszett neki, mintha anyja nagyon szomorú volna, mert portékáját nem kínálgatta, hanem a fejét kezébe támasztotta, s midőn Jakab közelebb ért, úgy látta, mintha sápadtabb is volna, mint máskor. Tétovázott, mit tegyen; végül is összeszedte bátorságát, mögéje lopózott, kezét meghitten a karjára tette, s így szólt:

– Mi bánt, anyácskám? Talán haragszol reám?

Az asszony feléje fordult, de az iszonyat kiáltásával fordult is meg mindjárt.

– Mit akarsz tőlem, rusnya törpe?! – kiáltotta. – Ei, ei! Nem szeretem az ilyen rossz tréfát!

– De anyám, mi bajod hát? – kérdezte Jakab nagyon rémulten. – Rosszul érzed magad? Miért akarod elkergetni a fiad?

– Mondtam már, eredj utadra! – ripakodott rá az asszony. – Tőlem ugyan hiába vársz pénzt mutatványaidért, rusnya torzszülöttje!

„Való igaz, szegény anyám eszét vesztette – mondta magában a fiúcska elszomorodva. – Mihez fogjak most, hogy haza tudjam vinni?”

– Édes anyácskám, térj belátásra! Nézz csak meg jobban: a fiad vagyok, a te kis Jakabod!

– Ej, most már aztán vastag a tréfa – kiáltotta Hanna a szomszédasszonyoknak –, nézzétek ezt a törpét! Itt áll, elüldözi minden vevőmet, s még ki is meri gúnyolni boldogtalanságomat. Azt mondja nekem: „Én vagyok a fiad, a te Jakabod!” A szégyentelen!

Erre felkeltek a szomszédasszonyok, s elkezdtek szitkozódni, durván, ahogy csak tudtak – márpedig a kofák jól értenek hozzá. Szidalmazták őt, hogy a szegény Hanna szerencsétlenségén gúnyolódni mer, csúfot űz a boldogtalan asszonyból, akinek hét esztendővel ennek előtte valaki ellopta gyönyörűségét fiát. Megfenyegették, hogy mindnyájan nekiesnek, és agyba-főbe verik, ha odább nem áll azonnal.

A szegény Jakab nem tudta, mire vélje mindezt. Hiszen ma reggel – gondolta magában – szokás szerint anyjával a piacra ment, segített neki a gyümölcsöt kirakosgatni, aztán a vénasszonyt hazakísérte, egy csésze leveskét fogyasztott el, aludt egy kicsikét, s most itt van újra. Az anyja meg a szomszédasszonyok mégis hét esztendőről beszélnek! – S őt rusnya törpének nevezik! Mi történhetett hát övele?

Midőn látta, hogy az anyja hallani sem akar róla, szeme könnybe lábadt, s szomorúan indult alá az utcán apja bódéja felé. „Hadd lássam: vajon ő sem akar megismerni?” – töprengett.

Midőn a varga bódéjához érkezett, megállt az ajtóban, s bekandikált. A mester oly szorgosan munkálkodott, hogy észre sem vette; de amikor véletlenül az ajtóra pillantott, cipőt, cernát, árt a földre ejtett, s rémülten kiáltott fel:

– Mi ez, mi ez, az ég szerelméért!

– Jó estét, mester! – mondta a kicsi, s belépett a boltba. – Hogy megy a sora?

– Rosszul, rosszul, úrficskám! – felelte az apja, Jakab nagy csodálatára. – Bizony nehezen megy a munka. Egyedül vagyok, s maholnap öreg; de hát kicsi a kereset, nem futja inasra.

– Hát nincs kegyelmednek fiacskája, aki rendre-rendre a keze alá dolgozhatna? – kutatott tovább Jakab.

– Volt egy, Jakabnak hívták, s most húszéves, sudár, talpraesett ifjú volna, s szívesen nyúlna a hónom alá. Hej, az volna csak élet! Már tizenkét esztendő korában is rátermettnek s ügyesnek mutatkozott, s értett egyet-mást a mesterségből, s emellett csinos és jó viseletű volt. Olyan vevőket szerzett nekem, hogy hamarosan nem kellett volna többé foltoznom, hanem csak csupa új cipőt csinálhattam volna. De hát ilyen a világ.

– Hol van a mester fia? – kérdezte Jakab remegő hangon.

– Az isten tudja – felelte –, hét esztendeje már, hogy elraborták tőlünk a piacon, bizony, éppen hét esztendeje.

– Mikor? – kérdezte Jakab rémülten.

– Bizony, úrficska, hét esztendeje; úgy emlékszem rá, mintha ma lett volna. Jött haza a feleségem jajveszékelve s kiabálva, hogy a gyermek egész nap nem tért vissza, mindenütt kereste-kutatta, de nem találta. Mindig mondtam, hogy ez lesz a vége; Jakab szép

gyermek volt, meg kell mondani; persze a feleségem büszke volt rá, s jó néven vette, ha az emberek dicsérték, s gyakran küldözte úri házakhoz gyümölcscsel, miegymással. Ez mind rendben lett volna. Mindig gazdagon megjutalmazták, de hányszor mondtam az asszonynak: „Vigyázz, a város nagy; sok rossz ember lakik benne. Ha jót akarsz, vigyázz Jakabra!” S úgy lett, ahogy mondtam. Jön egyszer egy vén, rusnya asszony a piacra, gyümölcsre meg zöldségre alkudozik, s a végén annyit vásárol, hogy maga nem tudja elvinni. Feleségem, jótét lélek, vele küldi a fiút – és sohase látta többé.

– S ennek most hét esztendeje, azt mondja?

– Hét esztendeje lesz a tavasszal. Mi kihirdetettük, házról házra jártunk és kerestük; sokan ismerték, becérték és szerették a kedves fiúcskát, s azok is velünk keresték, de mindhiába. Az asszonyról, aki a zöldséget vásárolta, senki sem tudott semmit. De egy vénséges vén asszony, kilencvenesztendős, azt mondta, bizonyára a gonosz *Fűszerszámos* tündér lehetett, mert az minden ötvenedik esztendőben egyszer bejön a városba vásárolni.

Így szólt Jakab apja, s közben derekasan kalapálta a cipőt, s két kézre fogva húzta át rajta a vastag cérnát. A fiú pedig rendre-rendre megértette, mi történt vele. Megvilágosodott előtte, hogy nem álmódott, hanem hét esztendeig mint mókus szolgálta a gonosz tündért.

Olyan düh és keserűség fogta el, hogy szíve majd meghasadt.

Ifjúságának hét esztendejét rabolta el a vénasszony, s kárpoztulástul mit kapott? Hogy tudott kókuszdióhéjat fényesíteni, üvegpadrót tisztára sikálni?

Hogy a tengerimalacoktól a konyha minden titkát megtanulta?

Egy jó darabig így álldogált ott, és sorsán tűnődött; ekkor végre megkérdezte az apja:

– Parancsol talán valamit, úrficska? Talán egy pár új papucsot vagy – tette hozzá mosolyogva – valami tokot az orrának?

– Ugyan mit akar az orrommal? – kérdezte Jakab. – Miért kellene neki tok?

– Nos – felelte a varga –, ki-ki a maga gusztusa szerint! Annyit azonban mondhatok, ha nekem ilyen hatalmas orrom volna, rózsaszín lakkbőrből tokot csináltatnék neki. Nézze csak, éppen itt

van egy szép darab a kezem ügyében. Persze legalább egysingnyi kellene hozzá. De milyen jó védelmül szolgálna az úrfinak! Mert így bizonyosra veszem, minden ajtófának, kocsinak nekiütődik vele, hiába akarja kikerülni.

Jakab némán, rémulten állt; megtapogatta az orrát: vastag volt, és jó kétarasznyi hosszú! Így hát a vénasszony még a külsejét is megváltoztatta. Ezért nem ismerte meg az anyja, ezért ócsárolják rusnya törpének!

– Mester – mondta félig sírva a vargának –, nincs egy tükör a keze ügyében, hogy megnézhetném magam?

– Ifjú úr – felelte az apja komolyan –, nem büszkélkedhet olyan külsővel, mely hiúvá tehetné, és semmi oka rá, hogy folyton tükörbe kandikáljon. Hagyja el, ez, kivált a maga esetében, nevetséges szokás.

– Ugyan, engedjen mégis tükörbe nézнем! – kiáltotta a kicsi. – Higgye meg, nem a hiúság visz rá!

– Hagyjon engem békén, nincs is tükröm; a feleségemnek van ugyan egy, de nem tudom, hova dugta. Azonban ha mindenáron tükörbe akar nézni, az utcán átellenben lakik Urbán, a borbély, annak van tükre, kétszerte akkora, mint a maga feje; abba belekandikálhat, most pedig isten áldja!

E szavakkal az apja egészen szelíden kilökte a bódéból, az ajtót bezárta utána, s ismét nekiült a munkájának. A kicsi pedig igen-igen bánatosan ment át az utcán Urbánhoz, a borbélyhoz. Jól emlékezett még rá a régi időkből.

– Jó reggelt, Urbán úr – szólította meg –, azért jövök, hogy egy kis szívességre kérjem: legyen olyan jóságos, engedje meg, hogy egy kicsit megnézzem magam a tükrében.

– Örömet, amott van – kiáltotta a borbély nevetve, és vendégei is jóízűen felkacagtak. – Csinos fiúcska vagy, karcsú s finom nyakad, mint a hattyúé, kezed, mint egy királynőé, s olyan pisze az orrocskád, hogy szebbet nem is képzelhet az ember. Egy cseppet hiú vagy rá, annyi szent. Nosza, csak bámuld magad! Ne mondhasa senki, hogy irigységből nem hagytalak a tükörbe nézni.

Így szólt a borbély, s rá harsány hahotázás töltötte meg a helyiséget. A kicsi pedig a tükör elé állt, s megnézte magát benne; szemét könny lepte el.

„Bizony, így nem ismerheted meg kicsi Jakabodat, édesanyám! – mondta magában. – Nem így festett a boldog időkben, midőn szívesen dicsekedtél vele az emberek előtt!”

Szeme kicsi lett, mint a disznóé, óriási orra az állát verte; nyaka mintha teljesen eltűnt volna, mert feje mélyen vállába nyomódott, s csak a legnagyobb kinnal tudta jobbra-balra fordítani. Teste még mindig akkora volt, mint hét esztendővel ezelőtt, tizenkét esztendő korában; de míg mások húszéves korukig magasra nőnek, ő széleiében növekedett: háta s melle hatalmasan duzzadozott, s olyan volt, mint holmi teli zsák. Ezt a temérdek felsőtestet apró, vézna láb hordta, nem éppen e teherre szabott; annál hosszabb volt azonban a karja: akár egy jól megtermett emberé. Keze durva, sárgásbarna, s ha hosszú pókujjait kissé kinyújtotta, egészen a földig ért, meg sem kellett hozzá hajolnia. Így festett bizony ő, a kicsi Jakab: torz törpévé változott.

Eszébe jutott hirtelen az a reggel, amikor a vénasszony anyja kosarai elé toppant. Íme, hát a vénasszony rávarázsolta mindazt, amit akkor Jakab kifogásolt rajta: a nagy orrot, a csúf ujjakat, csupán a hosszú, reszkető nyakat felejtette el egészen.

– Nos, hercegem, eleget gyönyörködött magában? – kérdezte a borbély, s nevetve végigmérte. – Csakugyan, még álmában sem láthat az ember ilyen nevetségeset! Azonban ajánlok neked valamit, emberke. Borbély termem az utóbbi időben nem annyira látogatott, mint szeretném. Ez azért van, mert a szomszédom, Habos borbély valahonnan egy óriásra tett szert, aki vendégeit becsalogatja. Nos, óriásnak lenni igazán nem nagy csoda; de egy ilyen emberke, mint te – ez már egészen más. Állj szolgálatomba, legényke, lakást, kosztot, italt, ruhát kapsz, s mindened meglesz. Ennek fejében reggelente kiállsz az ajtóm elé, s hívogatod befelé az embereket. Habot versz, a vendégeknek törülközőt nyújtasz, s biztosítalak, mind a ketten jól járunk: nekem több vendégem lesz, mint óriásos szomszédomnak, te meg borraivalót is kapsz mindenkitől.

Jakabot lelke mélyéből felháborította az ajánlat, hogy csalogató madárként szolgáljon a borbélynál. De mit tehetett?

Kénytelen volt türelmesen lenyelni ezt a sértést. Csak annyit mondott a borbélynak nagy nyugodtan, hogy ily szolgálatokra nincs ideje, s odébbállott.

Ha természetét a gonosz vénasszony össze is töpörfítette, lelkén nem vehetett erőt, ezt jól tudta; mert már nem úgy érzett és gondolkozott, mint hét évvel ezelőtt; nem, úgy vélte, ez idő alatt bölcsebb, értelmesebb lett: nem bánkódott elveszett szépségén, rút termete miatt sem, csak azon, hogy apja úgy kergette el az ajtaja elől, mint egy kutyát. Ezért elhatározta, hogy édesanyjánál még egy kísérletet tesz.

Elébe állt hát a piacon, s arra kérte, hallgatná meg türelmesen. Emlékeztette ama napra, melyen a vénasszonnal elment, emlékeztette gyermekkorá apró eseményeire, aztán elmesélte, hogyan szolgált mint mókus hét esztendeig a boszorkánynál, s az miként változtatta át, amiért akkor csúfolódott vele.

A vargáné nem tudta, hová legyen. Minden hajszállra igaz volt, amit a törpe gyermekkoráról beszélt; de hogy mókussá varázsozták volna, azt már nem akarózott elhinnie.

– Lehetetlenség, és boszorkányok sincsenek – szólt.

Ránézett a rusnya törpére, eliszonyodott, és nem hitte el, hogy a fia volna. Végül is elhatározta, hogy beszél erről az urával. Összekapdosta hát kosarait, s a törpét maga után hívta. Így érkeztek meg a varga bódéjához.

– Nézd csak – mondta az urának –, ez az emberízink itt azt állítja, hogy a mi elveszett Jakab fiunk! Elmesélte, hogyan lopták el tőlünk hét esztendeje, s mint varázsolta el egy boszorkány.

– Úgy? – szakította félbe a varga mérgesen. – Ezt merészeltel mondani? Megállj, vakarcs! Alig égy órája meséltem el neki mindezt, s most elmegy téged lóvá tenni! Elvarázsoztak, fiacskám? Várj csak, majd én visszavarázsozlak! – Ezzel fogott egy köteg szíjat – éppen az imént vágta fel őket a kicsihez ugrott, s végigvágott púpos vállán s hosszú karján, hogy a szerencsétlen felordított fájdalmában, és sírva rohant el.

Abban a városban, mint bárhol a világon, kevés olyan irgalmas lélek akadt, kinek egy szerencsétlen, méghozzá valamimód nevetséges teremtményen megessék a szíve. Így történt, hogy a nyomorult törpe egész nap nem látott ételt-italt, s este egy templom kemény és hideg lépcsőjét kellett hálóhelyül választania.

Mikor azonban másnap a nap első sugarai felébresztették, komolyan elkezdett gondolkozni, miből tengesse életét, ha egyszer

anyja, apja kitaszította. Büszkébbnek érezte magát, semhogy borbélyműhely cégéréül szolgáljon; holmi csepűrágókhoz sem kívánt szegődni s magát pénzért mutogatni. Mihez fogjon hát? Ekkor egyszerre csak eszébe jutott, hogy mókus korában igen szép haladást tett a szakácművészetben; némi joggal remélte hát, hogy nem egy szakáccsal felveheti a versenyt. El is határozta, hogy hasznosítani fogja tudományát.

Tehát mihelyt elevedtek az utcák, s egészen megvirradt, útjára indult.

A herceg, az ország fejedelme nagy dőzsölő és ínyenc hírében állott, híres jó asztalt tartott, s szakácsait az egész világból toborozta. Az ő palotájába ment a kicsike. Midőn a legkülső kapuhoz ért, a kapuőrök megkérdezték, mit óhajt, s gúnyolódtak vele. Ő azonban a fő-konyhafelügyelőt kereste. Azok csak kacagtak, s vezették az előudvarokon át. Ahol csak elment, a szolgák megálltak, utána bámultak, harsányan kacagtak, s mögéje sorakoztak; így apránként hatalmas menet hullámszerűen felment a palota lépcsőin felfelé. Az istállósolgák eldobták lóvakarójukat, a futárok futottak, ahogy csak tudtak, a szőnyegteregetők elfelejtették a szőnyeget kiporolni, mindenki nyüzsgött és tolongott, olyan zivaj volt, mintha az ellenség a kapuk előtt állna, s visszhangzott a palota a kiáltásuktól:

– Egy törpe, egy törpe! Láttátok a törpét?

Ekkor megjelent az udvarmester az ajtóban, arca dühös, kezében iszonyú korbács.

– A teremtesít, ti kutyák, mit csaptok itt ekkora lármát! Nem tudjátok, hogy az úr még alszik? – Megsuhogtatta a korbácsot, s kíméletlenül csapott vele az istállólegények és ajtónállók hátára.

– Jaj, uram, hát nem látja? – kiáltották a szolgák. – Egy törpét hozunk, de olyan törpét, amilyet még nem látott.

Az udvarmesternek nem kis megerőltetésébe került, hogy kacagásra ne fakadjon, mikor a kicsit megpillantotta; de attól tartott, hogy a kacagás árt a méltóságának. Ezért a korbáccsal elkergette a szolganépet, a kicsit bevitte a palotába, s megkérdezte, mi az óhajtása. Mikor megtudta, hogy a fő-konyhafelügyelőhöz igyekszik, így felelt:

– Tévedsz, fiacskám, te hozzám, az udvarmesterhez igyekszel, a herceg udvari törpéje szeretnél lenni, ugye?

– Nem, uram! – felelte a törpe. – Ügyes szakács vagyok, s mindenféle ritka fogás készítésében jártas; szíveskedjék engem a fő-konyhafelügyelőhöz vezetni! Talán hasznát veheti tudományomnak!

– Ki-ki akarata szerint, emberke; egyébiránt pedig meggondolatlan fickó vagy. A konyhába?! Mint udvari törpének semmi dolgod nem volna, ehetnél, ihatnál kedved szerint, és szép ruhákban feszíthetnél. No de meglátjuk. Bár azt hiszem, szakácművészetedből aligha futja arra, amit a herceg udvari szakácsától megkíván, legfeljebb kuktának való vagy. – Ezeket mondván, az udvarmester kézen fogta Jakabot, s a fő-konyhafelügyelő szobájába vezette.

– Tisztelt uram – mondta ott a törpe, és oly mélyen meghajolt, hogy az orra a szőnyeget verte –, nincs szüksége egy ügyes szakácsra?

A fő-konyhafelügyelő tetőtől talpig végigmérte, majd hangos kacagásra fakadt.

– Micsoda – kiáltott –, te, szakács?! Azt hiszed, a mi tűzhelyeink törpékre vannak méretezve? Még ha lábujjhegyre csipeszkednél, s fejed válladból istenesen kinyújtanád, akkor sem látnál fel a fazekakig! Ó, emberke, aki téged hozzám küldött, hogy szakácsnak szerződtesselek, bizony mondom, bolonddá tartott. – Így szólt a fő-konyhafelügyelő, és harsányan kacagott, s vele kacagott az udvarmester s minden szolga, aki csak a szobában volt.

A törpét azonban ez nem hozta ki a sodrából.

– Mit számít egy vagy két tojás, egy kis gyümölcslé meg bor, liszt s némi fűszer olyan házban, hol bőviben van belőlük? – mondta. – Parancsolja meg, hogy valami különlegességet készítsek, s teremtsé elő a hozzávalót; meglátja, egykettőre olyan ínyesfalatot készítek, hogy el kell ismernie: szakács ez, annak rendje s módja szerint!

Ilyen s hasonló beszédekkel állt elő a kicsi, s látni is csodálatos volt, hogy apró szemecskéit mint villogtatta közben, hosszú orra mint himbálózott jobbra-balra, s vékony pókujjaival mint kísérte a beszédet.

– Nosza! – kiáltott a fő-konyhafelügyelő, s karon fogta az udvarmestert. – Nosza, hadd legyen a tréfa kedvéért, menjünk a konyhába!

Több termen és folyosón haladtak át, s végül a konyhába értek. Hatalmas, tágas helyiség volt, pazar berendezésű. Húsz kemencében égett állandóan a tűz, közepében tiszta víz folydogált, halak úszkáltak benne; márványból s drága fából való szekrényekben sorakoztak az edények s azok a holmik, amelyeknek főzés közben mindig az ember keze ügyében kell lenniük. Jobbról-balról tíz terem s bennük mindazoknak a jó falatoknak s nyalánkságoknak garmadája, miket Francúzországban, sőt a napkeleti országokban nagyevőknek csak kitaláltak. Sok-sok konyhainas szaladgált fel s alá, és serpenyőkkel, tepsikkel, villákkal meg szűrőkanalakkal csörömpöltek; mikor azonban a fő-konyhafelügyelő a konyhába toppant, mindnyájan haptákba álltak, s már csak a tűz ropogását és a patakocska csörgedezését lehetett hallani.

– Mit rendelt ma reggelire őfensége? – kérdezte a mester az Első Reggelikészítőtől, egy öreg szakácstól.

– Uram! Dán levest méltóztatott rendelni, meg vörös hamburgi galuskát.s

– Jó – mondta a fő-konyhafelügyelő, s odafordult Jakabhoz. – Hallottad, mit óhajt reggelizni az úr? Bízol-e magadban, hogy ezt a nehéz ételt el tudod készíteni? A galuskával semmi esetre sem tudsz megbirkózni; ez titok.

– Mi sem könnyebb annál – felelte általános csodálkozásra a törpe. Mókus korában ugyanis gyakran csinálta ezeket az ételeket. – Mi sem könnyebb, csak a leveshez vaddisznózsírt, zöldséget, tojást, a galuskához pedig – mondta halkabban, hogy a konyhamester meg a reggelikészítő alig hallhatták –, a galuskához pedig sokféle húst kérek, némi bort, libazsírt, gyömbéret s egy bizonyos gyökeret, melyet gyomorvigasztalónak hívnak.

– Hah! Micsoda varázslónál tanultál? – kiáltotta hűledezve a szakács. – Mindent hajszálpontosan elmondtál, sőt a gyomorvigasztaló gyökeret magunk sem ismertük, pedig az valóban még ízletesebbé teszi a galuskát. Ó, te csodaszakács!

– Ezt nem gondoltam volna – mondta a fő-konyhafelügyelő –, hadd tegyünk hát vele próbát, adjátok oda a kért dolgokat, edényt meg mindent, s engedjük, hadd készítse el a reggelit.

Úgy tettek, ahogy parancsolta, s mindent odakészítettek a tűzhelyre. De hát kiderült, hogy a törpe alig ér fel orrával a tűzhely lapjáig. Egymásra tettek hát néhány széket, rájuk egy márványlapot, s felszólították a csodaemberkét, fogjon a mutatványhoz. Nagy körben álltak körülötte a szakácsok, kukták, szolgák meg mindenféle udvari népség, nézték, bámulták, mily ügyesen, fürgén jár a keze, mindent mily tisztán s takarosán csinál. Midőn az előkészülettel megvolt, megkérte őket, tegyék mind a két fazekat a tűzre, s pontosan addig tartsák rajta, amíg nem kiált. Akkor számolni kezdett: egy, kettő, három s így tovább, egészen ötszázig számolt, majd felkiáltott: „Állj!” A két fazekat levették, s a kicsike felkérte a fő-konyhafelügyelőt, kóstolja meg a főztjét.

Az első szakács egy kuktával aranykanalat hozatott, megöblítette a patakban, és átnyújtotta a fő-konyhafelügyelőnek.

Ez nagy ünnepélyesen a tűzhelyhez lépett, merített az ételből, megkóstolta, szemét behunyta, nyelvével csettintett a gyönyörűségtől, majd így szólt:

– Ízletes, nagyon ízletes! Nem óhajt belőle egy kanálkával, udvarmester úr?

Az udvarmester meghajolt, elvette a kanalat, megkóstolta az ételt, s azt sem tudta, hova legyen gyönyörűségében.

– Tisztelet a művészetének, kedves reggelikészítő uram, kelmed igen jártas szakács, de ilyen pompásat még sem levesben, sem hamburgi galuskában sohasem csinált!

Az első szakács is megízlelte most, majd a törpe kezét tiszteletteljesen megrázta, s így szólt:

– Emberke, e művészet mestere vagy! Bizony, a gyomorvigasztaló gyökér, az adja meg az egésznek sajátos zamatát!

Ebben a szempillantásban toppant a herceg belső inasa a konyhába, s jelentette, hogy az úr reggelizni óhajt. A fogásokat most ezüsttálcára tették, s beküldték a herceghez, a fő-konyhafelügyelő pedig a kicsikét szobájába vitte, hogy eltársalogjon vele. De jóformán bele sem kezdtek még a beszélgetésbe, máris jött egy futár, s a fő-konyhafelügyelőt a herceghez hívta. Az gyorsan ünneplőbe öltözött, s ment a futár után.

A herceg igen elégedettnek látszott. Mindent elfogyasztott, ami az ezüsttálcán volt, s éppen a szakállát törölgette, amikor a fő-

konyhafelügyelő belépett hozzá.

– Hallod-e, fő-konyhafelügyelő – mondta –, a szakácsaiddal eddig is nagyon elégedett voltam. De mondd csak, ki készítette ma a reggelimet? Ilyen ízletes még sohasem volt, amióta atyáim trónján ülök. Mondd-sza, hogy hívják azt a szakácsot, hogy néhány aranyat küldjék neki ajándéku!

– Uram, ez valami csodálatos história! – felelt a fő-konyhafelügyelő, és elmesélte, hogyan hoztak elébe ma reggel egy törpét, ki mindenáron szakácsnak akart elszegődni, s hogy mint folytatódott az egész.

A herceg határtalanul elcsodálkozott, a törpét magához hívatta, kikérdezte, kicsoda, s honnan kerül ide. Erre a szegény Jakab persze nem mondhatta meg, hogy elvarázsták, s ezelőtt mint mókus szolgált. Mégis az igazságnál maradt, s elbeszélte, hogy most se anyja, se apja, s egy vénasszonynál tanult szakácskodni. A herceg nem kérdezte tovább, csak jót mulatott új szakácsának sajátságos termetén.

– Ha nálam akarsz maradni – mondta –, évenként ötven aranyat, egy ünneplőt s ezenfelül még két pár lábravalót is adok neked. Ennek fejében azonban naponta magad készíted a reggelimet; javasolnod kell, hogyan főzzék az ebédet, s egyáltalán a konyhával kell foglalkoznod. Minthogy pedig palotámban ki-ki tőlem kapja a nevét, a te neved ezentúl Orros lesz, és az al-konyhafelügyelő rangját viseled.

Orros, a törpe leborult Francúzország hatalmas hercegének lába elé, s megígérte, hogy hűségesen fogja szolgálni.

Így hát a kicsike biztos kenyérhez jutott, és becsületet szerzett hivatalának. Mert elmondhatjuk, hogy a herceg egészen más ember lett, mióta Orros törpe a házában tartózkodott. Máskor gyakran szottyant kedve a tálcákat meg tányérokat a szakácsok fejéhez verni; bizony még a fő-konyhafelügyelő fejéhez is úgy odavágott egyszer dühében egy sült borjúlábat, mert nem sikerült elég puhára, hogy hanyatt esett, s három napig nyomta utána az ágyat.

A herceg ugyan dühében elkövetett tetteit néhány marék arannyal jóvátette, de mégsem volt szakács, ki ne reszketve s fogvacogva állított volna elébe. De mióta a törpe a palotában volt, mintha valami varázslat mindent megváltoztatott volna. A herceg

most már nem háromszor, hanem ötször étkezett naponta, hogy alaposan kiélvezhesse kis szolgájának művészetét, s mégsem vágott hozzá egyszer sem rossz képet. Nem, mindent újnak, pompásnak talált, derűs volt, jóságos s napról napra kövérebb.

Gyakran hívatta étkezés közben a fő-konyhafelügyelőt meg Orros törpét, egyiket jobbjára, másikat baljára ültette, és saját maga dugott szájukba egy-egy falatot az ízletes ételekből – oly kegy, melynek értékét mindketten felbecsülték.

A törpe a város csodája lett. Az emberek esedezve kértek engedelmet a fő-konyhafelügyelőtől, hogy a törpét szakácskodni láthassák.

Némely igen előkelő férfiú annyira vitte a hercegnél, hogy szolgálk a konyhában a törpétől tanulhattak; ez azután nem kevés jövedelmet hozott, mert mindenki naponta egy-egy fél aranyat fizetett. De hogy a többi szakácsnak kedvét ne szegje, és ne keltsen bennük irigységet, Orros az oktatás díját nekik engedte át.

Így élt Orros majdnem két esztendeig rendkívüli jólétben és becsületben s csak a szüleire való emlékezés szomorította. Teltek-múltak a napok szürke egymásutánban. S akkor egyszer a következő történt.

Orros törpe különösen ügyes és szerencsés volt bevásárlásaiban. Ezért hát valahányszor ideje engedte, mindig maga ment a piacra szárnyast és gyümölcsöt vásárolni. Egy reggel is kiment a piacra, vizsgáló szemmel járt fel s alá, és jó kövére hízott libát keresett, ezt szerette a gazdája. Termete már rég nem keltett kacagást vagy csúfolódást, ellenkezőleg, tiszteletet parancsolt, mert a herceg híres szakácsát ismerték fel benne, és minden libáskofa boldog volt, ha a törpe feléje fordította orrát.

Hát egyszer csak a sor végén, valami sarokban megpillantott egy asszonyt, ki szintén libát árult, de nem dicséri, kínálja áruját. Odalépett hozzá, méricskélte, vizsgálgatta libáit. Gusztusára valók voltak, megvett hát hármat ketrecestül; feltette széles vállára, s hazafelé indult.

Útközben feltűnt neki, hogy csak a libák ketteje csattogtatja csőrét, meg gágog, ahogy közönséges libák szoktak, a harmadik azonban csendesen, magába roskadtan ül, nagyokat sóhajt, s úgy nyög, mint egy ember.

„Úgy látom, ez beteg – mondta magában a törpe. – Sietnem kell, hogy megöljem és megsüsssem.”

De a liba egészen érthetően így felelt:

*Szúrj belém,
s megmarlak én!
Csavard ki a nyakamat,
csak te halsz meg hamarabb!*

Rémülten tette le Orros törpe a ketrecet, a liba pedig szép, okos szemével ránézett s felsóhajtott.

– Tyű, a teremtésit! – kiáltott Orros. – Kegyed beszélni is tud, liba kisasszony? Ezt nem gondoltam volna! No, csak ne aggódjék, egy ilyen ritka szárnyast nem volna szívem elpusztítani. De fogadni mernék, nem régóta leledzik ezekben a tollakban. Tudom én, milyen az élet, hiszen egykor jómagam is hitvány mókus voltam.

– Jól sejtet – válaszolta a liba –, hogy nem ebben a piszkos köntösben születtem. Bizony, a bölcsőmnél nem azt énekelték, hogy Mimi, a nagy Viharbakos leánya egy herceg konyhájában végzi be életét!

– Nyugodj meg, kedves Mimi kisasszony – vigasztalta a törpe –, amint igaz, hogy becsületes fickó és őfelsége alszakácmestere vagyok, úgy hidd el, hogy senki se esik a torkodnak. Saját szobámban rendezek be ketrecet neked, élelmed lesz elég, és szabad időmet mindig szórakoztatásodra fordítom. A többi konyhabelinek azt mondom majd, hogy ezt a libát mindenféle ritka fűvel hizlalom. Aztán mihelyt alkalom kínálkozik, szabadon engedlek.

A liba könnyek közt rebegett köszönetét, a törpe pedig úgy tett, ahogyan ígérte. Megsütötte a két másik libát, Mimi ketrecét azonban a saját szobájába helyezte, s a többieknek azt mondta, hogy ezt a szárnyast egészen különlegesen készíti majd el a hercegnek. Nem is közönséges libaeledelt adott neki, hanem süteménnyel, édességgel traktálta. Minden szabad idejét nála töltötte: szórakoztatta, vigasztalta. Kölcsönösen el is mesélték egymásnak történetüket, s Orros ily módon tudta meg, hogy a liba Viharbakos varázsló leánya, ki Gotland szigetén lakik. A varázsló egyszer összekülönbözött egy másik boszorkával, az őt ravaszságban, cselben felülmúlta, lányát pedig bosszúból libává varázsolta,

elrabolta s idehozta. Orros törpe szintén elmondta a maga történetét, s ekkor a liba így szólt:

– Nem vagyok tapasztalatlan ily dolgokban. Én és testvéreim kaptunk atyánktól oktatást, persze csak annyit, amennyit tudományából szabad volt elárulnia. A kosarak körüli civakodás története, hirtelen átváltozásod, mikor megszagoltad ama gyökeret, no meg a vénasszony némely szava, melyet idéztél nekem, arra vallanak, hogy gyökérrel varázsoltak el. Ha megtalálod azt a gyökeret, melyet elvarázsolásodhoz a boszorka használt, megszabadulsz a varázslattól.

Sovány vigasz volt ez a kicsikének; mert hol találja meg azt a gyökeret? De megköszönte Miminek a jó tanácsot, s némi remény költözött a szívébe.

Ebben az időben tisztelte meg látogatásával a herceget egy szomszéd fejedelem, a barátja. A herceg magához hívatta a törpét, s így szólt:

– No, Orros, itt az ideje, hogy megmutasd, hűségese szolgálsz-e, s valóban mestere vagy-e művészetednek. E fejedelem ugyanis, ki most nálam vendégeskedik, rajtam kívül közismerten a legnagyobb ínyenc, igen nagy értője a finom konyhának, s ráadásul még bölcs ember is. Gondoskodj hát róla, hogy asztalom napról napra jobban kivívja barátom elismerését és csodálatát. Kincstartóm rendelkezésedre áll: bármit kérhetsz tőle, mindent követelhetsz, amire csak szükséged van. S ha netán tudnál aranyat és gyémántot zsírban kisütni, tedd meg! Inkább jussak koldusbotra, semmint piruljak előtte.

Így beszélt a herceg. A törpe pedig illedelmesen meghajolt, s ekképpen felelt:

– Legyen, ahogy mondod, ó, uram! Mindent úgy fogok csinálni, hogy vendégednek gyönyörűségére szolgáljon.

Most aztán a kicsi szakács elővette minden tudományát. Nem kímélte gazdája vagyonát, még kevésbé magamagát. Egész nap füst- meg gőzfelhőbe burkolva sürgőit a tűzhelynél, s hangja állandóan visszhangzott a konyha boltozatában; mint egy hadvezér parancsolgatott a konyhainasoknak meg a szakácsoknak.

Az idegen fejedelem már két hete tartózkodott a hercegnél, és pompásan élt, csupa örömben. Ötször étkezett naponta, nem

kevesebbszer, s a herceg igen nagyon meg volt elégedve a törpe művészetével – mert vendége orcáján ugyancsak látta az elégedettséget. A tizenötödik napon azonban az történt, hogy a herceg a törpét asztalához hívatta, bemutatta vendégének, a fejedelemnek, s megkérdezte, ínyére van-e a főztje.

– Csodálatos szakács vagy – szólt a fejedelmi vendég Orroshoz –, s tudod, mi a jó konyha. Ittartózkodásom egész ideje alatt egyetlen ételt sem ismételtél, s mindent remekül készítettél el. De ugyan mondd meg nekem, miért váratsz oly sokáig az ételek legjobbjával, a Pástétomok Királynőjével.

A törpe szörnyen megijedt, mert sohasem hallott még a pástétomkirálynőről. De megemberelte magát, s így felelt:

– Ó, uram, remélem, hogy orcád még sokáig fényeskedik itt ez udvariban, azért vártam ezzel a fogással; mert ugyan mivel köszöntsön a szakács búcsúvételed napján, ha nem a Pástétomok Királynőjével?

– Úgy – válaszolt kacagva a herceg –, s nálam talán holtom napjáig akartál várni, hogy ezzel búcsúztass? Mert még nekem sem készítettél soha ilyen pástétomot! A búcsúlakomára találj ki valami mást: mert holnap reggel ennek a pástétomnak az asztalon kell lennie!

– Legyen, ahogy parancsolod, ó, uram! – felelte a törpe, s elment. De nagyon boldogtalan volt. Mert gyalázata és szerencsétlensége napja érkezett el: nem tudta, hogyan készítse el a pástétomot. Ezért hát bement a szobájába, és siratni kezdte végzetét. Ekkor hozzálépett Mimi liba, aki szabadon járt-kelt a lakásban ide-oda, s megkérdezte, mi az oka kétségbeesésének.

– Csillapítsd sírásod – mondta, amikor meghallotta, hogy a Pástétomok Királynőjéről van szó –, ez a fogás gyakran került atyám asztalára, s én nagyjából tudom is, mi kell hozzá. Veszél ezt meg ezt, ennyit meg ennyit, s ha ez nem is éppen minden, ami tulajdonképpen szükséges hozzá, az urak észre sem fogják venni.

Így szólt Mimi. A törpe pedig felugrott örömeiben, áldotta a napot, melyen a libát megvásárolta, s nekifogott a Pástétomok Királynője készítésének. Előbb csak egy keveset sütött belőle, próbaképpen, s lássatok csodát, kitűnően ízlett, s a főkonyhamester, akinek adott egy kis kóstolót belőle, újra megdicsérte határtalan művészetét.

Másnap nagyobb formában készítette el a pástétomot, s azon melegen, amint a kemencéből kikerült, feldíszítette virágkoszorúval, és a herceg asztalára küldte. Ő maga is legszebb ünneplőjébe öltözött, s belépett az ebédlőterembe. Midőn betoppant, a főtálalómester éppen azzal foglalatосkodott, hogy a pástétomot felszeletelje, s ezüsttálcácskán odanyújtsa a hercegnek meg a vendégének. A herceg jókorát harapott belőle, szemét a mennyezetre szegezte, s miután lenyelte, így szólt:

– Ah, ah! Ezt aztán joggal hívják a Pástétomok Királynőjének! De a törpém is minden szakácsok királya! Nem igaz, kedves barátom?

A vendég apró falatkákat forgatott a szájában, ízlelgette, vizsgálgatta nagy figyelmesen, s csúfondárosan-titokzatosan mosolygott hozzá.

– Elég jól sikerült a dolog – felelte, miközben a tányért félretolta. – De a Pástétomok Királynője mégsem éppen ez. Előre sejtettem.

Erre a herceg mérgesen ráncolni kezdte a homlokát, s szégyenében elvörösödött.

– Kutya törpéje! – kiáltotta. – Hogy mersz ilyesmit tálalni urad elébe? Azt akarod, hogy nagy fejedet leüttessem rossz főztöd büntetéseképpen?

– Jaj, uram! Én ezt a fogást annak rendje s módja szerint készítettem el, képtelenség, hogy valami hiányozzék belőle! – mondta a törpe, és reszketett.

– Hazugság ez, fickó! – ripakodott rá a herceg. – Különben a vendég nem mondaná, hogy valami híja van. Téged magadat foglak feldarabolgatni s belesüttetni valami pástétomba!

– Kegyelem, uram! – kiáltotta a kicsi, térden csúszott a vendég elé, s lábát átölelte. – Mondja meg, mi híja van ennek az ételnek, vagy mi nincs ínyére benne! Ne pusztíttasson el egy marék hús meg liszt miatt!

– Vajmi keveset segít ez, kedves Orros – felelte a vendég nevetve. – Már tegnap gondoltam, hogy nem tudod úgy elkészíteni ezt a fogást, mint az én szakácsom. Tudod, hiányzik belőle egy bizonyos gyökér, melyet ebben az országban egyáltalán nem ismernek, az ínyboldogító gyökér. Enélkül a pástétom ízetlen marad, s gazdád sohasem tudja meg, milyen is a Pástétomok Királynője.

Francúzország ura erre már igazán dühbe gurult.

– És mégis meg fogom tudni! – kiáltotta villogó szemmel.

– Mert fejedelmi becsületedre esküszöm: vagy a pástétomot teszem eléd holnap, ahogyan kívánod, vagy ennek a fickónak a fejét tűzöm palotám kapujára. Eredj, kutya, ez egyszer adok még neked huszonnégy óra haladékot!

Így bömbölt a herceg. A törpe pedig sírva kullogott vissza szobácskájába, s elkeseregte sorsát a libának. Elpanaszolta, hogy meg kell halnia; mert arról a gyökérről sohase hallott.

– Ha csak ez a baj – mondta a liba –, ezen könnyen segíthetek, mert atyám a világ minden gyökerével megismertetett. Máskor valóban halál fia lettél volna; de szerencsére éppen újjhold van, s ez a gyökér ilyenkor szökken virágba. De mondd csak, vannak-e vén gesztenyefák a palota közelében?

– Ó, hogyan! – felelte Orros könnyebbedő szívvel. – A tónál, a háztól kétszáz lépésnyire egész csoport gesztenyefa magasodik. De mért éppen gesztenyefa kell?

– Ez a gyökér csak vén gesztenyefák tövében nő – felelte Mimi. – Ezért hát ne vesztegessük az időt, keressük meg, amire szükséged van. Végy az öledbe, s odakint tégy le; majd én megkeresem neked.

A törpe úgy tett, ahogyan a liba mondta, és kifelé indult Mimivel. A palota kapujában azonban az őr nekiszegezte lándzsáját, s így szólt:

– Orros, barátocskám, neked befellegzett: nem hagyhatod el a házat, a legszigorúbb parancsom van rá!

– De hát a kertben csak járhatok?- válaszolt a törpe. – Légy szíves, küldd el egyik társadat az udvarmesterhez, s kérdeztess meg, mehetnék-e a kertbe gyökeret keresni. – A kapuőrző teljesítette a törpe kérését, az udvarmester pedig megadta az engedélyt, mert a kertnek magas volt a fala, s el sem tudták képzelni, hogy átjusson rajta.

Midőn Orros Mimi libával a szabadba ért, óvatosan letette, s a liba gyorsan elébe vágott a tó felé, ahol a gesztenyefák sötétlettek. Orros lélekszakadva követte a libát; mert hisz utolsó, egyetlen reménye volt. Ha a gyökeret nem találja meg: sorsa eldőlt, akkor inkább a tóba ugrik, semhogy lefejezzék. A liba azonban hiába keresett-kutatott, tiblábolt a gesztenyefák alatt, s forgatott meg csőrével mindenféle füvecskét, azt a gyökeret nem találta meg.

Sajnálkozásában, szorongásában sírva fakadt. Mert már sötétedett az este, és a sokféle növényt egyre nehezebben lehetett megkülönböztetni.

Ekkor a törpe pillantása véletlenül a tó túlsó partjára esett, és felkiáltott:

– Nézd, amott túl van még egy hatalmas öreg fa! Menjünk oda, hátha ott virágzik az én szerencsém! – A liba ugrálva, repdesve ment elől, ő meg utána, olyan gyorsan, ahogy rövid lábai csak győzték. A gesztenyefa nagy árnyékot vetett, körös-körül sötétség, alig lehetett valamit látni. De a liba hirtelen csak megállt, örömeben csapkodni kezdett a szárnyaival, csőrével beletúrt a magas fűbe, s valamit leszakajtott, aztán azt a valamit illedelmesen átnyújtotta az elámult törpének, s így szólt:

– Ez az a gyökér, amelynek virágjára szükséged van, s még egész csomó nő itt belőle. Sohasem fogsz benne hiányt szenvedni.

A törpe tűnődve vizsgálta a virágot: édes illatáról önkéntelenül elvarázsolása jelenete jutott eszébe. Szára, levelei kékeszöldek, s rajtuk égővörös, sárga szélű virág.

– Minő csoda! – kiáltott fel végre. – Minő csoda! Tudd meg, azt hiszem, ez az a gyökér, amely engem mókusból hitvány törpévé változtatott. Kipróbáljam-e?

– Még ne – kérte a liba. – Vigyél magaddal ebből a gyökérből egy maroknyit, aztán menjünk fel a szobádba, szedjük össze a pénzed meg a holmid, csak azután próbáljuk ki a gyökér hatalmát.

Így is tettek. Visszamentek a szobájába; a törpe szíve hallhatóan dobogott nagy izgalmaiban. Batyuba kötötte ötven vagy hatvan megtakarított aranyát, hozzátett néhány ruhát meg cipőt, majd orrát mélyen a virágba dugta, s beszívta illatát. Hát erre recsegni-ropogni kezdett minden tagja; érezte, hogy a feje mint nyúlik ki a vállából; lesandított az orrára, s látta, mint lesz egyre kisebb; válla és melle kezdett kiegyenesedni, s lábai szemlátomást hosszabbodtak. A liba álmélkodva figyelte.

– Ah! Milyen nagy, milyen szép vagy! – kiáltottá. – Már semmi sincs belőled abból, aki eddig voltál!

Örült is ennek Jakab nagyon, de öröme nem feledtette vele, micsoda hálával tartozik Mimi libának. Bár a szíve siettette szüleit látni, hálája legyőzte ezt a kívánságot, s így szólt:

– Ki másnak köszönhetném megváltozásomat? Nélküled ezt a gyökeret sohasem találtam volna meg, s törpe maradtam volna, míg a világ világ, hacsak a hóhér véget nem vetett volna életemnek. Ezt most meghálálom neked. Elviszlek atyádhoz. Ő, ki olyan jártas minden varázslatban, majd könnyűszerrel visszavarázsol.

A liba örömkönnyeket ontott, s elfogadta Jakab ajánlatát, Jakab pedig szerencsésen kijutott a libával a palotából, s nekivágott a tengerpartnak, Mimi hazája felé...

Miért is mesélném tovább, hogy útjuknak szerencsésen végére értek, hogy Viharbakos a leányát visszavarázsolta, s Jakabot ajándékkal elhalmozva visszaengedte a szülővárosába, s hogy szülei a szép ifjúban boldogan ismertek rá elveszett fiukra, s az ajándékból, melyet Viharbakostól kapott, boltot vásárolt, s gazdag lett, és boldog?...

Még csak annyit akarok elmondani, hogy másnap a herceg palotájában nagy zendülés támadt. A herceg teljesíteni akarta esküjét, hogy a törpét – ha a gyökereket nem találta meg – lefejezteti. Orrost azonban hiába keresték. A fejedelem erre azt állította, hogy a herceg titokban futni hagyta, mert ragaszkodott legjobb szakácsához, és szószegéssel vádolta a herceget. Ebből aztán nagy háború kerekedett a két fejedelem között, mely is a történelemből „Fűszerszám-háború” néven ismert. Nem egy csatát vívtak, de a végén mégis békét kötöttek. E békét minálunk „Pástétom-béké”-nek hívják, mert a békeünnepségen a fejedelem szakácsa a Pástétomok Királynőjét tálalta fel, mely a hercegnek kitűnően ízlett.

Így vezetnek gyakran a legkisebb okok nagy következményekre.

Szaid kalandjai (Rónay György átdolgozása)

Abban az időben, amikor Harun ar-Rasíd uralkodott Bagdadban, élt Balsorában egy Benezár nevű ember. Épp annyi vagyona volt, hogy kényelmesen, gond nélkül megélhetett belőle, nem kellett se iparra, se kereskedésre adnia a fejét, így volt ez akkor is, amikor fia született.

– Ugyan miért kezdenék öregségemre üzérkedni? – mondta szomszédainak. – Azért, hogy ha jól megy, ezer arannyal többet, ha viszont rosszul megy, ezerrel kevesebbet hagyjak Szaidra, a fiamra? A közmondás azt tartja: ahol ketten jóllaknak, a harmadik sem marad éhen. Ha egyébként derék ifjú válik belőle, semmiben sem fog hiányt látni.

Így szólt Benezár, és állta is a szavát.

Nem adta fiát sem kereskedésbe, sem műhelybe; hanem fáradhatatlanul olvasgatta vele a bölcs könyveket, és mert véleménye szerint a fiatalember legszebb ékessége a tisztességen és a tudományon kívül az erős kar és a bátor kedv, kora gyermekkorától fogva fegyverforgatásra is megtaníttatta a fiát.

Szaid hamarosan nemcsak a vele egykorúak, hanem a nála idősebbek közt is félelmetes vívónak számított; lovaglásban és úszásban meg éppen messze túlszárnyalt mindenkit.

Tizennyolc éves korában apja elküldte őt Mekkába, a próféta sírjához, hogy lerója azokat az áhítatos kötelességeit, amelyeket a szokás és a törvény megkívánt.

Mielőtt útnak indult, Benezár még egyszer maga elé hívatta. Megdicsérte addigi magaviseletét, ellátta jó tanáccsal és pénzzel, majd így szólt hozzá:

– Még valamit, Szaid fiam! Tudhatod jól, olyan ember vagyok, aki fölülemelkedett az előítéleteken. A tündérekről és varázslókról szóló meséket szívesen meghallgatom, mert közben kellemesen telik az idő, hinni azonban, mint annyi okatlan ember, egyáltalán nem hiszem, hogy ezeknek a szellemeknek vagy mit tudóin én, miknek hatásuk volna az ember életére és tetteire. Édesanyád azonban, aki

immár tizenkét esztendeje a sírban nyugszik, édesanyád, mondom, szentül hitt bennük, akárcsak a Korán szavában. Sőt egy bizalmas órájában, miután megesketett rá, hogy ezt a titkot a fián kívül senkinek a világon el nem árulom, megvallotta nekem, hogy születésétől fogva őt magát is fel-felkereste egy ilyen tündér. Én akkor kinevettem; most mégis be kell ismernem, hogy születésed körül történt egy és más dolog, amin jómagam is elcsodálkoztam.

Egész álló nap szakadt akkor az eső, mennydörgött s villámlott, az ég pedig olyan sötét volt, hogy olvasni se lehetett lámpavilág nélkül. Délután négyre járt, amikor jelentették, hogy fiacskám született. Azonnal átsiettem anyád lakosztályába, hogy megtekintsem és megáldjam elsőszülöttemet. Valahány szolgálója volt, mind ott szorongott az ajtaja előtt. Kérdésekre elmondták, hogy senkinek sem szabad a szobába lépnie; Zemira, édesanyád mindnyájukat kiküldte, mert egyedül akart maradni. Kopogtattam, de hiába: az ajtó nem nyílt meg előttem.

Ahogy ott álldogáltam kelletlenül a szolgálók közt a küszöbön, egyszer csak kiderült az ég. Olyan ragyogó fényes lett, amilyennek még sohasem láttam. De a legcsodálatosabb az volt, hogy csupán Balsora fölött kéklett ilyen tisztán; távolabb körös-körül fekete felhők hömpölyögtek, és kárpitjuk villámok hasogatták. Miközben kíváncsian szemléltem a rendkívüli látványt, fölpattant anyád szobájának ajtaja.

Kiparancsoltam a szolgálókat, s egyedül léptem be hozzá, négy szemközt akartam megkérdezni tőle, miért zárkózott be. Olyan erős rózsa-, szegfű- és jácintillat csapott meg, hogy belebódultam. Édesanyád odahozatott téged hozzám, és rámutatott egy ezüstsípocskára, amely finom aranyláncon függött a nyakadban.

– Az a jóságos hölgy járt nálam, akiről egyszer már meséltem neked – mondta. – Ő adta a kicsinek ezt az ajándékot.

– Szóval a boszorkány! – feleltem nevetve és hitetlenül. – Ő kergette szét a felhőket, és ő árasztotta ezt a szegfű- és rózsaillatot is, igaz? Mindenesetre okosabbat is ajándékozhatott volna, mint egy ilyen kis sípot! Egy zacskó aranyat, egy pompás paripát vagy valami hasonlót.

Anyád kérve kért, hagyjak föl a tréfálkozással, mert a tündérek könnyen megharagszanak, és egykettőre átokká változtatják

áldásukat. Megtettem a kedvét, és hallgattam, mert beteg volt; nem beszéltünk többet a rendkívüli eseményekről. Hat esztendő múlva aztán édesanyád, pedig oly fiatal volt szegény, érezte, hogy elérkezett a halála órája. Átnyújtotta nekem a sípocskát azzal, hogy csak akkor adjam oda neked, ha huszadik évedet betöltöd; előbb – mondta – ne engedjelek el magam mellől. Még abban az órában meghalt.

Benezár egy szekrénykéhez lépett, keresgélt benne, hosszú aranyláncon függő ezüstsípot vett elő belőle.

– Itt az ajándék – folytatta. – Még csak tizennyolc éves vagy ugyan, de máris átadom, nem várom meg vele huszadik évedet, mert nagy útra mégy, s lehet, hogy mire hazajössz, én már megtértem őseimhez. Igazán nem látom be, miért kellene még két esztendőt itthon időznöd, ahogy aggódó édesanyád kívánta. Derék, okos ifjú vagy, tudsz úgy bánni a karddal, mint akármelyik huszonnégy esztendőös legény; ma is éppolyan jogosan nyilváníthatlak nagykorúnak, mint két év múlva. Most pedig menj békével, és ne feledkezzél el atyádról sem jó szerencsédben, sem, amitől óvjon az ég, balsorsodban.

Így bocsátotta útjára fiát a balsorai Benezár.

Szaid meghatottan vett búcsút tőle. A láncot nyakába akasztotta, a sípocskát övébe dugta, lóra ült, és a mekkai karaván gyülekezőhelyére ügetett.

Rövidesen együtt is voltak: nyolcvan teve és sok száz lovas. A karaván útnak indult, és Szaid kilovagolt Balsora kapuján. Nem sejtette, hogy hosszú-hosszú ideig nem fogja viszontlátni szülővárosát.

Eleinte minden figyelmét lekötötte az utazás élménye és az elébe táruló rengeteg, sosem látott újdonság. Hanem ahogy mind közelebb s közelebb értek a sivataghoz, és a vidék egyre sivárabb és kietlenebb lett, ő is egyre inkább gondolataiba merült; eltűnődött egyen-máson s egyebek közt azokon a szavakon is, amelyekkel apja, Benezár útjára engedte.

Elővette a sípocskát, jobbra-balra forgatta, s végül is szájába vette, hogy kipróbálja, vajon szép, tiszta hangot ad-e. De a síp meg se szólalt. Teli tüdőből belefúj, de hiába, egyetlen szisszenést sem

bírt kicsalni belőle. Erre bosszúsan a nyakába akasztotta a haszontalan ajándékot.

Gondolatai azonban hamarosan ismét csak édesanyja titokzatos szavai körül jártak. Hallott már nemegyszer tündérekéről, de arról sosem, hogy ez vagy az a balsorai szomszédjuk kapcsolatban állt volna valamiféle természetfölötti szellemmel. A mendemondák szerint az ilyesmi mindig réges-régi időkben, messzi földön történt. Azt gondolta hát, manapság már nincsenek tündérek, vagy pedig fölhagytak vele, hogy meglátogassák az embereket, és beleavatkozzanak a sorsukba.

De hiába vélekedett így, mégis minduntalan elfogta a kísértés, hogy abban, ami édesanyjával történt, valami titokzatost és rendkívülit lásson. Úgy elmerült töprengéseiben, hogy egy álló napon át szinte alvajáróként ült lóva hátán; nem vett részt a többiek társalgásában, és nem ügyelt se nótázásukra, se tréfálkozásukra.

Szaid ritka szép ifjú volt. Szeme merészen csillogott, szája körül szívélyes vonás játszott, lényéből fiatalsága ellenére is bizonyos méltóság sugárzott, ami éppen nem mindennapi dolog ebben a korban; olyan könnyedén, olyan biztosan, olyan harcra készen ülte meg a lovát, hogy nem egy útitársának megakadt rajta a szeme.

Megtetszett a mellette ügető idős férfinak is. Vajon ebben a szép külsőben hozzá illő szép lélek is lakik? – tűnődött az öreg, és néhány kérdést intézett hozzá, hogy próbára tegye. Szaid tisztelte a kort, s most is szerényen, de okosan és körültekintően felelt, úgyhogy útitársa igaz örömét lelte benne. De mert az ifjút egész nap egyetlen dolog foglalkoztatta, a szó hamarosan a tündérek rejtelmes birodalmára fordult, és Szaid végül is kertelés nélkül megkérdezte az öregtől, hisz-e abban, hogy egyáltalán léteznek tündérek, jó és gonosz szellemek, akik az embereket támogatják és üldözik.

Az öreg végigsimogatta szakállát, fejét ingatta, majd így szólt:

– Tagadni éppenséggel nem lehet, hogy ilyesmik megesnek, bár én magam mindmáig se törpe manót, se óriást, se varázslót, se tündért nem láttam.

Azzal nekifohászkozott, és annyi csodálatos történetet mesélt az ifjúnak, hogy annak csak úgy zúgott a feje tőlük. A végén szentül hitte, hogy mindaz, ami születése körül történt: a hirtelen időváltás, a rózsa- és jácintillat megannyi kedvező előjel, ő maga

pedig egy hatalmas, jóságos tündér különleges pártfogoltja. A sípot is csak azért kapta, hogy ha bajba jut, segítségül hívhassa vele a tündért. Egész éjjel kastélyokról, táltos paripákról, szellemekről álmodott; álmában igazi tündérországra élt.

De már másnap meg kellett tapasztalnia, mily csalókák ezek az álomképek. A karaván kényelmes ütemben haladt, Szaid továbbra is öreg barátja mellett lovagolt, s már túl voltak az aznapi út javán, amikor sötét árnyakat pillantottak meg a sivatag távolában. Egyesek homokbuckáknak vélték, mások felhőknek, ismét mások karavánnak; az öreg azonban, aki már nem egy ilyen utat megtett, fennszóval figyelmeztette őket, vigyázzanak, mert amit a messzeségben látnak, nem egyéb, mint ellenük vonuló arab rablóhorda.

A férfiak kardot rántottak, közrevették a nőket és az árut, s fölkészültek a támadásra. A síkon lassan hömpölygőit feléjük a fekete tömeg; olyan volt így messziről, mint egy költözésre készülő óriási gólyasereg. Aztán egyre sebesebben közeledtek; az egyik pillanatban még éppen csak meg tudták különböztetni a harcost a lándzsájától, s a következőben viharsebesen máris elébük rúgtattak, és rázúdultak a karavánra.

A férfiak bátran védekeztek, de a rablók legalább négyszáz főnyi túlerőben voltak, mindenfelől körülrajzolták őket, aztán lándzsát szegezve rohantak nekik. Szaid az első sorokban küzdött, s most, ebben a szörnyűséges pillanatban eszébe jutott a sípja. Gyorsan előhúzta, szájába vette, beléfújta – aztán fájó szívvel tette a helyére, mert a síp meg sem szólalt. A keserves csalódás úgy felbőszítette, hogy egyenest azt az arabot vette célba, aki pompás ruhájával messze kivált a többiek közül. Szíven találta, és az arab lefordult a lováról.

– Ó, Allah! Mit tettél, fiam! – kiáltott föl mellette az öreg. – Most aztán végünk van!

Valóban: amint az arabok látták, hogy a díszes ruhájú férfi elesett, irtózatos üvöltésbe kezdtek, s olyan dühvel támadtak, hogy hamarosan szétszórták a karaván még épségben maradt vitézeit. Szaidot egyszerre öten-hatan is körülfogták. Olyan ügyesen bánt lándzsájával, hogy nem merték megközelíteni. Erre az egyik hátrább húzódott, följajzotta íját, célzott, s már-már elröpítette nyilát, amikor

egyik társa intett neki, hogy bocsássa le fegyverét. Szaid éppen új küzdelembe akart kezdeni, de mielőtt erre sor került volna, egy arab lasszót vetett rá, s ő akárhogy igyekezett, hogy a kötelet eltépje, minden erőfeszítése hiábavaló volt, a hurkot egyre szorosabbra és szorosabbra húzták – Szaid foglyul esett.

A karavánt részben elpusztították, részben elfogták. Az arabok nem egy törzsbe tartoztak; szétosztották egymás közt a foglyokat és a zsákmányt, aztán elvonultak: egyik csoportjuk délnek, a másik keletnek.

Szaid mellett négy fegyveres lovagolt. Dühös pillantásokkal méregették, és átkokat szórtak felé. Ebből sejtette, hogy akit megölt, előkelő ember volt, ki tudja, talán herceg vagy fejedelem. Tudta, hogy rabszolgasors vár rá, s ezt még a halálnál is kegyetlenebbnek tartotta. Azt kívánta hát, bár vonta volna magára az egész horda haragját; akkor talán – gondolta – kivégzik majd a táborukban.

A fegyveresek minden mozdulatára ügyeltek, és valahányszor félrenézett, mindig megfenyegették dárdájukkal. Egyszer azonban, mikor az egyiknek a lova megbotlott, mégiscsak sikerült gyorsan hátratekintenie. Nagy örömmel fedezte föl a foglyok közt öreg útitársát, pedig már azt hitte róla, holtan maradt a csatamezőn.

Végre fák és sátrak tűntek föl a messzeségben. Ahogy közelebb értek, egész rajnyi asszony és gyerek tódult feléjük. Alig váltottak egy-két szót a rablókkal, rettenetes üvöltésben törtek ki; Szaidra meredtek, és karjukat a magasba emelve átkozódtak.

– Ez az! – ordították. – Ez ölte meg a nagy Almanzort, a világ legbátrabb hősét. Ezért halállal kell lakolnia! A pusztai sakáloknak vetjük zsákmányul a testét!

Botokkal, göröngyökkel, mindazzal, ami éppen a kezük ügyébe akadt, olyan ádázul törtek Szaid felé, hogy a rablóknak közbe kellett lépniük.

– Félre innét, tisztátalan népség! Takarodjatok, asszonyok! – kiáltozták, és lándzsájukkal hátraszorították a tömeget. – Az ő kezétől esett el a nagy Almanzor, s ezért neki is halált kell szenvednie, de nem asszonyoktól, hanem a hős harcosok kardjától!

Megállapodtak a sátrak közt egy térségen. A foglyokat párosával összekötötték, a zsákmányt a sátrakba hurcolták, Szaidot azonban egymagában béklyózták meg, s egy terebélyes sátorba vitték.

Pompás öltözetű öreg férfi ült benne; büszke, komoly arcáról nyomban látszott, hogy ő ennek a hordának a parancsnoka. Az örök, akik Szaidot vezették, szomorúan, leszegett fejjel járultak eléje.

– A nők jajongásából sejtem, mi történt – szólt a fejedelmi férfiú, és végigtekintett a rablókon. – Szomorú arcotok megerősíti sejtésemet: Almanzor elesett.

– Almanzor elesett – felelték a rablók. – De itt a gyilkosa: színed elé hoztuk, hogy ítélkezzél fölötte, ó, Szelim, a sivatagok királya. Minő halállal haljon meg? Mit parancsolsz: nyilazzuk agyon? Lándzsák sorfala közt hajszoljuk halálra? Akasszuk föl? Vagy lovakkal szaggattassuk szét?

– Ki vagy te? – kérdezte Szelim, és komoran mérte végig a foglyot, aki halálra szántan, de bátran állt előtte.

Szaid őszintén és kurtán felelt a kérdésre.

– Orvul végeztél a fiammal? Hátulról nyilaztad le, vagy döfted bele lándzsádat?

– Nem, uram! – válaszolta Szaid. – Megtámadták a karavánunkat, s én nyílt harcban, messziről ejtettem el, mert már nyolc társammal végzett a szemem láttára.

– Igazat beszél? – fordult Szelim az örökhöz.

– Igen, uram: nyílt harcban ölte meg Almanzort – felelte az egyik.

– Akkor sem többet, sem kevesebbet nem tett, mint amit mi magunk is tettünk volna a helyében – mondta Szelim. – Szembeszállt ellenségével, aki szabadságára és életére tört, és legyőzte. Oldjátok föl gyorsan kötelékeit!

A rablók ámulva pillantottak rá, és csak vonakodva engedelmeskedtek.

– Fiadnak, a hős Almanzornak gyilkosa ne lakoljon halállal? – kérdezte az egyik, és vad indulattal pillantott Szaidra. – Bár mi magunk végeztünk volna vele!

– Nem fog halállal lakolni! – kiáltotta Szelim. – Ellenkezőleg, sátramba veszem, mint jogos részem a zsákmányból, és szolgáltnak fogadom.

Szaid nem talált szavakat rá, hogyan mondjon köszönetét az öreg fejedelemnek. A rablók viszont elégedetlen morgással távoztak el a sátorból. Amint az asszonyok és a gyerekek, akik a közelben összegyülekezve Szaid kivégzésére várahoztak, megtudták tőlük,

mit határozott Szelim, éktelen lármát csaptak, s azt üvöltözték: majd ők bosszút állnak Almanzor gyilkosán, ha a tulajdon apja nem tesz eleget a vérbosszú kötelezettségének.

A többi foglyot szétosztották a hordában. Egyeseket elengedtek, hogy a gazdag rabokért váltságdíjat hozzanak, másokat pásztornak osztottak a nyájuk mellé; s voltak, akiknek azelőtt tíz rabszolga leste a parancsát, és most a legalantasabb szolgálásokat kellett végezniük a táborban.

Nem így Szaidnak. Hősies, elszánt viselkedése miatt történt, vagy valamilyen jóságos tündér titokzatos varázsa folytán, hogy az öreg Szelim kegyeibe fogadta? Ki tudná megmondani? Annyi bizonyos, hogy úgy élt a fejedelem sátrában, mintha nem is annyira szolgája, mint inkább a fia volna. Emiatt aztán a többi szolga ellenséges szemmel nézte. Mindenfelé gyűlölködő pillantásokkal találkozott, s ha végigment a táboron, szitkok és átkok röpködtek felé: sőt nemegyszer egy-egy nyíl is elsuhant a melle előtt. Ezeket nyilván neki szánták, s hogy nem találták el, azt Szaid egyedül a nyakán függő sípocskával oltalmazó erejének tulajdonította.

Időnként elpanaszolta Szelimnek, hogy az életére törnek; de hiába próbálta kinyomoztatni az orgyilkosokat; úgy látszott, az egész horda szövetséget kötött a kegyelt idegen ellen.

Akkor Szelim egy szép napon így szólt hozzá:

– Azt reméltem, fiam leszel majd a fiam helyett, aki a kezéd által esett el. Nem rajtam múlik, és nem is rajtad, hogy szándékom nem válhat valóra. Mindannyian acsarkodnak rád, és most már én sem tudlak megvédelmezni többé. Mit használ neked és nekem, ha már egyszer alattomban megöltek, hogy megbüntetem a gyilkosokat? Ezért, ha embereim hazatérnek a portyázásból, azt fogom mondani nekik, atyád váltságdíjat küldött érted, és néhány hűséges emberemmel elkísértetlek a sivatag széléig.

– De kiben bízhatok rajtad kívül? – kérdezte Szaid megdöbbenve.
– Nem fognak útközben megölni?

– Ne félj – felelte Szelim nyugodtan. – Esküt kell tenniük előttem, és ezt eddig még soha senki nem szegte meg.

Néhány napra rá hazatértek a harcosok a táborba, és Szelim eleget tett ígéretének. Fegyvert, ruhát, lovat ajándékozott az ifjúnak, egybehívta vitézeit, ötöt kiválasztott közülük Szaid kíséreié, és

rettenetes esküvel megeskette őket, hogy vigyáznak az életére, azzal könnyezve útjára bocsátotta. Hallgatagon ügetett Szaiddal az öt vitéz a sivatagon át. Az ifjú látta rajtuk, milyen kelletlenül teljesítik föladatukat, s nem kis aggodalommal töltötte el, hogy kettő közülük részt vett abban a csatában, amelyben Almanzort megölte.

Jó nyolc órát lovagoltak már, amikor Szaid arra lett figyelmes, hogy sugdolózni kezdenek egymás közt. Arcuk is mintha most még sötétebb lett volna, mint az előbb. Feszülten figyelt: azon a nyelven beszéltek, amelyet csak ez a horda ismert, és amelyet csak akkor használtak, ha valamilyen veszélyes vagy titkos vállalkozást vitatnak meg. Szelim ezekre a rejtelmes szavakra is megtanította; de amit hallott, az bizony egy csepp sem volt örömdetes számára.

– Megérkeztünk – mondta az egyik. – Ezen a helyen támadtuk meg a karavánt; itt esett el a legbátrabb férfi egy gyerek kezétől.

– Lova lába nyomát elfújta a szél – mondta a másik –, de én nem felejtettem el.

– S aki halálát okozta, szégyenszemre még mindig szabadon él. Ki hallott már olyat, hogy egy apa ne bosszulja meg a fiát? Szelim már vén és gyermekes...

– De ha az atya elmulasztja – szólalt meg a negyedik –, a barátokra hárul a bosszúállás kötelessége. Itt, ezen a helyen kell lenyakazni! Ősidőktől fogva ez a jog és a szokás.

– Csakhogy megesküdtünk az öregnek – kiáltott az ötödik. – Nem ölhetjük meg, nem törhetjük meg esküvésünket!

– Igaz, igaz – bólogattak. – Esküt tettünk, és a gyilkos ép bőrrel szabadul ellenségei kezéből!

– Várjatok csak! – szólt ötük közül a legzordonabb. – Okos fickó a vén Szelim, de mégsem olyan okos, mint gondolják. Mire esküdtünk? Arra, hogy ezt a kölyköt ide vagy oda visszük? Nem. Szelim azt fogadtatta meg velünk, hogy nem ártunk az életének, és mi nem is vesszük el az életét. De a tűző nap meg a sakálok foga majd bosszút áll helyettünk! Megkötözzük és itt hagyjuk...

Szaid már percek óta mindenre elszánta magát. A rabló még be sem fejezte: félrerúgtatott, megsarkantyúzta lovát, és szélesebben nekivágatott a pusztaságnak. Az öt rabló egy pillanatig csodálkozva bámult utána; hanem aztán észbe kaptak, s mert nagy gyakorlatuk volt az ilyesfajta üldözésben, utána eredtek. Kettő jobbról, kettő

balról kerítette; csakhamar a nyomában is voltak, hiszen sokkal jobban értettek nála a sivatagi lovagláshoz. Akár jobbra fordult, akár balra tért, mindenütt két-két ellenséggel találta szemközt magát; az ötödik meg a háta mögött lihegett.

Fegyverhez nem nyúltak, mert esküjük tiltotta, hogy megöljék. Most is lasszót vetettek rá, lerántották a lováról, kezét-lábát összekötözték, úgy fektették a forró sivatagi homokba.

Szaid irgalomért könyörgött, hangos szóval nagy váltságdíjat ígért nekik, de hiába: kinevették, lovukra pattantak és el vágattak. Egy ideig még figyelte paripáik távolodó dobogását, aztán megadta magát sorsának. Apjára gondolt, arra, hogy megkeseríti majd késő öregségét, ha fia nem tér haza többé. Aztán a tulajdon nyomorúsága jutott eszébe: az, hogy ilyen fiatalon meg kell halnia – mert egyetlen pillanatig sem kételkedett benne, hogy vagy szomjan vész a forró homokon, vagy sakálok fogják széjjeltépni.

A nap mind magasabbra hágott, s mint a tűz, úgy égette a homlokát.

Nagy keservesen végre sikerült megfordulnia, de ettől sem könnyebbült meg. Vergődése közben a nyakában függő sípocska kicsúszott a ruhájából. Addig gyötrődött, míg el nem érte a szájával. Ajkai közé vette és belefújta, de ebben a végveszedelemben sem tudott belőle hangot kicsalni. Feje kétségbeesetten lehanyatlott, s a tűző napon eszméletét veszve, mély ájulatba esett.

Hosszú órák múltán föleszmélt, valami susogást hallott a közelben, s ugyanakkor érezte, hogy vállon ragadják. Iszonyodva hördült föl rémületében, mert azt hitte, sakál esett neki. Most a lábát is átfogták; de ezúttal már bizonyos volt benne, hogy nem ragadozó foga kapta el a bokáját, hanem emberi kéz nyúlt hozzá. Valaki szorgoskodott körülötte, s közben másokkal beszélt; ketten vagy hárman lehettek.

– Él – suttogták –, de ellenségnek hisz minket...

Szaid végre fölnyitotta a szemét. Kövér kis ember hajolt fölé, apró szeme volt, és nagy szakálla. Biztatva szólongatta, föltámogatta, étellel, itallal kínálta, s míg az ifjú lassacskán erőre kapott, elmondta neki, hogy Kalum-Beknek hívják, bagdadi kereskedő, finom selymeket és női fátylakat árul. Most is ilyen járatban utazott, s hazatérőben lelte itt nyomorúságosan, félholtan a homokban.

Felfigyelt pompás ruhájára, a törében csillogó drágakövekre, igen megsajnálta a vergődő fiatalembert, s minden tőle telhetőt megtett, hogy magához térítse. Nagyon örül, mondta, hogy ez végül sikerült is neki.

Az ifjú nem győzött hálálkodni életéért, hiszen tudta, hogy ha ez az ember nem talál rá, nyomorúságos halállal pusztul el. Lova nem volt, gyalogosan, egymagában pedig igazán nem vághatott neki a pusztaságnak, így hát köszönettel elfogadta Kalum-Bek ajánlatát, és föltelepedett egyik jól megrakott tevéjére. Elhatározta, hogy velük megy Bagdadba; ott talán csatlakozhat valamilyen Balsorába készülő társasághoz.

Útközben a kereskedő sok mindent mesélt neki az igazhitűek kiváló uralkodójáról, Harun ar-Rasídról. Elmondta, milyen eszes, mennyire szereti az igazságot, milyen bölcsen és egyszerűen tudja eldönteni a legbonyolultabb porokét is.

– Csodálatos ember a mi urunk, az igazhitűek fejedelme – folytatta. – Ha azt hiszed, ő is éppen annyit alszik, mint más közönséges halandó, nagyot tévedsz! Hajnaltájt szunnyad el egy kicsit, két-három órát, ennyi az egész. Én csak tudom, hiszen Messzur, a sógorom első kamarása neki. Igaz ugyan, hogy ami gazdája titkait illeti, hallgat, mint a sír, de a rokonság kedvéért, ha látja, hogy majd kifúrja a kíváncsiság az ember oldalát, mégis el-elejt egy-két szót.

Szóval hát a kalifa, ahelyett hogy békességben aludnék, mint akárki más, éjszakánként Bagdad utcáit járja, és ritkán múlik el hét, hogy valami kalandja ne támadna. Mert az is tudni való, hogy nem kísérettel, nem lóháton, nem fáklyásokkal parádézva rója az utcákat, ahogyan bízvást tehetné, ha kedve tartaná, hanem hol kereskedőnek, hol hajósnek, hol katonának, hol muftinak öltözik, így jár-kelel a városban, és így ellenőrzi, minden rendben van-e.

Innét van aztán, hogy éjnek idején a világ egyetlen városában sem bánnak olyan udvariasan egy-egy útjukba botló bolonddal az emberek, mint éppen Bagdadban, hiszen lehet, hogy csak egy koszos sivatagi arab, de az is lehet, hogy maga a kalifa; és Bagdadban elég fa nő, hogy a városnak és környékének valamennyi lakóját istenesen megbotozzák.

Így beszélt a kereskedő, és Szaid, bárhoggy gyötörte is a honvágy, bármennyire kívánczozott is öreg édesapja után, mégiscsak örült neki, hogy megláthatja Bagdadot és a híres-nevezetes Harun ar-Rasídot.

Tíz nap múlva meg is érkeztek, és Szaid nem győzött ámulni-bámulni a fölséges városon, mely éppen abban az időben állt ragyogása delelőjén. A kereskedő meghívta őt házába, és Szaid örömet elfogadta vendéglátását, mert csak most eszmélt rá, hogy itt a levegőn, a Tigris vizén s azon az éjjeli szálláson kívül, melyet valamelyik mecset lépcsőin talált magának, aligha kap bármit is ingyen.

Megérkezése másnapján szépen fölöltözködött. Éppen megállapította magában, hogy pompás lovagi ruházatában bizvást mutatkozhat Bagdad utcáin, sőt még talán meg is akad rajta az emberek szeme, amikor váratlanul benyitott hozzá a kereskedő. Hamiskás mosollyal mérte végig a nyalka ifjút, szakállát simogatta, s így szólt:

– Mindez nagyon szép, fiatal barátom! De most aztán mi a szándékoz? Mondhatom, nagy álmodozó vagy, és nem sokat törődsz a holnappal! Vagy talán annyi pénzed van, hogy a ruhához illő életmódot folytass?

– Kedves Kalum-Bek uram – mondta az ifjú zavartan és pirulva –, pénzem most természetesen nincs, de talán leszel kedves kölcsönözni annyit, amennyin hazamehetek; atyám biztosan az utolsó fillérig mind tisztességgel megfizeti majd.

– Hogy mondod, fiú? – kiáltott fel a kereskedő hahotázva. – Úgy látom, meghibbantott egy kicsit a sivatagi nap! Mit gondolsz, elhiszem a mesét, amellyel a pusztában traktáltál? Hogy apád gazdag ember Balsorában, és te vagy az egyetlen fia? Meg hogy az arabok rabul ejtettek, és a horda táborában éltél? Ugyan! Már akkor bosszankodtam rajta, milyen szemtelenül és szégyentelenül hazudozol. Tudom jól, hogy Balsorában csupa módos kereskedő él, s volt is már dolgom mindegyikkel; Benezárról is hallanom kellett volna, ha csak valamennyire is jómódú. Tehát vagy elejétől végig szemenszedett hazugság, hogy balsorai vagy, vagy pedig szegény ördög az apád, s én bizony egy lyukas fagarast nem adok a világgá szalajtott fiának!

Nevetett egyet, s folytatta:

– Hát még az a sivatagi támadás! Ki hallott olyat, amióta a nagy Harun ar-Rasíd biztosította a pusztán a kereskedelmi utakat, hogy rablók idáig merészkedtek volna?! Karavánokat megtámadni, embereket elhurcolni! Különben is, már réges-régen híre kelt volna a dolognak. Utamon is meg itt Bagdadban is számtalan vidék számtalan emberével összeakadtam, de ilyesmiről egy árva szót sem ejtettek. Ez a második füllentésed, orcátlan fiatalember!

Szaid haragtól sápadtan próbálta félbeszakítani a mérges kis embert, de az túlkiabálta.

– A harmadik hazugság – harsogta hadonászva – Szelim tábora! Szelim nevét mindenki ismeri, aki valaha is arabot látott, de úgy ismeri, mint a legfélelmetesebb és legkegyetlenebb rablót; te meg azt meséled, hogy megölted a fiát, és nem aprítottak ott helyben darabokra! Sőt odáig még pimaszságodban, hogy azt állítod, még Szelim vett védelmébe hordájával szemben, sátrába fogadott, és váltságdíj nélkül szabadon engedett ahelyett, hogy fölhúzott volna az első fára – ő, aki már nem egy békés utazót fölkötött pusztán csak azért, hogy lássa, milyen képet vág egy akasztott ember! Ó, te hitvány hazudozó!

– Akkor sem mondhatok egyebet! – kiáltotta az ifjú. – És esküszöm a lelkem üdvösségére meg a próféta szakállára, hogy színigaz, amit mondok!

– Mit? A lelked üdvére esküszöl? – ordította a kereskedő. – Arra a fekete, hazug lelkedre? Ki hiszi azt el? És a próféta szakállára te, akinek még csak szakállad sincs? Ki ad hitelt annak?

– Tanúim természetesen nincsenek – mondta Szaid. – De nem ott találtál-e nyomorúságosan megkötözve a homokban?

– Az nem bizonyít semmit – felelte a kereskedő. – Ruházatod arra vall, hogy magad is rabló vagy; talán egy nálad erősebbre akadtál, s az legyőzött, és gúzsba kötött.

– Szeretném én azt az embert vagy akár azt a két embert látni, aki engem legyőz, és gúzsba köt, hacsak hátulról hurkot nem vetnek rám! – felelte Szaid. – Neked természetesen fogalmad sincs róla itt a bazárban, mire képes valaki, aki ért a fegyver forgatáshoz. De megmentetted az életemet, és ezt köszönöm neked. Hanem most aztán mit akarsz kezdeni velem? Ha nem támogatsz, koldulásra

kellene adnom a fejemet, márpedig arra nem vagyok képes, hogy magadfajta embernek könyörögjek. A kalifához fogok fordulni.

– Úgy? – mondta a kereskedő gúnyos nevetéssel. – Egyenesen a mi kegyelmes urunkhoz akarsz fordulni, senki máshoz? Ez aztán az előkelő koldulás! Ejnye, ejnye... Gondold meg, kényes uracskám, hogy a kalifához az út az én Messzur sógorom előtt visz el, s egyetlen szavamba kerül, hogy fölhívjam rá a főkamrás figyelmét, milyen kitűnően értesz a föllentéshez!... De megesik a szívem a fiatalságodon, Szaid. Még megjavulhatsz, még lehet belőled valami. Fölveszlek a bazáromba egyévi szolgálatra. Ha letelt az egy esztendő, és nem akarsz továbbra is nálam maradni, kifizetem a béredet, s menj, ahová akarsz, Balsorába vagy Medinába, Sztambulba vagy Aleppóba, tőlem akár a hitetlenekhez is. Délig gondolkodási időt kapsz; ha beleegyezel a dologba, jól van, ha nem, akkor fölszámítom neked olcsó áron, amit az úton rád költöttem, meg a helyet a tevéen, ellenértékül megkapom a ruhádat meg amid van; azzal rendben vagyunk, s kiteszem a szűrödet – mehetsz a kalifához vagy a muftihoz, a mecset elé vagy a bazár sikátoraiba koldulni.

Azzal a dühös kis emberke otthagya a boldogtalan ifjút. Szaid megvetéssel nézett utána. Fölháborította a kereskedő gonoszsága. Fölszedte a sivatagban, idecsalta a házába csak azért, hogy a hatalmába kerítse! Körülnézett, nem szökhetne-e meg, de az ablakon rács sötétlett, és az ajtó zárva volt. Sokáig tusakodott magában, s végül úgy döntött, hogy egyelőre elfogadja a kereskedő ajánlatát, és beáll szolgának a boltjába. Belátta, hogy okosabbat nemigen tehet, hiszen ha megszöknék is, hogyan juthatna pénz nélkül Balsorába? Azt azonban föltette magában, hogy mihelyt alkalom kínálkozik rá, a kalifához fordul oltalomért.

Másnap Kalum-Bek bevezette üzletébe az új szolgát. Megmutogatta neki a sálakat és fátylakat s a többi árut, amivel kereskedett, és megmagyarázta neki, mi lesz a dolga. Ki kellett állnia az üzlet ajtajába, immár nem díszes lovagi ruhájában, hanem kereskedősegédnek öltözve, egyik kezében egy szép sállal, másikban egy pompás fátyollal; föl kell hívnia a járókelők figyelmét árujára, megmondani, mi mennyibe kerül, és felszólítani a hölgyeket és urakat, nézzenek be a boltba, és vásároljanak náluk.

Csak most eszmélt rá Szaid, miért ragaszkodott hozzá, és miért éppen ezt a munkát bízta rá a kereskedő. Kalum-Bek csúnya kis öregember volt. Ha ő maga állt ki boltja elé, és ha ő maga kínálta a holmiját, egyik-másik szomszédja vagy valamelyik járókelő mindig talált rá valami gúnyos szót, az asszonyok madárijesztőnek csúfolták, és a gyerekek nem győztek tréfálkozni rajta. A szép, karcsú ifjút viszont mindenki jószemmel nézte, ahogy kecsesen mutogatta sáljait és fátylait, és kedves illendőséggel hívogatta a vevőket.

Kalum-Bek forgalma tekintélyesen megnövekedett, mióta Szaid állt az üzlet ajtajában. Kezdett hát nyájasabban bánni az ifjúval; jobb ételekkel táplálta, és ügyelt rá, hogy ruházata mindig szép és csinos legyen.

Szaidot nem nagyon hatotta meg, hogy gazdája kissé megenyhült iránta, s egész álló nap azon töprengett, egész álló éjjel arról álmodott, milyen úton-módon juthatna haza szülővárosába.

Egy napon a szokottnál is nagyobb forgalmuk volt, s a kifutófiúk, akik a vásárolt árut a vevők házához szállították, mind úton jártak, mikor egy hölgy lépett az üzletbe, és vásárolt egyet-mást. Hamarosan kiválogatta, ami kellett neki, s egy szolgát kért, aki megfelelő borralvaló fejében hazaviszi a holmiját.

– Félóra múlva mindent hazaszállítok – mondta Kalum-Bek –, csak addig kegyeskedjék türelemmel lenni, vagy ha sürgős, más hordárt fogadni.

– Miféle kereskedő az, akitől idegen hordárnak kell hazacipelnie az árut! – kiáltott föl a hölgy. – Mi lesz, ha egy ilyen szedett-vedett kölyök megszökik a solcadalomban a dolgaimmal! Akkor aztán kihez forduljak? Nem, a vásár jog szerint az árut a kereskedőnek kell hazaszállítania, és én ragaszkodom ehhez!

– De csak egy félórácskát kegyeskedjék várni, tisztelt asszonyom! – nyögte Kalum-Bek egyre aggodalmasabban. – Egyelőre minden hordárom úton van.

– Hitvány üzlet az, ahol nincs állandóan legalább egy fölös szolgál! – felelte mérgesen a hölgy. – De hát itt lebzsel az a mihaszna; gyere csak, fiam, fogd azt a csomagot, és hozd utánam!

– Megállj! Megállj! – rikoltotta Kalum-Bek. – Ez az én cégérem, kikiáltóm, mézesmadzagom! Ennek el sem szabad mozdulnia a

küszöbömről!

– Ej, mit! – mondta az idős hölgy, és minden további nélkül Szaid hóna alá dugta a csomagját. – Egy fabatkát sem ér az olyan kereskedés, ahol az áru nem magamagát dicséri, és ilyen szájtáti kamasz kell neki cégérül!

– Hát akkor iszkolj, hogy az ördög vigyen el! – dörmögte Kalumbek az ő kedves mézesmadzagjának. – De igyekezzél, hogy egykettőre itt légy! Ez a vén boszorkány még kikiabál az egész utcában, ha tovább ellenkezem vele...

A hölgy korát meghazudtoló fürgeséggel és könnyed léptekkel sietett át a piacon és végig az utcákon, Szaid pedig követte a csomaggal. Végre megállapodott egy pompás ház előtt, bekopogtatott, az ajtó fölnyílt, ő elindult fölfelé a márványlépcsőn, és intett Szaidnak, hogy menjen utána.

Tágas terembe értek; Szaid még soha életében nem látott ennél díszesebb, fölségesebb helyiséget.

A hölgy kimerülten egy párnára hanyatlott, letétette Szaiddal a csomagot, egy ezüstöt nyomott a kezébe, és elküldte.

Az ifjú már az ajtónál volt, mikor finom, tiszta hangot hallott:

– Szaid – kiáltotta a hang, s ő meglepődve, hogy a nevéen szólítják, megfordult. Alig hitt a szemének: a párnán már nem az iménti öreg nő ült, hanem egy gyönyörű szép hölgy, rabszolgáktól és szolgálóktól körülvéve.

Az ifjú ámulattól elkábulva keresztbe tette a mellén karját, és mély hódolattal meghajolt.

– Édes fiam, Szaid – mondta a hölgy –, végtelenül sajnálom, hogy olyan keserves körülmények között kerültél Bagdadba. De a végzet úgy rendelte, hogy ez legyen a földkerekségen az egyetlen hely, ahol sorsod megoldódhat, amennyiben húszéves korod előtt elhagynád az atyai házat. Megvan még a sípocskád?

– Meg, hogyne volna meg! – kiáltotta Szaid boldogan, és előhúzta aranyláncát. – Te vagy talán az a jóságos tündér, akitől születésemkor ezt az ajándékot kaptam?

– Édesanyád barátnője voltam – felelte a tündér –, és neked is barátod leszek, amíg jó vagy. Ó, ha apád nem olyan könnyelmű, és megfogadja a tanácsomat! Sok szenvedéstől megmenekültél volna!

– Így kellett történnie – felelte Szaid. – Hanem, kegyes tündérem, fogass be valami tisztességes északkeleti szelet a felhőhintódba, ültess be magad mellé, és vigyél pár szempillantás alatt Balsorába, atyám házába; azt a hátralevő hat hónapot a huszadik születésnapomig majd csak kivárom ott békességgel.

A tündér mosolygott.

– Érted a módját, hogyan kell velünk beszélni – felelte –, csakhogy lehetetlent kívánsz, szegény Szaid fiam. Most, hogy nem vagy, apád házában, semmi rendkívülit nem tehetek érted. Még csak annak a nyomorult Kalum-Beknek a hatalmából sem tudlak kiszabadítani: a kalmár egy roppant nagy erejű ellenségem oltalma alatt áll.

– Szóval nemcsak egy jóságos barátnőm van – kérdezte Szaid –, hanem egy ellenségem is? Nos, azt hiszem, már nemegyszer érezhettem a gondoskodásodat. Tanácsot sem adhatsz nekem? Ne menjek a kalifához, ne kérjem a segítségét? Ő bölcs ember, védelmébe fog venni Kalum-Bekkel szemben.

– Igazad van, Harun ar-Rasíd okos ember – felelte a tündér. – De sajnos ő is csak ember. Éppúgy megbízik főkamrásában, Messzurban, mint saját magában, és jól is teszi, mert kipróbálta, és Messzur mindig hűnek bizonyult. Csakhogy Messzur viszont Kalum-Bek barátodban bízik meg úgy, mint saját magában, és ezt rosszul teszi, mert Kalum komisz ember, ha rokona is Messzurnak. Amellett agyafúrt fickó, s alighogy megérkezett, csúnya kis históriát költött rólad a főkamrásnak, ez pedig továbbadta a kalifának, úgyhogy ha most eljutnál is Harun palotájába, aligha volna részed kedvező fogadtatásban, mert nem hinnének neked. De van más útja-módja is annak, hogy a közelébe kerülj, és a csillagokban meg van írva, hogy előbb-utóbb elnyered a kegyét.

– Ez bizony szomorú – felelte Szaid. – Így hát egy ideig még a nyomorult Kalum-Bek bolti szolgája leszek. Egy kegyet azonban mégis adhatnál, kedves tündér. Fegyverforgatásra neveltek, és legfőbb örömöm az olyan torna játék, ahol a vetélkedők lándzsával, íjjal és nehéz szablyával mérik össze erejüket. A város nemesifjai hetente rendeznek effajta tornajátékot. De csak az léphet sorompóba, akinek megfelelő pompás öltözéke van, és ráadásul szabad ember; magamfajta boltiszolgának nincs oda bejárása. Ha

azt megtehetnéd, hogy hetenként egyszer lovam, ruhám, fegyverem lehetne, arcomat pedig ne ismerhessék föl egykönnyen...

– Ez valóban nemesifjúhoz méltó kívánság! – felelte a tündér. – Anyád apja egész Szíria legvitézesebb férfiúja volt; úgy látszik, az ő vitézségét örökölted. Jól jegyezd meg ezt a házat: itt minden héten kapsz paripát, fegyvert, ruhát, és két megfelelően képzett apród is rendelkezésedre áll. Azonfelül varázsvizet is találsz; megmosod vele az arcodat, és akkor senki sem ismer rád. Most pedig, Szaid, menj békességgel! Légy türelmes, okos és erényes. Hat hónap múltán megszólal a sípod, és Zulima füle meg fogja hallani a hangját.

Az ifjú mély hálával és tisztelettel vett búcsút csodálatos oltalmazójától. Jól megjegyezte magának a házat meg az utcát, és visszament a bazárba.

Épp idejében érkezett ahhoz, hogy gazdáját kihúzza a csávából. A bolt körül nagy tömeg nyüzsgött, visítózó gyerekek táncolták körül és átkozták Kalum-Beket, az öregek meg nevettek rajta.

Ő maga üzlete előtt állt, egyik kezében egy sállal, másikban egy fátyollal, s tajtékozó dühével igyekezett leplezni zavarát. A különös jelenet egy Szaid távollétében történt furcsa esetből támadt.

Kalum maga állt ki szép inasa helyett az ajtóba kikiáltónak, de a rút kis vénségnél senki sem kívánt vásárolni. Később két férfi bukkant föl; ide-oda járkáltak a bazár utcáin, ajándékot akartak venni feleségüknek. Többször is elsétáltak már Kalum-Bek boltja előtt, s a kereskedő, mikor legközelebb meglátta őket, nem állhatta meg tovább, és odakiáltott nekik:

– Ide tessék, uraim, ide tessék! Mit méltóztatnak parancsolni? Szép fátylat, kitűnő holmit?

– Ej, jó öreg – felelte az egyik –, lehet, hogy jó az árud, de ha nem tudnád, a nők elterjesztették a városban, hogy csak a bazár legszebb boltosinasától, Szaidtól érdemes vásárolni. Jó félórája itt bolyongunk már, de sehol sem leljük a fiút. Ha megmondod, merre találjuk, megígérjük, hogy legközelebb a te boltodba is betérünk.

– Áldassék Allah szent neve! – rikkantott föl örvendezve Kalum-Bek. – A próféta éppen a megfelelő helyre vezette uraságotokat. A szép boltosinastól óhajtanak vásárolni? Méltóztassanak belépni, ez az ő üzlete.

Az egyik férfi jót nevetett Kalum-Beken, hogy ez a csúnya kis öregember azt állítja, ő a szép boltosfiú; a másik azonban azt hitte, tréfát akarnak űzni belőle, s ő sem maradt adós: alaposan lehordta a kereskedőt. Kalum-Beket előntötte a méreg; tanúul szólította szomszédait, hogy igenis az ő boltja a szép szolga üzlete. Hanem a szomszédoknak nagyon a begyükben volt, amióta olyan tekintélyesen föllendült a forgalma; irigységükben hallani sem akartak semmiféle tanúságtételről. Erre a két férfi nekilátott, hogy elpáholja – ahogy mondta – a vén hazugot. Kalum inkább ordítással és szitkozódással védekezett, mint az öklével, s így aztán egész tömeg tódult oda a lármára. A fél város epés, hitvány fickónak ismerte, s mindenki örült neki, hogy most aztán jól kiporolják a nadrágját. Az egyik férfi már éppen megragadta a szerencsétlen boltos szakállát, amikor hirtelen elkapták a karját, megpenderítették, s úgy földhöz vágták, hogy leesett a turbánja, és messzire repült a papucs.

A tömeg szerette volna, ha Kalum-Beknek ellátják a baját, ezért elégedetlen morgással vette tudomásul a váratlan fordulatot, a pórul járt támadó társa pedig harcra készen nézett körül, hogy ugyan ki merészelt így elbánni a barátjával. Sudár, erőteljes, villámló szemű, bátor arcú ifjúval találta szemközt magát, s egyszerre elment a kedve tőle, hogy elégtételt vegyen. Kalum valóságos csodát látott megmenekülésében; rámutatott az ifjúra, s úgy üvöltötte:

– No tessék! Mit akartok? Itt áll uraságtok előtt; ő az: Szaid, a szép boltosinas!

A körülállók nevettek, mert tudták, hogy Kalum-Bek az imént még egyáltalán nem volt ilyen nagy legény. A padlóra került férfi szégyenkezve tápázkodott föl, nem vásárolt se sálat, se fátlyat, hanem elkullogott a társával.

– Ó, boltiszolgák csillaga! Ó, bazárunk ékessége! – lelkesedett Kalum, és bement Szaiddal az üzletbe. – Ez az, amire azt mondják: no, ez éppen jókor jött! Ha egy perccel később érkezel, soha többé nem lett volna szükségem borbélyra, hogy a szakállamat nyírja és kefélje! Mivel jutalmazzam meg a segítségedet?

Szaid szívét az imént a hirtelen támadt részvét indította meg, s az parancsolt a kezének is; de most, hogy lecsillapult benne ez az érzés, szinte sajnálta, hogy megoltalmazta a gonosz kis embert a

megérdemelt fenyítéktől. Azt gondolta magában: egy-két hétig nyilván szelídebb és engedékenyebb lett volna, ha jól megtépdésik a szakállát. Mindenesetre kihasználta a kereskedő kedvező hangulatát, és jutalmul azt kérte tőle: adjon neki hetente egyszer egy szabad estét, amikor elmehet egy kicsit sétálni vagy szórakozni.

Kalum beleegyezett a dologba; nagyon jól tudta ugyanis, hogy szolgálja sokkal okosabb annál, semhogy pénz és ruha nélkül megszökjék tőle.

A legközelebbi szerdán, amikor a város előkelő ifjai megint torna játékra gyülekeztek az egyik téren, Szaid Kalum elé járult, és közölte vele, hogy ezt az estét kérné el magának. A boltos elengedte, s ő egyenesen a tündér házához sietett. Kopogtatott, és a kapu azonnal kinyílt. A szolgálatszembélyzet – úgy látszott – már várta, mert egy árva szóval sem tudakolták, mit akar; nyomban egy pompás szobába vezették, s máris nyújtották neki a varázsvizet. Megnedvesítette vele a bőrét, aztán a tükörbe nézett: szinte maga sem ismert magára. Arcát mintha a nap barnította volna sötétre, ráadásul szép fekete szakáll keretezte; legalább tíz esztendővel idősebbnek látszott.

Onnét egy következő szobába vezették. Ebben gyönyörű öltözet várta, olyan nagyszerű ruha, hogy a bagdadi kalifának sem kellett volna szégyenkeznie benne seregei díszszemléjén. A legfinomabb anyagból készült kócsagtollas, gyémántos turbán és az ezüstvirágokkal sűrűn átszőtt vörös selyemöltöny mellett számtalan apró gyűrűből összeillesztett ezüst mellvértet talált. Olyan finom munka volt, hogy híven simulva követte teste minden egyes mozdulatát, s a sűrű láncszemek mégis keményen állták a lándzsa hegyét meg a kard élét. Harci felszerelését díszes hüvelyű damaszkuszi penge egészítette ki, olyan gazdag berakású markolattal, hogy értékét föl sem tudta volna becsülni.

Mikor teljes tornaöltözetben kilépett az ajtón, az egyik szolga selyemkendőt nyújtott át neki. A ház úrnője küldi ezt a kendőt, mondta, ha megtörli vele arcát, eltűnik róla a szakáll és a barna szín.

Három szép paripa várakozott az udvaron. A legszebbikre Szaid pattant föl, a másik kettőre egy-egy apród; így vágatott vidáman a harci játék színhelyére. Ragyogó ruháját, pompás fegyverzetét mindenki megbámulta, s ámuló moraj kelt, amikor a báméskodó tömeg gyűrűjén keresztül a térre lépett.

Nagyszerű társaság gyűlt egybe: Bagdad legbátrabb és legelőkelőbb ifjai; a kalifa testvére is ott táncoltatta lovát, ott forgatta lándzsáját. Szaidot senki sem ismerte. A nagyvezír fia néhány barátjával elébe ment; tisztelettel köszöntötték, meghívták, vegyen részt a tornán, s megkérdezték, mi a neve és honnét való.

Azt felelte, Almanzornak hívják, Kairó a hazája, világot látni indult, s annyi sok jót és szépet hallott a bagdadi nemesifjak ügyességéről és bátorságáról, hogy mindenáron meg akarta ismerni őket.

Az ifjaknak tetszett Szaid-Almanzor beszéde és vitézi egyénisége. Lándzsát adattak neki, és fölszólították: válasszon, melyik csoportban akar küzdeni; mert a társaság két táborra oszlott, s úgy vetélkedtek egymással párosán is, csoportban is.

Szaidnak eddig csak a külseje keltett figyelmet; most azonban megcsodálhatták rendkívüli ügyességét és fürgeségét is. Lova madárnál sebesebben mozgott, de a kardja még annál is sebesebben járt. Olyan könnyedén, oly biztosan s oly messzire vetette a lándzsát, mintha könnyű nyílvesszőt röpítene el íjáról. Az ellentábor legbátrabb vitézeit legyőzte, s a játék végén egyhangúlag őt ismerték el győztesnek. A nagyvezír fia meg a kalifa testvére vele egy csapatban küzdöttek, de szerettek volna megívni vele. Szaid elfogadta kihívásukat. Alit, a kalifa testvérét hamarosan legyőzte; a nagy vezír fia azonban olyan keményen ellenállt, hogy hosszas küzdelem után jobbnak látták, ha a döntést a legközelebbi alkalomra halasztják.

A torna másnapján egész Bagdadban egyébről sem beszéltek, mint a szép, gazdag és bátor idegenről. Akik csak látták, s még azok is, akik alulmaradtak vele szemben, nem győzték magasztalni. Saját fülével is hallott ilyen dicséreteket Kalum-Bek boltjában; csak azon sajnálkoztak, hogy nem tudják, hol lakik.

Legközelebb még szebb ruha, még pompásabb fegyverzet várta a tündér házában. Ezúttal fél Bagdad ott szorongott a tér körül, s az egyik erkélyről maga a kalifa is megszemlélte a tornát. Ő is megcsodálta a titokzatos Almanzort, s a játék végeztével elismerése jeléül aranyláncon függő emlékérmét akasztott a nyakába.

Ez a második, még pompásabb győzelem azonban – hogyan is lehetett volna másként! – fölkeltette a bagdadi fiatalok irigységét.

– Egy jöttment idegen ragadja el tőlünk a hír, tisztesség és győzelem koszorúját! – mondogatták egymás között. – Messze földön eldicsekedjék, hogy a bagdadi ifjúság színejavában egy sem akadt, aki fölért volna vele?

Elhatározták, hogy a legközelebbi tornán, mintha csak véletlenül történnék, öten-hatan fognak rárontani.

Szaid éles szemét nem kerülte el az elégedetlenkedésük. Megfigyelte, hogyan vonulnak félre, hogyan sugdolódnak egymás közt, hogyan vetnek feléje bős pillantásokat. Sejtette, hogy a kalifa testvérén és a nagyvezír fián kívül senki sem táplál barátságos érzelmeket irányában; s még ezek is terhére voltak, mert folyton arról faggatták, hol látogathatnák meg, mivel foglalkozik, mi nyerte meg a tetszését Bagdadban és így tovább.

A fiatalok közül különös módon az nézett rá a legádázabban, és az látszott a legellenségesebbnek, akit nemrégiben abban a szempillantásban vágott földhöz Kalum-Bek üzletében, amikor éppen a boldogtalan kereskedő szakállát akarta kitépni. Ez a férfi mindig figyelmesen, hosszan, leplezetlen irigységgel vette szemügyre. Szaid jó néhányszor legyőzte már, és ez csak fokozta a férfi gyanakvó bosszúságát. Már-már attól félt, az illető fölismerte benne hangjáról vagy termetéről Kalum-Bek boltosinasát. Ez a kínos fölfedezés egyszeriben kiszolgáltatta volna őt az ifjak gúnyolódásának és bosszújának.

A csel, melyet irigyei szőttek ellene, kudarcot vallott előrelátásán és bátorságán meg a kalifa testvérének és a nagyvezír fiának iránta táplált barátságán. Ezek ugyanis, amikor látták, hogy legalább hatan fogják körül, és próbálják letaszítani lováról vagy harcképtelenné tenni, hirtelen odarúgtattak, szétkergették a támadókat, és megfenyegették azokat, akik ilyen áruló módon viselkedtek, hogy kitiltják őket a harci játékból.

Így folyt ez négy hónapon át, és egész Bagdad ámulattal adózott Szaid vitézségének. Akkor egy este, a tornáról hazatérőben, ismerős hangok ütötték meg a fülét. Négy férfi ment előtte, lassan lépkedtek, s úgy látszott, nagyban tanakszanak valamin. Óvatosan megközelítette őket, s tisztán kivehette: Szelim hordájának nyelvén beszélnek. Sejtette, hogy nem jóban sántikálnak. Első gondolata az volt, hogy faképnél hagyja őket; hanem aztán eszébe ötlött, hogy

talán megakadályozhat valami gaztettet. Még közelebb lopakodott hát hozzájuk, és kihallgatta beszédjüket.

– Az ajtónálló világosan megmondta: a bazártól jobbra az első utca – szólt az egyik. – Ma éjjel ott fog elmenni a nagyvezírral.

– Jó, jó – felelte a másik. – A nagyvezír oda se neki: öreg már, és különben sem valami híres fickó; a kalifa azonban jól forgatja a kardját, abban nem bízom; amellett nyilván tíz-tizenkét testőr ólálkodik a nyomában.

– Egy teremtet lélek sem! – szólt közbe a harmadik. – Ahányszor csak látták eddig éjszaka, sosem volt vele más, mint a nagyvezír vagy a főkamrás. Ma éjjel a kezünkbe kaparintjuk, de vigyázzunk, a haja szálának sem szabad meggömbölnie!

– Úgy gondolom, az lesz a legjobb – folytatta az első –, ha lassót vetünk rá; megölnünk nem szabad, mert a holttestéért nem kapnánk annyi váltságdíjat!

– Szóval éjfél előtt egy órával! – mondták és elváltak; ki jobbra ment, ki balra.

Szaid elrémült attól, amit hallott. Elhatározta, hogy azonnal a kalifa palotájába siet, és figyelmezteti a reá leselkedő veszélyre. Két-három utcán is végigszaladt már, amikor eszébe jutottak a tündér szavai: hogy milyen rossz híre van a kalifánál. Ki tudja, nem nevetnék-e ki, nem azt hinnék-e, így akarja magát behízelegni a kalifa kegyébe? Megtorpant; úgy vélte, legjobb lesz, ha a kardjára hagyatkozik, és tulajdon kezével menti meg a kalifát a rablóktól.

Nem tért hát haza Kalum-Bekhez, hanem az egyik mecset lépcsőjére telepedett, s ott várta meg, míg leszáll az éjszaka. Akkor fölkerelkedett, elsietett a bazár előtt, befordult abba az utcába, amelyről a rablók beszéltek, s ott egy ház eresze alá húzódott. Egyórai várakozás után hallotta, hogy két férfi közeledik lassan az utcán. Először azt hitte, a kalifa és a nagyvezír az; de az egyik férfi tapsolt egyet, s erre két másik sietett elő óvatosan a bazár felől. Egy ideig sugdolódtak, aztán szétoszlottak: három elrejtőzött, egy pedig föl-alá járt az utcán. Az éjszaka szurokfekete volt, de nagyon csöndes: Szaid egyedül csak a fülében bízhatott.

Megint eltelt egy félóra, s akkor ismét léptek hallatszottak a bazár felől. A rabló is meghallotta; elsuhant Szaid előtt, a bazár felé lopódzott.

A léptek közeledtek, Szaid már a sötét alakokat is ki tudta venni a homályban. A rabló újra tapsolt, s abban a pillanatban három társa előrontott rejtekéből. A megtámadottak fegyvert ragadhattak, mert pengecsattogást hallott. Ő is kirántotta hüvelyéből damaszkuszi szablyáját.

– Halál a nagy Harun ellenségeire! – kiáltotta, és a rablókra támadt. Az első csapással rögtön leterített egyet, s a másik kettő ellen fordult. Azok éppen azzal foglalatostkodtak, hogy lefegyverezzék, akire az imént hurkot vetettek. Szaid nagyot vágott a kötélre, hogy egyetlen kardsuhintással elvágja. A vágás olyan erős volt, hogy az egyik rabló karját is elvitte, úgyhogy az rettenetes üvöltéssel térdre rogyott. Erre a negyedik rabló, aki eddig a másik férfival tusakodott, a harmadik rablóval viaskodó Szaid ellen fordult. Ám a meghurkolt férfi, mihelyt érezte, hogy lehull róla a pányva, kirántotta törét, és tövig a támadó mellébe mártotta. Ahogy ezt a még életben maradt rabló meglátta, elhajította kardját, és eszeveszetten elmenekült.

Szaid nem maradt sokáig bizonytalanságban afelől, kit mentett meg. A magasabbik férfi ugyanis hozzálépett, s így szólt.

– Magam sem tudom, min csodálkozom jobban: ezen az orvtámadáson vagy azon, hogy ilyen váratlan módon jöttél segítségemre és szabadítottál meg. Honnét tudtad, ki vagyok? Tudtál ezeknek a merényletéről?

– Igazhitűek uralkodója, mert semmi kétségem felőle, hogy az vagy – felelte Szaid –, hallgass meg! Ma alkonyatkor az El Malek utcán hazamenet néhány férfi haladt előttem; megütötte fületem a beszéd, mert volt alkalmam valaha megtanulni titokzatos nyelvüket. Arról tanakodtak, hogyan fogjanak el téged, és hogyan öljék meg tiszteletre méltó vezíredet. Már késő volt hozzá, hogy figyelmeztesselek, elhatároztam hát: odamegyek, ahol rád akarnak törni, hogy oltalmadra legyek.

– Köszönöm neked, amit értem tettél – mondta Harun. – Hanem itt ne időzzünk tovább; fogd ezt a gyűrűt, s gyere el velem holnap a palotámba, akkor majd elmondod, ki vagy, s meglátjuk, hogyan jutalmazhatlak meg a legjobban segítségédért. Menjünk, vezírem, ez a hely nem biztonságos, akármikor visszajöhetnek.

Egy gyűrűt húzott az ifjú ujj ára, s máris indult volna, de a nagyvezír arra kérte, várjanak még egy kicsit. Szaidhoz fordult, teli erszényt nyújtott át a meglepett fiatalembernek, s így szólt:

– Barátom! Uram, a kalifa azzá tehet téged, amivé akar; ha úgy látja jónak, akár az én utódomnak is kinevezhet. Tőlem ilyesmi nem telik; ami keveset én tehetek, azt jobb előbb, mint később tennem: fogadd el hát tőlem ezt az erszényt. Ezzel egyébként nem kívánom letudni a hálámat: valahányszor valami kívánságod van, mindig bizalommal fordulhatsz hozzám.

Szaid örömtől ittasan sietett haza. Otthon azonban keserves fogadtatás várta. Kalum-Bek ugyanis eleinte csak bosszankodott hosszú kimaradása miatt, később azonban mind nagyobb aggodalomba esett arra a gondolatra, hogy esetleg elveszítheti üzletének vonzó cégérét. Így aztán mikor Szaid megérkezett, szidalmazni kezdte, és úgy tombolt, úgy dühöngött, mintha esztét vesztette volna.

De ezúttal Szaid nem maradt adósa. Belepillantott az erszénybe, látta, hogy tele van arannyal; ezen a pénzen – gondolta – bízvást hazautazhat még a kalifa jutalma nélkül is; pedig bizonyos, hogy az sem lesz kisebb a nagyvezírénél. Nem hallgatott hát, hanem szót szóval adott vissza, és végül kereken kijelentette: egy percig sem marad tovább a kereskedőnél.

Kalum-Bek először megijedt, aztán gúnyosan fölnevetett.

– Ó, te mihaszna, te országútkoptató sehonnai, te boldogtalan gazfickó! Hol húzod meg magad, ha én leveszem rólad a kezemet? Hol kapsz egy tál ételt, hol egy vackot, ahol elalhatsz?

– Attól sose fájjon a kelmed feje, Kalum-Bek uram! – vágott vissza büszkén Szaid. – Éljen boldogul; de mi többet nem látjuk egymást!

Azzal kiugrott az ajtón, és Kalum-Bek megrökönyödve bámult utána. Másnap reggel aztán, miután jól meghányta-vetette magában a történeteket, szétküldte valamennyi kifutóját, nyomozzák ki, hová lett a szökevény. Sokáig hasztalanul vizslattak szerte a városban, míg végül az egyik azzal tért haza, hogy látta Szaidot, a boltiszolgát: éppen az egyik mecsetből lépett ki, és egy karavánszerájba igyekezett. Alig lehetett ráismerni: gyönyörű ruhája volt, pompás tőre és kardja és fején díszes turbán.

Kalum-Bek, amint ezt meghallotta, átkozódva fölkiáltott:

– Meglopott a gazember, abból öltözött ki! Ó, én szerencsétlen!

Egyenest a rendőrbíróhoz szaladt. Tudták róla, hogy rokona Messzurnak, a főkamarásnak, így minden különösebb nehézség nélkül elérte, hogy néhány rendőrt adjanak mellé Szaid elfogatására. Az ifjú a karavánszeráj előtt ült, és békésen beszélgetett egy kereskedővel, akivel ott akadt össze; arról érdeklődött, hogyan juthat Balsorába. Hirtelen néhány markos férfi támadt rá, és hiába védekezett, hátrakötötték a kezét. Kérdésére, hogy miért bánnak így vele, kijelentették, hogy minden a rendőrség és jogos gazdája, Kalum-Bek nevében történik. Erre előugrott a rút kis emberke is, ádáz szitkozódásba fogott, Szaid zsebébe nyúlt, és a körülállók ámulatára vad diadalüvöltéssel egy zacskó aranyat húzott ki belőle.

– Nézzétek, ezt tőlem lopkodta el a gálád! – rikoltotta.

A köréje gyűlt népség utálkozva méregette a foglyot.

– Szörnyűség! Ilyen fiatal, ilyen szép és ilyen gonosz! Bíróság elé vele, hogy jól ellássák a baját!

Elvonszolták, s egész tömeg tódult utána, mindenféle rendű és rangú ember, vad lármával:

– Nézzétek! A szép boltiszolga a bazárból! Meglopta a gazdáját, és megszökött! Kétszáz aranyat lopott tőle!

A rendőrbíró komoran fogadta a foglyot. Szaid szólni akart, de a rendőrbíró rákiáltott, hogy hallgasson, és csak a kereskedő vallomására volt kíváncsi. Megmutatta neki az erszényt, és megkérdezte, tőle lopták-e ezt az aranyat. Kalum-Bek megesküdött rá. Ezzel a hamis esküvel megkaparintotta ugyan az aranyat, szép boltiszolgáját azonban, aki legalább ezer aranyat ért neki, elveszítette.

A rendőrbíró ugyanis így szólt:

– Főméltóságú urunk, a kalifa néhány nappal ezelőtt törvényt hozott, amelynek értelmében minden bűnöst, aki száz aranyat meghaladó tolvaj lást követ el a bazár területén, azzal kell büntetni, hogy örök időkre egy puszta szigetre száműzzük. Ez a tolvaj éppen kapóra jött; tizenkilencen már vannak, ő lesz a huszadik. Holnap az egész társaságot gályára rakjuk, és útnak indítjuk a tengeren.

Szaid kétségbeesetten kérte a bírót, hallgassa meg, s engedje, hogy csak egyetlen szót beszélhessen a kalifával; de hiába, nem

irgalmaztak neki. Most már Kalum-Bek is megbánta hamis esküjét, s ő is mellette szólt, de a bíró azt felelte:

– Megkaptad a pénzedet, mit akarsz még? Menj haza, és légy békességben; különben minden okvetetlenkedésedért tíz aranyat fizetsz büntetésül.

Kalum ijedten elhallgatott, a bíró pedig intett a poroszlóknak, és a szerencsétlen Szaidot elvezették.

Sötét, nyirkos zárkába vitték. Tizenkilenc nyomorult hevert már ott szanaszét a szalmán. Nyers röhögéssel fogadták sorstársukat, s átkozták a bírót meg a kalifát. Akármilyen keserves sors várt is rá, akármilyen iszonyú volt is a gondolat, hogy egy pusztaszigetre száműzik: mégis némi vigaszt jelentett Szaidnak, hogy másnap kikerül ebből a borzalmas börtönből.

De tévedett, amikor azt hitte, a hajón jobb lesz a sora. A húsz gonosztevőt ugyanis lelökdösték a hajófenékre, egy olyan szűk zugba, ahol még rendesen fölállni sem lehetett, s a nyomorultak egymást tiporva tülekedtek a jobb helyekért.

Fölhúzták a horgonyt, és Szaid keserű könnyeket sírt, mikor a hajó megmozdult, hogy mind messzebbre és messzebbre vigye szülőhazájától. Csak naponta egyszer adtak nekik egy kevés kenyeret és gyümölcsöt meg némi kis vizet, s a hajófenéken olyan sűrű volt a sötétség, hogy étkezésekkor világot kellett gyújtani a raboknak. Olyan egészségtelen volt ez a vízi börtön, hogy fojtó levegőjében minden másod- vagy harmadnapon meghalt valaki a nyomorultak közül. Szaidot csak fiatalsága és vaseszsége tartotta életben.

Tizennégy napja haladtak már a tengeren, amikor egyszer csak csapkodni kezdtek a hullámok, és szokatlan lőtás-futás támadt fenn a fedélzeten.

Szaid sejtette, hogy vihar közeledik; még örült is neki, mert remélte, hogy elsüllyednek, és a halál megszabadítja gyötrelmeitől.

A hajó ide-oda hanykolódott, majd rettentő recsegéssel-ropogással fennakadt. Üvöltés, ordítás hallatszott le a fedélzetről; a vad lárma egybevegyült a felbőszült hullámverés morajával. Aztán minden elcsöndesedett; s akkor a rabok döbbenetesen fedezték föl, hogy tódul a víz a hajóba. Döngetni kezdték fejük fölött a csapóajtót, de nem kaptak választ. A víz mind hevesebben és hevesebben

ömlött be a résen. Erre egyesült erővel nekiestek az ajtónak, és végül is sikerült föltörniük.

Fölkúsztak a lépcsőn, de már egy teremtet lelkét sem leltek odafönt: az egész legénység kerekét oldott a mentőcsónakokon. A rabokat kétségbeesés fogta el, mert a vihar egyre dühösebben tombolt, a gálya eresztékei ropogtak, s az egész alkotmány lassan süllyedt. Még néhány óráig a fedélzeten kuporogtak; még egy utolsó lakomát rendeztek a készletből, amit a hajón találtak; aztán a vihar megint nekibőszült, lerántotta a gályát a zátonyról, s a következő pillanatban darabokra zúzta.

Szaid erősen megkapaszkodott az egyik árbocban, s akkor sem engedte el, amikor a hajó összetört. A habok ide-oda dobálták, ő azonban nem hagyta magát; újra meg újra a fölszínre került. Jó félóráig úszott az árbocba kapaszkodva, állandó halálveszedelemben; akkor ingéből egyszer csak előbukkant a nyaklánc a sípocskával. Gondolta, még egyszer próbát tesz vele. Egyik kezével keményen megkapaszkodott az árbocban, másikkal szájába vette a sípot, és belefújta. Éles, tiszta hang harsant; a vihar abban a szempillantásban elállt, s a hullámok, mintha olajat öntöttek volna rájuk, elsimultak.

Megkönnyebbülten nézett körül, nem lát-e valamerre szárazföldet. Abban a percben az árbocrúd furcsán megnőtt, mozogni kezdett alatta, és Szaid nem kis rémülettel tapasztalta, hogy már nem rudat markol, hanem egy óriási delfinen lovagol.

De rövidesen oszlani kezdett a félelme, mert a delfin gyorsan, de nyugodtan suhant vele előre. Hálás szívvel kiáltott föl, mert most már sejtette, hogy csodálatos megmenekülését az ezüstsípocskának és a jóságos tündérnek köszönheti.

Vízi paripája nyílsebesen ragadta a habok között. Mielőtt bealkonyodott volna, szárazföldet pillantott meg, s egy széles folyót; a delfin egyenest abba evezett be vele. Árral szemben lassabban haladt; Szaid pedig, mert már igen-igen elepedt, és mert régi tündérmesékből emlékezett rá, hogyan kell varázsolni, elővette sípját, megfújta, és közben jó lakomát kívánt magának. A delfin abban a pillanatban megállt. A vízből asztalka merült föl, olyan szárazon, mintha egy álló hétig a napon állt volna, és dúsan megrakva mindenféle jóval. Szaid derekasan hozzálátott, mert

fogsága alatt bizony hitvány koszton élt. Mikor jóllakott, megköszönte szépen, hogy ilyen jóltartották; az asztal alámerült, ő megsarkantyúzta paripáját, s a derék delfin nyomban továbbindult, fölfelé a folyón.

Éppen leáldozóban volt a nap, amikor Szaid hatalmas várost pillantott meg a messzeségben. Minaretjei Bagdadra emlékeztették, s ez az emlék éppenséggel nem hatott rá valami kellemesen; de bízva bízott a jó tündérben. „Csak nem fogja engedni – gondolta –, hogy megint annak a gonosz Kalum-Beknek a kezébe essem!”

A folyó partján, jó mérföldnyire a várostól pompás nyári lakon akadt meg a tekintete. A hal, nagy ámulatára, egyenesen oda tartott.

A ház lapos tetején díszes öltözetű férfiak álltak, a parton pedig nagy csapat szolga; mind feléje bámultak, és csodálkozva csapták össze kezüket. A delfin megállapodott egy márványlépcső tövében, mely a folyótól a kastélyba vezetett. Alig tette Szaid lábát az első lépcsőfokra, a hal nyomtalanul eltűnt. Ugyanakkor szolgák siettek le a lépcsőn; száraz ruhát nyújtottak Szaidnak, és uruk nevében meghívták a kastélyba.

Az ifjú gyorsan átöltözött, és követte a szolgákat a tetőre. Három férfit talált ott; a legszebb és legsudárabb barátságosan lépett feléje.

– Ki vagy te, csodálatos idegen – szólt –, aki megzabolázod a tenger halait, s úgy irányítod jobbra és balra őket, mint a legjobb lovas harci paripáját? Varázsló vagy, vagy pedig ugyanolyan ember, mint mi?

– Uram – felelte Szaid –, az utóbbi hetekben rosszul ment a sorom; de ha kedvedre van, szívesen elmondom történetemet.

Azzal nekifogott, és rendre elmesélte, mi minden történt vele attól a perctől fogva, hogy apja házát odahagyta, egészen csodálatos megmeneküléséig. Ámulatukban minduntalan félbeszakították; s amikor elbeszélése végére ért, a ház ura, aki olyan barátságosan fogadta, így szólt hozzá:

– Hiszünk a szavadnak, Szaid. De az imént azt mondtad, a kalifa egy gyűrűt ajándékozott neked. Meg tudnád mutatni?

– Itt őrzöm a szívem fölött – felelte Szaid –, ezt a drága ajándékot csak az életem árán vehették volna el tőlem; mert legdicsőbb és legszebb tettemnek tartom, hogy a kalifát megmentettem gyilkosaitól!

Azzal elővette a gyűrűt, és vendéglátói felé nyújtotta.

– A próféta szakállára, ez az én gyűrűm! – kiáltott föl a szép, sudár férfi. – Vezírem, öleljük a szívünkre: ő a mi megmentőnk!

Keblükre vonták, és Szaidnak olybá tűnt mindez, mintha álmot látna. Hanem aztán nyomban térdre esett a kalifa előtt.

– Bocsáss meg, igazhívők ura – mondta –, hogy így beszéltem rólad; hiszen te vagy Harun ar-Rasíd, Bagdad nagy kalifája!

– Az vagyok, és a te barátod! – felelte Harun. – És ezzel a perccel véget értek sorsod viszontagságai. Gyere velem Bagdadba, maradj mellettem, légy legmeghittebb tisztviselőim egyike; mert azon az éjszakán ország-világ előtt megmutattad, hogy Harun nem közömbös számodra; és mondhatom, leghívebb szolgálóimat sem merném ilyen próbára tenni.

Szaid köszönetét mondott a kalifának, és megígérte neki, hogy egész életére mellette marad; de előbb – mondta – szeretné meglátogatni édesapját, aki bizonyára nagy gondban van miatta. A kalifa jogosnak ítélte kérését, és el is engedte. Azzal lóra szálltak, és még alkonyattal Bagdadba értek. A kalifa nagyszerű lakosztályt nyitattott palotájában Szaidnak, s azt is megígérte, hogy külön kastélyt építtet neki.

Mihelyt a dolognak híre kelt, Szaidot nyomban fölkereste a kalifa testvére és a nagyvezír fia. Boldogan ölelték keblükre apjuk és bátyjuk megmentőjét, és kérték, fogadja barátságába őket. Szavuk is elállt a csodálkozástól, amikor Szaid így felelt nekik:

– Már régóta a barátotok vagyok!

Azok ugyanis nem ismertek rá, hiszen addig csak sötétbarna arccal, hosszú fekete szakállal látták. Szaid elmesélte nekik, hogyan és miért változtatta el magát, és hogy ő az ismeretlen Almanzor, aki Bagdad annyi vitézét legyőzte. Erre aztán még lelkesebb örömmel ölelték meg, és váltig hangoztatták, milyen boldogok, hogy ilyen barátjuk van.

Másnap Szaid éppen Harunnál volt a nagyvezírral, amikor belépett Messzur, a főkamrás, és így szólt:

– Igazhívők uralkodója, egy kegyet kérnék tőled, ha megengeded.

– Halljuk! – felelte Harun.

– Odakint várakozik kedves rokonom, Kalum-Bek, a bazár egyik jó nevű kereskedője. Különös ügye támadt egy balsorai emberrel, akinek a fia nála szolgált. A fiú meglopta Kalum-Beket, aztán megszökött, senki nem tudja, hová. Az apa most visszaköveteli fiát Kalum-Bektől; de az hogyan adhatná vissza, aki nincs is nála! Hozzád fordul, és azért a kegyért esedezik, kivételes bölcsességeddel és belátásoddal tégy igazságot közte meg a balsorai ember közt.

– Jól van, ítékezni fogok! – jelentette ki a kalifa. – Sógorod és ellenfele legyen egy félóra múlva az ítélőteremben!

Messzur hajlongva távozott, Harun pedig így szólt:

– Ez az ellenfél nem más, mint a te atyád, Szaid; és most, hogy mindent tudok, ítélni fogok, akár Salamon. Te, Szaid, rejtőzzél trónusom függönye mögé; te pedig, nagyvezírem, kerítsd elő azt a hitvány, hebehurgya rendőrbíró; szükségem lesz rá a kihallgatásnál.

Szaidnak nagyot dobbant a szíve, mikor atyját megpillantotta. Az öreg rogyadozó léptekkel, sápadtan és bánatosan lépett a tárgyalóterembe.

Kalum-Bek viszont bizakodva mosolygott, és vidáman sugdolódzott a főkamarással. Ettől Szaidot úgy elfogta a harag, hogy legszívesebben kiugrott volna a függöny mögül, és alaposan elpáholta volna; hiszen legtöbb szenvedését, legtöbb bánatát ez a komisz kis ember okozta.

Sokan voltak a teremben, akik mind Harun ar-Rasíd igazságtevését akarták hallani. Bagdad kalifája elfoglalta helyét a trónon, a nagyvezír pedig csendet parancsolt, és fölszólította a panaszost, járuljon az uralkodó elé.

Kalum-Bek szemtelen képpel lépett elő.

– Néhány nappal ezelőtt kint álltam bazárbeli boltom ajtajában – kezdte –, mikor egy kikiáltó tűnt föl, kezében erszénnyel, és mellette ez az ember. „Egy zacskó aranyat annak, aki tud valamit a balsorai Szaidról!” – harsogta a kikiáltó. Ez a Szaid az én szolgálatomban állt, hát odaszóltam: „Erre, erre, barátom! Én kiérdemlem azt a zacskó aranyat!” Szavaimra az az ember ott, aki most olyan ellenségesen méreget, barátságosan hozzám sietett, és faggatni kezdett, mit tudok Szaidról. „Uraságod Benezár, a fiú apja?” – kérdeztem, s amikor ő lelkendezve megerősítette ezt, elmondtam

neki, hogyan bukkantam rá fiára a sivatagban, hogyan mentettem meg, hogyan ápoltam, hogyan hoztam magammal Bagdadba. Úgy megörült annak, amit hallott, hogy nekem ajándékozta az erszényt. De halljátok! Amikor tovább mesélem, hogy a fia nálam szolgált, megtévelyedett, meglopott, és megszökött tőlem, az esztelen ember nem akar hitelt adni a szavamnak, napok óta pörlekedik velem, és visszaköveteli tőlem a fiát is, az erszény aranyát is. Persze egyik kívánságának sem tehetek eleget, mert az arany jár nekem a tudósításomért, a mihaszna fiát meg ugyan honnét teremtem elő?

Benezár következett szólásra. Elmondta, milyen nemes gondolkodású, erényes ifjú a fia. Sosem vetemednék lopásra! – állította. Arra kérte a kalifát, indítson az ügyben szigorú vizsgálatot.

– Remélem – mondta Harun –, a lopásért annak rendje és módja szerint följelentést tettél, Kalum-Bek?

– Természetesen! – rikkantotta nevetgélve a kereskedő. – Mégpedig a rendőrbírónál!

– Hozzák ide azt a rendőrbírót! – parancsolta a kalifa.

Általános csodálkozás támadt, mert a rendőrbíró, mintha csak odavarázsolták volna, azonnal megjelent.

A kalifa megkérdezte tőle, emlékszik-e az esetre.

– Emlékszem – mondta a rendőrbíró.

– Ki is hallgattad a fiatalembert? És ő beismerte a tolvajlást?

– Nem – felelte a bíró. – Olyan konok volt, hogy egyenesen kegyelmességeddel akart beszélni, senki mással!

– Én azonban nem emlékszem rá, hogy láttam volna – mondta a kalifa.

– Ugyan! Ha mindenkinek teljesíteném a kívánságát, aki kegyelmességeddel akar beszélni, naponta egész ármádiát küldhetnék kegyelmed nyakára!

– Tudhatod, hogy az én fülem mindenki számára nyitva van – felelte Harun. – Itt azonban, úgy látszik, oly nyilvánvaló bizonyítékok szóltak a lopás mellett, hogy fölöslegesnek látszott színem elé bocsátani az ifjút. Nyilván csalhatatlan tanúságod volt róla, hogy a lopott pénz tőled származik, ugye, Kalum?

– Tanúságom? – kérdezte a kereskedő, és elsápadt. – Nem, tanúságom, az nem volt; de magad is tudhatod, igazhívók ura, hogy egyik arany olyan, mint a másik. Honnét szerezhettem volna

tanúságot rá, hogy ez a kétszáz arany az én pénzesládámból hiányzik?

– Miből gondoltad hát, hogy az összeg éppen tőled származik? – faggatta tovább a kalifa.

– Az erszényről! – felelte a kereskedő.

– Nálad van az az erszény?

– Nálam! – mondta Kalum-Bek, előhúzta az erszényt, s átnyújtotta a nagyvezírnek, hogy adja tovább a kalifának.

Hanem a nagyvezír elképedve így kiáltott:

– A próféta szakállára! Hogy ez a te erszényed, te kutya? Hiszen ezt én ajándékoztam kétszáz arannyal telten egy derék ifjúnak, aki nagy veszedelemből szabadított ki.

– Megesküszöl erre? – kérdezte a kalifa.

– Úgy jussak a próféta színe elé a Paradicsomba! – kiáltotta a nagyvezír. – A tulajdon húgom hímezte ki!

– Ej, ej! – csóválta a fejét Harun. – Úgy látszik, rosszul tájékoztattak, rendőrbíró barátom. Miért hitted el mégis, hogy az erszény ezé a kereskedőé?

– Megesküdött rá! – felelte dühösen a rendőrbíró.

– Szóval hamisan esküdtél! – dördült rá a kalifa Kalum-Bekre.

A kereskedő sápadtan, reszketve állt előtte.

– Allah, Allah! – nyögte. – Igazán nem akarok a nagyvezír Őméltósága ellen beszélni, hiszen szavahihető ember, de ez az erszény, kérem szépen, ez mégiscsak az enyém, tőlem lopta el az a mihaszna Szaid. Ezer aranyat adnék érte, ha itt volna a csirkefogó!

– Mit műveltél Szaiddal? – kérdezte a kalifa a bírótól. – Mondd meg, hová küldjék érte, hogy tanúvallomását meghallgassuk?

– Egy puszta szigetre küldtem száműzetésbe.

– Ó, Szaid, édes, drága fiam! – jaj dúlt föl zokogva a szerencsétlen apa.

– Tehát beismerte a lopást? – kérdezte Harun.

A rendőrbíró elsápadt. Ide-oda forgatta a szemét, s végül kinyögte:

– Hát... Ha jól emlékszem rá... igen.

– Biztosan azonban nem tudod? – rivallt rá szörnyű hangon a kalifa. – Nos, akkor majd őt magát kérdezzük meg. Lépj elő, Szaid;

te pedig, Kalum-Bek, gyorsan fizesd le az ezer aranyat, mert íme, Szaid itt áll előtted.

Kalum és a bíró azt hitték, kísérteiét látnak. Térdre estek, úgy kiáltották:

– Irgalom! Irgalom!

Benezár örömtől félholtan borult elveszettnek hitt fia mellére. A kalifa pedig vasszigorral kérdezte:

– Rendőrbíró! Íme, itt van Szaid. Felelj: beismerte a lopást?

– Nem, nem! – üvöltötte a rendőrbíró. – Beértem Kalum tanúságával; olyan előkelő férfiú...

– Azért tettelek meg bíróná a város fölött, hogy csak az előkelők szavára adj? – folytatta nemes haraggal Harun. – Tíz esztendőre egy puszta tengeri szigetre számúzlek, ott aztán töprenghetsz rajta, mi az igazságosság. Te pedig, hitvány féreg, aki nem azért éleszted föl a haldoklókat, hogy megmentsd, hanem azért, hogy rabszolgáiddá tedd őket: te fizesd le azt az ezer aranyat, amit arra az esetre ígértél, ha Szaid eljön, és tanúskodik ügyedben!

Kalum örült, hogy ilyen könnyen megússza a dolgot, s már épp hálálkodni akart a jóságos kalifának; ez azonban még folytatta:

– A kétszáz arany ügyében tett hamis esküdért pedig verjenek kétszázat a talpadra. A többi pedig Szaidtól függ: igényt tart-e egész üzletedre s rád is mint teherhordó szolgájára, vagy pedig beéri minden egyes napért, amit nálad szolgált, tíz arannyal.

– Engedd, hadd fusson a nyomorult – mondta Szaid. – Nem akarok tőle semmit.

– Nem – szólt a kalifa –, ragaszkodom hozzá, hogy kárpótoljanak. A napi tíz aranyat választom a nevedben; számítsd ki, hány napot szolgáltál az üzletében. Most pedig vigyétek a szemem előtt ezeket a nyomorultakat!

A két bűnöst elvezették. A kalifa Benezárral és Szaiddal átsétált egy másik terembe, s ott elmesélte az öregnek, milyen csodálatosan menekült meg a rablók kezéből Szaid jóvoltából. Elbeszélését nem zavarta meg más, csak időnként Kalum-Bek ordítása, mert annak épp akkor mérték a talpára a kétszáz arany jól megszolgált ellenértékét.

Harun ar-Rasíd Benezárt is meghívta, költözzék hozzá Bagdadba. Az öreg elfogadta a meghívást, éppen csak a holmijáért

ment vissza még egyszer Balsorába.

Szaidnak a hálás kalifa gyönyörű palotát építtetett. Az ifjú úgy élt ott, mint egy herceg. Két állandó látogatója és barátja volt: a kalifa testvére meg a nagyvezír fia; és rövidesen szólásmondás lett Bagdadban: „Én is szeretnék olyan jó és boldog ember lenni, mint Benezár fia, Szaid.”

WILHELM HAUFF
A SZARVASTALLÉR LEGENDÁJA

„...Esténként egy homályos kis kamrácskában gyültek össze, ő meg a hűgocskái, ebben a rejtelmes környezetben, a múlt időket felidézõ romos városháza közelében mesélte el azokat a csodálatos történeteket, melyeket napközben az iskolapadban kigondolt...” – tudósítanak a feljegyzések Hauff gyermekéveirõl. Felnõttkorában sem tett másként: mint házitanító, maga köré gyûjtötte a gyerekeket, és fantáziájában megelevenedett mindaz, amit gyerekkorában átélt. Kimeríthetetlen képzelete nem érte be a romantikus történetek elõadásával, sokszor káprázatos világba, a mesés Keletre helyezte hõseit. Meséi közül a legszebbeket adjuk közre, kiegészítve két, régóta nem publikált, ezért újdonságnak számító történettel, *A steenfolli barlang titkával* és a címadó mondával.

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

ISBN 963 11 6359 8

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest

Felelõs kiadó: Sziládi János igazgató

Szedte a Nyomdaipari Fényszedõ Üzem (898505/10)

Dabasi Nyomda (89-0100) Budapest — Dabas, 1989

Felelõs vezetõ: Bálint Csaba igazgató

Felelõs szerkesztõ: Simonits Mária

Mûszaki vezetõ: Szakálos Mihály

Képszerkesztõ: Gáspár Imre

Mûszaki szerkesztõ: Deák Ferencné

Terjedelem: 15 (A/5) ív + 4 db színes melléklet. IF 6310